Tips! **Søk i PDF-dokumentet:**

- Hold pekeren på musen på toppen av dokumentet.
- Trykk Ctrl + F.
- Fyll inn ordet du vil søke etter i boksen
- Trykk på søk.

MAPPING AV LOVER/REGLER

RÅDGIVNING

OG ANNEN KUNDEBEHANDLING

INNEN FINANS

Q2/2019

Finansnæringens autorisasjonsordninger

(FinAut)

Dokumentet oppdateres løpende (denne utgave oppdatert pr. 08.07 2019)

INNLEDNING

Overvåking av regelverksutviklingen i EU og Norge

Det skjer en kontinuerlig utvikling av regelverk forbrukerbeskyttelse, rådgivningskompetanse og kompetansestandarder og som er av stor betydning for FinAut og medlemsbedriftene. FinAut må ha god kunnskap om denne regelverksutviklingen. Dette er forutsetningen for å sikre at videreutviklingen av fagplaner og godkjennings-/autorisasjonsordninger går i riktig retning, og at endringer innfases i rett tid.

Hensikt med mappingen

Mappingen inneholder en oversikt over relevante lover/forskrifter innen sparing/plassering/investering, kreditt og forsikring, og fokuserer på regler knyttet til informasjon, rådgivning og forbrukervern. Hensikten er å gi en oversikt over de viktigste lover og regler som er vedtatt eller som er i arbeid, til høring eller i beslutningsprosess. Mappingen danner grunnlag for innspill til FinAut's styre og ulike fagråd.

Kilder

- Lov-/regelverksutvikling i EU og Norge
- Rundskriv, veiledninger, rapporter, merknader (ulike tilsyn)
- Domsavsigelser
- Avtaler og normer i bransjen

Oppbygning

Del 1 Oversikt: består en relativt utfyllende oversikt over viktige lover og regler (vedtatt eller i utvikling), inndelt etter hovedkategorier av produkter.
Del 2 Prosess: består av en kortfattet oversikt lover som er i utvikling i hhv EU og Norge, og som må følges særskilt.
Hver av delene består av ulike kapitler, inndelt etter sektorer/forretningsdimensjoner innen bransjen (verdipapir, forsikring, kreditt), samt eget kapittel for finansbransjen generelt og forbrukervern. På grunn av utviklingen innen teknologi og digitalisering innen bransjen, er dette skilt ut som et eget kapittel.

Oppdateringer og publisering

Oppdatert mapping legges ut hvert kvartal. Oppdateringer angis med dato for når de er oppdatert. Nye oppdateringer siden sist publisering markeres med dato i rød skrift. Mappingen må leses som et arbeidsdokument som er i utvikling, og FinAut kan ikke garantere for at den er komplett eller oppdatert til enhver tid. Alle innspill til feil, mangler eller forslag til oppdateringer mottas med takk, og sendes til *post@finaut.no* - det vil bidra til økt kvalitet. Mappingen publiseres på FinAuts nettsider (*https://www.finaut.no/organisering/radgivende-regelverksutvalg/)*

INNHOLD

DEL 1: OVERSIKT

1.1. Generelt finans og forbrukervern s. 4-22

1.2. Betalingstjeneste, teknologi og digitalisering s. 23-30

1.3. Verdipapir, sparing, plassering s. 31-48

1.4. Forsikring s. 49-59

1.5. Kreditt s. 60-70

DEL 2: I PROSESS (fra Del 1: Oversikt)

2.1. Regelverk i prosess i EU/internasjonalt s. 71-77

2.1. Regelverk i prosess i Norge s. 78-100

1.1. REGELVERK FINANSBRANSJE GENERELT OG FORBRUKERVERN

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	REL. 1-3
Finans-agenter	**Rundskriv 6/2019 Finanstilsynet publisert 10.05.2019**	Finansforetak som har tillatelse til å drive finansieringsvirksomhet kan ha finansagenter. Dette vil f.eks. omfatte banker, kredittforetak og finansieringsforetak. Rundskrivet vil også omfatte utenlandske finansforetak som kan drive virksomhet i Norge gjennom filial. Mappet 10.05. 2019			
AI Etikk	**Etiske retningslinjer for kunstig intelligens COM (2019) 168**	Meddelelse lagt fram av Kommisjonen 8.4.2019. Omtale publisert i Stortingets EU/EØS-nytt 10.4.2019. De syv centrale krav er følgende: ·Menneskelige aktiviteter og tilsyn udført af mennesker ·Teknologisk robusthed og sikkerhed ·Privatlivets fred og datastyring ·Gennemsigtighed ·Mangfoldighed, ikkediskrimination og retfærdighed ·Social og miljømæssig velfærd ·Ansvarlighed Mappet 14.05.2019			
AI Etikk	**EU Ethics Guidelines for Trustworthy AI**	On April 8, 2019, the European Commission High-Level Expert Group (the "HLEG") on Artificial Intelligence released the final version of its Ethics Guidelines for Trustworthy AI (the "Guidelines"). The Guidelines outline a framework for achieving trustworthy AI and offer guidance on two of its fundamental components: (1) that AI should be ethical and (2) that it should be robust, both from a technical and societal perspective. The Guidelines intend to go beyond a list of principles and operationalize the requirements to realize trustworthy AI. The Guidelines consist of three chapters: Chapter I outlines ethical principles and values that must be respected in the development, deployment and use of AI systems. Chapter II details seven requirements that AI should meet to ensure it is trustworthy (i.e., human agency and oversight; technical robustness and safety; privacy and data governance; transparency; diversity, non-discrimination and fairness; environmental and societal well-being; and accountability). Chapter III sets out a trustworthy AI assessment list reflecting Chapter II's requirements. The list is non-exhaustive and intended to apply in a flexible manner depending on the AI use at hand. Mappet 14.05.2019			
AI	**USA Algorithmic Accountability Act AAA**	On April 10, U.S. lawmakers introduced the Algorithmic Accountability Act (the AAA). The AAA empowers the Federal Trade Commission (FTC) to promulgate regulations requiring covered entities to conduct impact assessments of algorithmic "automated decision systems" (including machine learning and artificial intelligence) to evaluate their "accuracy, fairness, bias,			

		discrimination, privacy and security." The bill is evocative of a significant trend and strategy to regulate technology and the use of personal data while reinforcing regulatory power at the federal level and promoting industry self-regulation. The proposed AAA is at least some indication that Congress has determined the FTC needs more specific authority to adequately regulate in this space. Mappet 16.05.2019			
Tilsyn Finans-tilsynet Strategi 2019-2022	**Strategi Finanstilsynet**	**Forbrukervern – ett av seks delmål.** «Krav til informasjon og rådgivning ved salg av verdipapirfond og andre spareprodukter er nødvendig for å sikre at kundene kan ta gode valg. Kravene til finansielle rådgiveres markedsatferd økes gjennom innføring av en rekke nye regler på området. Pensjonsprodukter med investeringsvalg overtar gradvis markedet, og kundene får et større ansvar for hvordan pensjonsmidlene forvaltes. Behovet for informasjon om risiko og avkastningsmuligheter ved ulike alternativ øker. En økt andel av salget av finansielle produkter foregår på internett med automatiserte løsninger. Tilsyn med salg av finansielle produkter blir en stadig viktigere del av Finanstilsynets aktiviteter.» **Mappet 22.02.2019**			
EBAs annual work programme for 2019	**Strategi EBA**	In 2019, the EBA will focus on five high level priorities: leading the Basel III implementation in the EU; **understanding risks and opportunities arising from financial innovation;** collecting, disseminating and analysing banking data; ensuring a smooth relocation of the EBA to Paris; and fostering the increase of the loss-absorbing capacity of the EU banking system. **Mappet 29.01.2019**			
EBA FinTech	**https://ec.europa.eu/info/index_en**	The European Commission's action plan on Fintech FinTech Roadmap **Mappet 29.01.2019**			
EBA FinTech Out-sourcing	EBA Guidelines on outsourcing arrangements	Directive 2013/36/EU (Capital Requirements Directive; CRD) strengthens the governance requirements for institutions and Article 74(3) CRD gives the EBA the mandate to develop guidelines on institutions' governance arrangements. Outsourcing is one of the specific aspects of institutions' governance arrangements. Directive 2014/65/EU (Markets in Financial Instruments Directive; MiFID II) contains explicit provisions regarding the outsourcing of functions in the field of investment services and activities. Directive 2015/2366/EU (Revised Payment Service Directive; PSD2) sets out requirements for the outsourcing of functions by payment institutions. The guidelines will enter into force on 30 September 2019. The 2006 guidelines on outsourcing and the EBA's recommendation on outsourcing to cloud service providers will be repealed at the same time.	**The guidelines will enter into force on 30 September 2019.**		

		Mappet 15.05.2019			
Tilsyn Finans-ielle tjenester	forordning 1093/2010 (EBA), forordning 1094/2010 (EIOPA), forordning 1095/2010 (ESMA), forordning 345/2013 (EUVECA), forordning 346/2013 (EUSEF), forordning 600/2014 (MIFIR), forordning 2015/760 (ELTIF), forordning 2016/1011 (benchmark), forordning 2017/1129 (prospekt).	EU-kommisjonen har foreslått endringer i rollen og oppgavene som tilligger EUs finanstilsynsmyndigheter EBA (bank), ESMA (verdipapir), EIOPA (forsikring og pensjon) og ESRB (makrotilsyn). Kommisjonen foreslår at EUs finanstilsyn skal få ytterligere fullmakter og virkemidler for å samordne tilsynspraksis i Europa. I tillegg vil ESMA få direkte tilsynsansvar for flere typer foretak og produkter. Videre foreslås endringer i EU-tilsynenes organisering og styring, og en ny finansieringsløsning. Kommisjonen viser til at formålet med forslaget er å oppnå mer enhetlig tilsynspraksis gjennom mer sentralisert, uavhengig og handlekraftig tilsyn på europeisk nivå. Forslaget skal bygge opp under målet om mer integrerte markeder og en felles finansiell union, bestående av bankunionen og kapitalmarkedsunionen. Kommisjonens ambisjon er å legge til rette for utviklingen av ett kapitalmarkedstilsyn. **Mappet 29.01.2019**	**Europa-parlament et og Rådet diskuterer**		
UNEP FI Bærekraft Samfunns ansvar FN Paris-avtalen	Bærekraft Samfunnsansvar FN Parisavtalen https://www.unepfi.org	United Nations Environment Programme – Finance Initiative **(UNEP FI)** Principles for responsible banking: As society's expectations change, banks must be transparent and clear about how their products and services will create value for their customers, clients, investors, as well as society. The Principles for Responsible Banking will help any bank – whatever its starting point – to align its business strategy with society's goals. The Principles provide the framework for the sustainable banking system of the future, and help the industry to demonstrate how it makes a positive contribution to society. They will accelerate the banking industry's contribution to achieving society's goals as expressed in the Sustainable Development Goals and the Paris Climate Agreement. The Principles are open for consultation until 31 May 2019. Mappet 26.02.2019			
EU Bærekraft investering er	EU-rammeverk for fremme av bærekraftige investeringer KOM (2018)353	Forslag til europaparlaments- og rådsforordning om opprettelsen av en ramme for å tilrettelegge for bærekraftige investeringer Proposal for Regulation of the European Parliament and of the Council on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment Europaparlamentets plenumsbehandling 28.3.2019 I mars 2018 lanserte EU-kommisjonen sin handlingsplan for bærekraftig finans. Initiativet er knyttet til Paris-avtalen og FN 2030. EUs handlingsplan inkluderer totalt 10 handlingspunkter av både lovgivende og ikke- lovgivende karakter, med overordnet mål om • å vri kapitalflyten i en mer bærekraftig retning,			

		• få finanssektoren til i større grad å ta miljø og klimarisiko- og hensyn inn sine beslutninger, og • øke gjennomsiktiget og få det langsiktige perspektivet bedre inn i investeringer. Se egen lenke til EUs handlingsplan. EU-kommisjonen la i mai 2018 fram forslag til en pakke med tre forordninger som er fremmet som en del av oppfølgingen av handlingsplanen. Mappet 16.05.2019			
EU Bærekraft Sirkulær økonomi	Handlingsplan	EU-miljøhandlingsplan for en sirkulær økonomi Gjennomføringsrapport lagt fram av Kommisjonen 4.3.2019 KOM (2019) 190 av 4.3.2019 Mappet 15.05.2019			
EIOPA Bærekraft Solvency II IDD	EIOPA'stechnical advice on integrating sustainability risk and factors under the Solvency II Directive and the Insurance Distribution Directive (IDD)	On 3 May, EIOPA published the final version of its technical advice (dated 30 April) on integrating sustainability risks and factors into the delegated regulations made under the Solvency II Directive and the IDD. Part of EIOPA's advice is concerned with the integration of sustainability in the 'prudent person principle' for investments under the Solvency II Directive. In particular, insurers should reflect the impact of their investments on sustainability, promoting a stewardship approach. Mappet 16.05.2019			
ESMA Bærekraft UCITS AIFMD MiFID II	ESMA's final reports on technical advice on integrating sustainability risks and factors in the UCITS Directive, AIFMD and MiFID II	On 3 May, ESMA published two final reports on technical advice to the EC on integrating sustainability risks and factors in: (i) the UCITS Directive and AIFMD; and (ii) MiFID II. ESMA consulted on the draft technical advice in December 2018. To ensure consistency, ESMA has developed its final report in cooperation with EIOPA, which has received a similar mandate regarding the Solvency II Directive. ESMA's initial consultations contained a separate paper on guidelines for disclosure requirements applicable to credit ratings, including the consideration of environmental, social and governance factors. It expects to publish the final report of this paper by the end of July. Mappet 16.05.2019			
EU Digital-isering Digital kompetanse	Programmet Digitalt Europa for perioden 2021-2027	Sammendrag av innhold: EU-kommisjonen la 6. juni 2018 fram forslag til et Digital Europe Programme (DEP) for perioden 2021-27. DEP er et nytt program som bygger på EUs Digital Single Market Strategy og som skal understøtte digital transformasjon i bred forstand. Programmet er foreslått å ha en ramme på 9,2 milliarder euro fordelt på fem hovedområder: High Performance Computing (2,7 mrd euro), Artificial Intelligence (2,5 mrd euro), Cybersecurity & trust (2 mrd euro), Digital Transformation & Interoperability (1,3 mrd euro) og Digital Skills (0,7 mrd euro). EU-programmene CEF Telecom og ISA2 som Norge nå deltar i, løper ut i 2020 og vil bli videreført som del av Digital Europe Programme fra 2021. Rettslige konsekvenser			

		Dersom Norge beslutter å delta i DEP vil forordningen tas inn i EØS-avtalens protokoll 31. Det vil ikke være behov for lov- eller forskriftsendring. Mappet 15.05.2019			
Teknologi Arbeidsliv Finans-næringen FinAut Etikk	Rapport: Fremtidens arbeidsliv i finansnæringen Publisert 13.09.2018 av Finans Norge	Denne rapporten belyser noen sentrale problemstillinger knyttet til digitalisering og fremtidens arbeidsliv i finans. Vi gir en nærmere beskrivelse av digitaliseringens andre bølge, samtidig som vi skuer til relevant litteratur og analyserer hvordan utviklingen vil påvirke samfunnet generelt, og finansnæringen spesielt. s.34: Utvikling av høy etisk rådgivning i en digitalisert verden, ivaretas av datterselskapet FinAut. Mappet 29.01.2019			
Utlevering av opplysninger fra Folke-registeret	Finansforetaksloven § 16-2	Finansdepartementet foreslår endringer i finansforetaksloven om utlevering av opplysninger fra Folkeregisteret til finansforetak. En slik endring vil forenkle prosessen med å innhente opplysninger om foreldreansvar og kontaktopplysninger for dødsbo. Finans Norge støtter forslaget. Mappet 29.01.2019	**Hørings-frist 05.11.2018**		
Forbruker tilsynet Agenda 2019		Fokusområder bla.: Strengere regler for markedsføring av kreditt, salg og markedsføring av bolig Mappet 29.01.2019			
Forbruker Klage-behandling	Finanstilsynet Rundskriv 4/2019 Retningslinjer for klagebehandling i bank-, finans-, forsikrings- og verdipapirverksemd	Retningslinjer for klagebehandling i bank-, finans-, forsikrings- og verdipapirverksemd Formålet med retningslinjene er å bidra til tilstrekkeleg forbrukarvern. For å sikre dette, stiller retningslinjene: a) klare krav til føretaka si organisering av klagebehandlinga b) krav om rettleiing til klagarane c) krav til rutinar for å svare personen som klagar d) krav til føretaka om å harmonisere klagebehandlinga Retningslinjene er i samsvar med retningslinjene for klagebehandlinga til føretaka som er fastsett i EU. Mappet 14.05.2019			
Bransje Forbruker Generelt	Lov om Finansforetak og finanskonsern (10.4.15) (**Finansforetaksloven).** **Link Lovdata**	Erstatter sparebankloven, forretningsbankloven, finansieringsvirksomhetsloven og banksikringsloven samt deler av forsikringsvirksomhetsloven. Hensikt: Bidra til finansiell stabilitet Definisjon av: finansforetak, finanskonsern, kredittinstitusjon, pensjonsforetak,	Kunngjort 10.4.15 Ikraft-tredelse	Alle ansatte, markedsf., Kundebeh., Rådgivning, informasjon	**1**

	<u>Link Regjeringen</u> **<u>Forskrift om overgangsregler (21.12.15)</u>** Dept. kan gi flere utfyllende forskrifter, herunder krav til fagkompetanse hos kundebehandlere**.** **<u>Informasjon hos Finans Norge</u>**	§13.5.: God **forretningsskikk** Kap 16: Forholdet til kunder, **markedsføring** mv §16.1.: Org av **kundebehandling**: kundene behandles av ansatte som har nødvendig **kompetanse og fagkyndigh**et, og som kan gi kundene forsvarlig **rådgivning og veiledning** ved valg av produkter ut fra **kundens behov**. Departementet kan gi forskrift om organisering av **kundebehandling** og krav til **fagkyndighet** for **kundebehandlere**. §16.2. **Taushetsplikt:** hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger om kunders personlige forhold. Skal ha kontrollordninger. §16.3 Klagenemnd, inkl regler dekninger av omkostninger § 16-5.**Opplysningsplikt** om garantiordninger mv. (1) Finansforetak som tar imot innskudd, skal **skriftlig informere** om innskuddsgarantiordningen for virksomheten, og om hvilken garanti for innskudd ordningen gir. §16.8*:* **Opplysningsplikt** priser, produktpakker. gi kundene **opplysning** om renter/provisjoner/priser på sine tjenester. **Opplyse** om tjenester som inngår i en produktpakke, tilbys enkeltvis, og oppgi prisen på enkelt tjenester i pakken. Finansforetaksloven lovfester en plikt for banker til å motta kontanter fra kundene og gjøre innskudd tilgjengelig for kundene i form av kontanter i samsvar med kundenes forventninger og behov. Bankene har frist til 1. januar 2017 med å oppfylle dette kravet. Forarbeidene til finansforetaksloven forutsetter at det er opp til bankene å sørge for at kundenes behov for kontantinnskudd og kontantuttak dekkes på en hensiktsmessig måte. Etter § 16-4 annet ledd kan departementet gi «forskrift om bankers plikt til å ta imot og til å gjøre kontanter tilgjengelig for kundene». Det er per i dag ikke gitt en forskrift. Regjeringen fremmet 22.06.18 forslag til endringer i bl.a. finansforetaksloven knyttet til PSD2-regelverket. **(oppdatert 6.8.18)**	1.1.16 Ref Høring Finans-avtale-loven, PSD2		
Innskudd	Nye regler om **innskuddsgaranti** og krisehåndtering av banker (Lov om endringer i finansforetaksloven mv. (Kunngjort 23.03.18)	For å gjennomføre EUs reviderte innskuddsgarantidirektiv fra 2014 er det vedtatt endringer i lovreglene om innskuddsgarantien. Det mest vesentlige er å innføre ubegrenset garanti for visse typer av innskudd i inntil 12 måneder, blant annet for innskudd knyttet til boligkjøp, særlige livshendelser, forsikringsutbetalinger og erstatninger. Den generelle innskuddsgarantien på to millioner kroner per innskyter per bank videreføres. Norge har i dag et av de best kapitaliserte banksikringsfondene i Europa. Fondet utgjorde om lag 32,5 milliarder kroner ved utgangen av 2016. I tråd med EU-direktivene foreslår Finansdepartementet å overføre disse midlene til to nye fond som skal finansiere innskuddsgarantien og krisetiltak. Det videreføres krav om årlige innbetalinger fra bankene til fondene. Loven bygger på Banklovkommisjonens utredning NOU 2016: 23. Utredningen var på høring fra oktober 2016 til januar 2017.	Ikraft-tredelse 1.1.19	Generelt	**3**

		Finansdepartementet har bedt Finanstilsynet utarbeide et høringsnotat med forslag til utfyllende forskriftsregler til de nye lovreglene, samt forestå en alminnelig høring av forslagene. Departementet tar sikte på å fastsette forskriftsregler som kan tre i kraft samtidig med lovreglene. Endringen trådte i kraft 1. januar 2019. **(oppdatert 8.1.19)**			
Forbruker Finans Avtale	Lov om finansavtaler og finansoppdrag, sist endret 1.7.14 (**finansavtaleloven**) **Link Lovdata** En rekke forskrifter, særlig vedr kredittavtaler.	Loven gjelder for avtaler om finansielle tjenester med finansieringsinstitusjonene (§1) Loven gjelder også overføring av penger elektronisk og for bruk av bankkort m.v. Loven gjelder ikke forsikringsavtale, pensjonsspareavtale, innskudd i verdipapirfond. Kap. 2: Innskudd og betalingsoppdrag §15: **opplysningsplikt**: Skal **veilede** kunden i valg mellom ulike kontoer og betalingstjenester, innhold i kontoavtalen før avtale inngås. To ukers individuelt varsel om rentesenkning, Kap 3: **Kredittavtaler**: Definisjon av kredittkunde, kredittgiver (fysisk eller juridisk person som gir kreditt), kredittformidler §46a: **Opplysningsplikt** før inngåelse av avtale, §46b: plikt til å vurdere kredittverdighet §46c: **forklaringsplikt**: gi forbrukeren fyllestgjørende forklaring slik at han eller hun er i stand til å vurdere om kredittavtalen passer til behov og finansielle situasjon. §47: **frarådingsplikt**, (1) Dersom kredittgiveren, må anta at økonomisk evne tilsier at denne bør avstå fra å ta opp kreditten**,** skal kredittgiveren **underrette forbrukeren** om dette skriftlig/muntlig. Dersom forbrukeren inngår kredittavtale på tross av frarådingen, skal han ved signatur bekrefte at han er kjent med at kredittgiveren har frarådet ham å oppta kreditten. (3) Har kredittgiveren eller kredittformidleren ikke **frarådet** forbrukeren å ta opp kreditten, kan forbrukerens forpliktelser lempes. Regjeringen fremmet 22.06.18 forslag til endringer i bl.a. finansavtaleloven knyttet til PSD2-regelverket. *Se Høring: Ny finansavtalelov* **(oppdatert 6.8.18)**	Ikraft-tredelse 1999, Sist endret 2014 Boliglåns-dir. vil bli innarbeidet.	Betalings-tjenester, Veiledning, informasjon, rådgivning.	**1**
Forbruker Finans Avtale	Under behandling: **Ny finansavtalelov** (7.9.17)	Revisjonen av finansavtaleloven behandler i hovedsak tre ulike direktiver; Det reviderte **betalingstjenestedirektivet** (PSD2), **boliglånsdirektivet** (MCD) og **betalingskontodirektivet** (PAD). I tillegg er det foreslått flere endringer som ikke følger av disse. Lovforslaget tar sikte på et sterkere vern for kredittkunder og gir enkelte særskilte regler for boliglån. Lovforslaget skal sikre tilgang til moderne konto- og betalingstjenester, kundens erstatningsrettslige vern skal styrkes, og det klargjøres hvilke plikter tjenesteyteren har ved finansavtaler og ved virksomhet som utøves av **finansmeglere**, **finansagenter** og **finansrådgivere**. Loven regulerer i utgangspunktet finansnæringens forhold til **forbrukere,** men foreslås utvidet til også å gjelde næringslivet. Den berører med andre ord om lag alle norske borgere på svært viktige områder.	Status: Under behandling	Selskap, kunde-behandling, Veiledning, Informasjon, rådgivning	

		Departementet har mottatt ca 67 høringsuttalelser, herunder fra Finans Norge og FinAut. Finans Norge uttaler bl.a. (15.12.17): -forslaget har ikke vært konsekvensutredet i et ordinært lovutvalg -flere av forslagene som fremkommer har potensielt store og uoversiktlige konsekvenser. -lovforslaget implementerer **PSD2** på feil måte og mer vidtgående enn direktivet selv legger opp til. -lovforslaget vil føre til at **PSD2** ikke er implementert i Norge på det tidspunktet direktivet gjelder i EU. Det skaper stor usikkerhet, -høringsforslaget utvider direktivets regler. Direktivet er et **forbrukerbeskyttelsesdirektiv**, departementet lar det også virke overfor næringsdrivende og begrenser dermed avtalefriheten for profesjonelle parter. Det vil kunne føre til en utilsiktet strengere kredittpolitikk fordi finansinstitusjonene blir pålagt å håndtere virksomheter på samme måte som **forbrukere.** -Finans Norge støtter heller ikke Justisdepartementets forslag om at det i lovens generelle del tas inn regler om bevisbyrde, **erstatningsregler** og **klagebehandlingsregler**, samt forslaget om innføring av **en generell avslagsplikt**. En modernisering av FAL må basere seg på bransjens evne til selv, innenfor rammene av **god forretningsskikk**, å håndtere hvilken og hvordan **kunden**e gis **informasjon**, **veiledning** og **rådgivning.** Finans Norge foreslår at **ny finansavtalelov** implementeres i to faser: - **PSD2** innføres raskt og i henhold til direktivet fra EU. - De resterende delene av lovforslaget underlegges en ordinær lovprosess og det nedsettes en referansegruppe som utreder konsekvensene av forslagene før loven går til Stortinget i ferdig form. I et felles brev til justisministeren (12.1.18) sier en rekke bransje- og interesseorganisasjoner for norsk næringsliv nei til at en **ny finansavtalelov** kan vedtas uten at det gjøres store endringer i utkastet. Lovforslaget er utilstrekkelig utredet og med få konsekvensutredninger. Det bør snarest opprettes en bredt sammensatt referansegruppe med representanter for finansnæringen og andre berørte næringsinteresser for å bistå departementet i den videre prosessen. FinAut uttaler bl.a. (21.12.17): -det er hensiktsmessig fortsatt å regulere mest mulig i særlovgivning, slik at man kan være sikker på at reglene er tilpasset den til enhver tid gjeldende regulering for vedkommende område. -dette vil også gi størst trygghet for de **forbrukerne** som skal **rådgis.** - det er av svært stor betydning for FinAut hvordan **«rådgivning**» og «**rådgiver»** behandles i finansavtaleloven. - «**Rådgivning»** bør defineres i finansavtaleloven. Det bør også **«veiledning»/ «kundeveiledning».** -- Definisjonen bør ikke knyttes eksplisitt til «**rolle» («rådgiver**»), men til selve tjenesten som utføres **(funksjonen rådgivning**). Da kan definisjonene også benyttes uavhengig av om **veiledning og rådgivning** skjer gjennom heldigitale kundeløsninger eller når en ansatt utfører dette. - FinAut er imot at tittelen «**finansrådgiver**» om en person ansatt i banken forelås å opphøre. Regjeringen fremmet 22.06.18 forslag til endringer i bl.a. **finansavtaleloven** knyttet til **PSD2-**regelverket. Det er ikke kjent når proposisjon om **ny finansavtalelov** fremmes for Stortinget (mulig januar 2019).			

		(oppdatert 5.8.18)			
Forbruker Finans Avtale	Forskrift om **kredittavtaler** mv. (2010, sist endret 2013) **Link Lovdata**	Forskriften gjelder for kredittavtaler som omfattes av **finansavtaleloven** kapittel 3. Innhold: § 3.Bruk av formularet **Standardiserte europeiske opplysninger om forbrukerkreditt (SEF**): Opplysningene etter finansavtaleloven § 46a første ledd skal gis ved bruk av formularet i vedlegg I til denne forskriften. § 4.**Opplysningsplikt** forut for inngåelse av visse særlige kredittavtaler. SEF-skjema er vedlagt forskriften *Se også mapping kap. 1.4. Regelverk kreditt*	Ikraft-tredelse 11.6.10	Kredittgivn., informasjon, opplysning, rådgivning	**1**
Forbruker Finans Avtale	Veiledning til **finansavtaleloven § 46** - krav til opplysninger ved markedsføring av lån og kreditt (Sept.2013)	Omhandler **markedsføring** av låne- og kredittavtaler. Gjelde for alle aktører som **tilbyr** slike produkter til **forbrukere.** Utarbeidet gjennom et samarbeid mellom bransjen (Finans Norge, Finansieringsselskapenes Forening og Forbrukerombudet).	Utgitt Sept 2013	Selskap, markedsføring, kredittgivn.	**1**
Forbruker Finans	Forskrift om **lenke til Finansportalen** (22.4.16) **Link 1 Regjeringen** **Link 2 Regjeringen**	Fra 1. juli er alle finansforetak som tilbyr produkter det informeres om på Finansportalen pålagt å lenke til portalen. Forskrift om dette ble fastsatt av Finansdepartementet 22. april 2016. Forskriften angir at lenken skal oppgis på et standard sted som er på forsiden på hjemmesidene og «på alle øvrige digitale plattformer hvor priser eller produkter presenteres». Forskriften oppstiller også en standard lenketekst som alle skal bruke. 4.1.18 fastsatte Finansdepartementet forskriftsbestemmelser om plikt også for verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond om å lenke til Finansportalen på sine nettsider. De skal ha godt synlige lenker til Finansportalen på alle digitale plattformer. Lenkene skal plasseres på forsiden av selskapets hjemmesider og der hvor priser presenteres. Forskriftsbestemmelsene stiller krav til hvordan lenken skal utformes. For å sikre at alle typer foretak stilles ovenfor likelydende krav, har Finansdepartementet fastsatt forskrift om endring i finansforetaksforskriften. Forskriftsendringene trer i kraft 31. mars 2018. **(oppdatert 01.08.18)**	Ikraft-tredelse 1.7.16 Verdipapir-foretak: Ikraft-tredelse 31.3.18.	Kundekontakt Informasjon	**1**
Bransje Generelt	**Lov om EØS-finanstilsyn** (17.6.16) **Link Lovdata**	EU's finanstilsyn for bank, forsikring og verdipapirer har anledning til å gi bindende pålegg til nasjonale finanstilsyn og selskaper. Norge må pga EØS-avtalen ha en tilknytning til EUs finanstilsynssystem. Dette innebærer at forordningene om EUs finanstilsynsmyndigheter, shortsalgforordningen, EMIR og endringene i kredittvurderingsbyråforordningen innlemmes i EØS-avtalen. Norge ønsket å bli et fullverdig medlem av tilsynene, men det gikk ikke EU med på. Eftas overvåkningsorgan (ESA) skal i nært samråd med EUs finanstilsyn kunne fatte beslutninger rettet mot Efta-landene,for å sikre et enhetlig tilsyn i hele EØS-området. Finanstilsynene i Norge, Island og Liechtenstein vil imidlertid delta i arbeidet i EUs tre finanstilsyn.	Ikraft-tredelse: 3.10.16	Virksomhet	-

		EUs finanstilsyn overtar ikke tilsynet med norske finansmarkedsaktører. Det meste av tilsynet med norske finansmarkeder og finansaktører vil fortsatt utføres av det norske finanstilsynet. Håndtering av en eventuell krise i norsk finansnæring vil bli håndtert av norske myndigheter. Løsningen betyr heller ikke at Norge vil bidra finansielt ved bankkriser i EU. **(mappet 28.11.16)**			
Forbruker Generelt	Forordning: EUs **forbrukerprogram 2014-20** **Link Lovdata**	Formål: -sette den «bevisste forbruker» i sentrum Viktigste punkter: -produktsikkerhet -**informasjon** om forbrukernes rettigheter -konsolidere forbrukernes rettigheter (regelverk, tvisteløsning) -styrke håndheving av regelverket - Konsolidere forbrukernes rettigheter; særlig gjennom regelverk og forbedring av mulighet til tvisteløsning, inkludert alternativ tvisteløsning;	EU: Vedtatt 11.2.14		**3**
Forbruker Generelt	**Forbrukerprogrammet** 2014-2020 **Link Europalov**	Se Forordning: EUs forbrukerprogram 2014-20	Nasjonalt: Ikraft-tredelse 13.11.14		**3**
Forbruker generelt	Consumer Rights Directive (23.6.11) **Forbrukerrettighets-direktivet** **Link Regjeringen**	Omfatter regler om **informasjonskrav** ved forbrukerkontrakter, opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted, regulering av risikoens overgang i forbrukerkjøp samt visse andre enkeltstående forbrukerrettigheter. *Se angrerettloven* **(mappet 19.4.16)**	Innlemmet i EØS-avtalen 28.9.12	Informasjon, kundekontakt	**3**
Forbruker generelt	EUs **forbrukerpakke** (New Deal for Consumers) (11.4.18) **Link Europa** Finansrett, juni 2018, nr 75	**Ny giv for å styrke forbrukervernet i det indre marked.** Forbrukervern står høyt på dagsorden i indre markeds-politikken. Pakken "New Deal for Consumers", som er ment å heve nivået på og styrke håndhevingen av EUs forbrukerregelverk. Forslaget består av: - forbrukervern i forbindelse med netthandel, - urettferdig handelspraksis og klageordninger, - regler for erstatningskrav. -regulering av adgangen til å reise gruppesøksmål innen EU. Forslagene vil modernisere de generelle **forbrukerbeskyttelsesreglene** og avhjelpe mangler i eksisterende direktiver. Konkrete forslag (bl.a.): -forslag om endringer ved at markedsføring på via søkemotorer på internett skal klart merkes som reklame, bl.a. hvor søkeresultater påvirkes av leverandører. - forslag om å regulere bruken av "gratis" digitale tjenester i bytte mot persondata.	Til obs.		

		Deler av forslagene også berøre finansnæringen. Insurance Europe gått sterkt imot deler av forslaget, med støtte fra de andre finansorganisasjonene i Brussel. Hovedinnvendingen er at forslaget på noen områder går lenger i å tillate gruppesøksmål enn eksisterende europeiske institutter. Det anføres at de såkalte «safe guards» som skal motvirke misbruk av instituttet ikke er godt nok utredet. Særlig er det bekymring for at de foreslåtte kravene til en kvalifisert enhet (som bl.a. omfatter forbrukerorganisasjoner) er for lette å oppfylle og at man på denne måten kan sette opp organisasjoner med saksøkingsformål. **(Mappet 12.8.18)**			
Forbruker Finans	**Forbrukerpolitiske prinsipper** for finansnæringen i Norge (3.6.16)	Finans Norge ønsker å arbeide systematisk med å styrke forbrukerinteressene i de ulike delene av kjøpsprosessen («forbrukerhjulet»). Støttes gjennom: -Reguleringer av forbrukernes stilling gjennom lovverk og forskrifter -Selvpålagte bransjestandarder og **etiske retningslinjer i næringen** (både på bransjenivå og selskapsnivå) **-Kompetansetiltak i næringen for å sikre god kunnskap hos rådgivere** -Kontrollmekanismer gjennom bl,a, Finanstilsyn og forbrukerombud Prioriterte aktiviteter: -Bransjestandard forbrukerkreditt -Introduksjonsprogram for nyansatte inkl etikk og God skikk) - Personlig økonomi i skolen - Rådgivningskompetanse (Opprettholde styrken i autorisasjonsordningen og fokus på god rådgivningsskikk). - Klarspråk (forenklet språk i vilkår og markedskommunikasjon) - Sterkt forbrukerombud - EU-regulering (harmonisere norsk regelverk med regelverket i EU). **(mappet 17.11.16)**	Vedtatt Hoved-styret Finans Norge (3.6.16)	Medarbeidere, salg, informasjon, rådgivning	
Forbruker Generelt Kjøp	Lov av 21. juni 2002 nr. 34 om forbrukerkjøp, sist endret 2014 (**forbrukerkjøpsloven**) **Link Lovdata** **Link Forbrukerkjøpsdirektivet, 1999/44/EF (Lovdata)**	§ 1.Virkeområde Loven gjelder forbrukerkjøp. Kapittel 6. Forbrukerens krav som følge av mangler ved salgsgjenstanden Relevant hvor det selges forsikring sammen med selve forsikringsobjektet. §27 Reklamasjon: må senest skje to år etter at forbrukeren overtok tingen. Dersom tingen er ment å vare vesentlig lengre, er fristen for å reklamere fem år.	Nasjonalt: Ikraft-tredelse 1.7.02, Sist endret 2014	Informasjon, salg, rådgivning	**2**
Forbruker Generelt	Lov om **klageorganer for forbrukersaker**	Loven inneholder en offentlig godkjenningsordning for nemnder og meklingsorganer som behandler tvister mellom næringsdrivende og **forbrukere.** For å bli godkjent **klageorgan** og meldt	Ikraft-tredelse:	Klage, kunde-behandling	**2**

Klage	(gjennomføring av direktiv 2013/11/EU og forordning (EU) nr. 524/2013) **Link Lovdata**	inn til EU-Kommisjonens liste over **klageorganer** i EØS-området som oppfyller kravene i direktivet, må **klageorganene** oppfylle enkelte krav om bl.a. organisering, upartiskhet, kompetanse og saksbehandling. Loven inneholder en plikt for Forbrukerrådet til å tilby mekling i nærmest alle **forbrukersaker** som ikke dekkes av et annet **klageorgan** som er ført opp på EU-kommisjonens liste. Loven inneholder plikt for næringsdrivende ved netthandel å ha lenke til **europeisk klageportal** (paragraf 10a). **Finansklagenemnda** er godkjent som **klageorgan.** **(mappet 21.2.16)** **(oppdatert 17.11.16)**	01.07.16 eller ved nærmere angitt dato.		
Forbruker Generelt Klage	**Den europeiske klageportalen**: (The Online Dispute Resolution **(ODR-plattformen))** (lansert 15.2.16) EU-forordning nr. 524/2013 av 21. mai 2013 om **nettbasert tvisteløsning i forbrukersaker** **Link Europa** **Link til portal** Innlemmet i Lov om klageorganer for forbrukersaker: **Link Lovdata**	En **nettbasert klageportal,** kalt ODR- plattformen (Online Dispute Resolution), ble lansert i EU den 15. februar 2016. Både næringsdrivende og **forbrukere** kan legge inn klager via ODR-plattformen. Den kan benyttes i grenseoverskridende **forbrukersaker** hvor varen eller tjenesten er kjøpt på nettet. Etter at en klage er registrert på plattformen, kan partene bli enige om at nemnd eller annet **klageorgan** som kan behandle saken. Målet er at tvister mellom næringsdrivende og **forbrukere** skal kunne løses raskere og rimeligere enn å gå veien om domstolene. Forbruker Europa, som administrativt er en del av Forbrukerrådet, er kontaktpunkt. Næringsdrivende som inngår avtaler med forbruker på Internett, eller nettbaserte markedsplasser, skal på sine hjemmesider ha en lett tilgjengelig elektronisk lenke til plattformen for nettbasert tvisteløsning. Den næringsdrivende skal også informere **forbrukere** om at plattformen kan anvendes ved behandling av sak mellom partene. Der tilbudet til **forbruker** fremsettes ved bruk av e-post, skal e-posten inneholde en elektronisk lenke til plattformen. Den næringsdrivende skal på sine hjemmesider på Internett også opplyse om sin e-postadresse. **(mappet 21.2.16)** **(oppdatert 6.8.18)**	Norge: vedtatt, i drift 25.8.17.	Selskap, kundekontakt	**2**
Forbruker Finans Klage	**Guidelines for complaints-handling** for the securities (ESMA) and banking (EBA) Rundskriv 12/2014: Retningslinjer for	Formål: bidra til tilstrekkelig forbrukerbeskyttelse, bl.a.: -krav til foretakenes organisering av **klagebehandlingen** -krav om **veiledning** til klagerne -krav til rutiner for **å besvare klager** -krav til foretakenes harmonisering av **klagebehandlingen** Retningslinjene er i samsvar med retningslinjene for foretakenes **klagebehandling** som er fastsatt i EU. Se lenke til de ulike EU-retningslinjene under pkt. V.	Nasjonalt: Rapp fra februar 2016.	Foretak, Kundekontakt	**2**

	klagebehandling i bank-, finans-, forsikrings- og verdipapirvirksomhet **Link Finanstilsynet**	**(Oppdatert 17.11.16)**			
Forbruker Finans	**Fjernsalg av finansielle tjenester** (Direktiv 2002/65/EF)	Formål: -fastsetter felles regler for leverandørers salg av finansielle tjenester til **forbrukere** i EU for å forbedre **forbrukervernet.** Anvendelsesområde -Alle finansielle tjenester er omfattet av direktivet (salg av kredittkort, investeringsprodukter, forsikrings- og individuelle pensjonsordninger via fjernsalgskanaler (telefon, fax og internet). Direktivet garanterer **forbrukerbeskyttelse:** -leverandørens ansvar for å gi **forbrukerne** omfattende **opplysninger** før inngåelse av en avtale **-forbrukerens** rett til å angre på en avtale innen 14 dager -forbud mot overdreven **markedsføringspraksis** som presser **forbrukerne** til å kjøpe en tjeneste man ikke har anmodet om -regler som begrenser uoppfordrede telefonoppringninger og e-mails («cold calling» og spamming) -mulighet for å **klage,** også utenomrettslig *Se angrerettsloven*	2002	Markeds-føring, Informasjon, kundekontakt	-
Forbruker generelt Markeds-føring Telefon-salg	Lov om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. **(markedsføringsloven)** (1.6.09) (sist endret 2018) **Link Lovdata** Forskrift om urimelig handelspraksis (1.6.09) **Link Lovdata** **Link Europa** **Link Forbrukerombudet**	Gjelder kontroll med markedsføring, handelspraksis og avtalevilkår i forbrukerforhold. § 2.God **markedsføringsskikk** mv. Markedsføring må ikke stride mot god markedsføringsskikk. Ikke krenke allmenne etikk- og moraloppfatninger. § 6.*Urimelig handelspraksis* Urimelig handelspraksis er forbudt, dvs strider mot god **forretningsskikk**. § 7.*Villedende handlinger*; inneholder uriktige **opplysninger** § 8.*Villedende utelatelser*; utelater eller skjuler vesentlige **opplysninger** eller presenterer opplysningene på en uklar, uforståelig, tvetydig eller uhensiktsmessig måte. § 9.*Aggressiv handelspraksis* trakassering, tvang, utilbørlig påvirkning inkl utnytting av en maktposisjon for å utøve press Revisjon i lov på bakgrunn av EU-direktivet: -Bedre reservasjon mot **telefonsalg** **-Skriftlig bekreftelse** på avtalen -bedre **vern av barn og unge** -sanksjonsmuligheter Endringer vedtatt av Stortinget 16. mai 2017: •Næringsdrivende skal ikke lenger kunne drive telefonsalg overfor forbrukere som har reservert seg mot dette i Reservasjonsregisteret, med mindre kundene har bekreftet at de ønsker det. Unntatt: egne kunder (selv om de har reservert seg i registeret).	Nasjonalt: Ikraft-tredelse 2009, Sist endret 2017, Ikraft-tredelse 1.1.18.	Kunde-behandling, markedsføring	**2**

		•Det innføres forbud mot at en næringsdrivende kan innhente samtykke til telefonsalg på vegne av flere ulike næringsdrivende, for eksempel når forbrukere deltar i en konkurranse eller undersøkelse på internett. •Næringsdrivende og frivillige organisasjoner må registrere telefonnummer som brukes til telefonsalg, slik at dette blir søkbart i nummeropplysningstjenesten. Det blir forbudt å bruke skjult nummer ved telefonsalg. Dette vil gjøre det enklere for forbrukeren å identifisere hvem som har ringt og dermed reservere seg. Samtidig blir det enklere for Forbrukerombudet å forfølge klagesaker. **(Oppdatert 2.6.17)**			
Forbruker Markeds-føring Bolig	Forbrukertilsynet lanserer ny veiledning om markedsføring av bolig	Forbrukertilsynet lanserte ny veiledning om markedsføring av bolig 18.10.2018. Utviklingen i markedsføringen av boliger har skapt et behov for nye retningslinjer. Nå lanserer Forbrukertilsynet en ny veiledning om boligmarkedsføring. **(Mappet 03.01.2019)**			
Forbruker generelt Angrerett	Lov om opplysningsplikt og angrerett mv. (**angrerettsloven)** (ny lov 20.6.14) **Link Lovdata**	Gjelder **fjernsalg** eller **salg** utenfor fast utsalgssted. Ny angrerettlov 2014: Forbrukere kan handle på nettet i hele EU-området med fjorten dagers angrerett og like returregler. Tidligere var det forskjellige regler om angrerett i de ulike EU/EØS-landene. Det vil fortsatt være enkelte forskjeller. Deler av regelverket fra EU er valgfritt å ta med i den nasjonale lovgivningen, med angrefristens lengde og returreglene er de samme. Innhold: **-forbrukerne** skal ikke bare få **informasjon** om angreretten, produkt- eller tjenesteinformasjon, men også hva du skal gjøre hvis varen eller tjenesten ikke fungerer som den skal. -setter større krav til selger om å gi forbrukeren viktig og utfyllende **informasjon** om varen eller tjenesten du har kjøpt. -Ved siden av håndtering av klager skal selger etter den nye loven også informere om garantier, ettersalgservice, klageordninger og hvordan du skal klage. -Formålet med **opplysningsplikten** er at **forbrukeren** lettere skal kunne forstå at hun inngår en avtale og på hvilke vilkår. Får **forbrukeren** ikke de nødvendige opplysningene vil angreretten være inntil 12 måneder og fjorten dager. - hvis ikke selger **opplyser** om at du må betale for returen får du den gratis. Flere unntak fra loven (bl.a. strømming) Innhold: Kap 7: **Opplysningsplikt** ved **salg** av finansielle tjenester Kap.8: **opplysning** om angrerett (unntatt tjenester der pris er avh av svingninger i markedet i angreperioden). **Dørsalg**: Verdipapirhandelloven sier at du kun kan drive **salg** av finansielle tjenester fra fast forr sted. Bestemmelsene i lov 2000 nr. 105 om fjernsalg og salg utenfor faste utsalgssteder av **finansielle tjenester** videreføres i ny lov om angrerett. Angreskjema som gjelder angrerett ved **salg av finansielle tjenester**, tidligere skjema D, videreføres derfor med mindre justeringer.	Ikraft-tredelse 20. juni 2014.	Markeds-føring, salg, opplysning, informasjon, kundebehandling, rådgivning	**2**

		Dette skjemaet er det obligatorisk for næringsdrivende å benytte. Forbrukerombudet håndhever reglene om ny lov om angrerett. **(Oppdatert 19.4.16)**			
Forbruker Generelt Angrerett	**Veileder** til Lov om Opplysningsplikt og **Angrerett** ved fjernsalg (2014) **Link Regjeringen**	Forbrukerrådet har gitt ut en veileder om ny angrerettlov (2014). Inneholder henvisninger til lover, forarbeid etc. Innhold (bl.a.): -Avtaler som omfattes av loven og unntak **-Opplysningsplikt** før avtaleinngåelse -Krav til avtalen -Krav, plikter og gjennomføring **-Finansielle tjenester (del 4)** **-Angrerett ved finansielle tjenester (del 4)** -Tilsyn og håndhevelse -Kommentarer til forbrukere **(Mappet 19.4.16)**	20.6.14	Markeds-føring, salg, opplysning, informasjon, kunde-behandling, rådgivning	**2**
Forbruker Generelt Avtale	Lov om avslutning av avtaler, om fuldmagt og om ugyldige viljeserklæringer [**avtaleloven**] sist endret 01.11.2014 **Link Lovdata**	§36: avtalen kan settes til side hvis urimelig eller i strid med **god forretningsskikk** (ref bl.a. Røeggensaken). 4de kapitel. Særlige bestemmelser for forbrukeravtaler (§38 a og b)	Nasjonalt: Ikraft-tredelse Sist endret 2014	Kunde-behandling	**2**
Person-opplysninger	EDPB Veileder (bransjenorm) om atferdsnormer	Det europeiske datatilsynet, EDPB, sendte 19.02.19 den ventede veilederen om atferdsnormer på høring. Veilederen vil være sentral for alle næringer som utarbeider atferdsnormer (tidligere kalt bransjenormer). Formålet er å gi praktiske retningslinjer og tolkningshjelp ved anvendelse av art. 40 og 41 i personvernforordningen (GDPR) om «code of conduct». En atferdsnorm er et regelsett for en spesifikk bransje, og skal gi konkrete regler og retningslinjer for hvordan virksomhetene skal innrette seg for å etterleve kravene i personvernforordningen. Datatilsynet opplyser på sine nettsider at de ikke vil formelt godkjenne noen nye atferdsnormer før EDPB har ferdigstilt sine retningslinjer. (Finansrett nr. 78 april 2019) Mappet 16.05.2019			
Person-opplysninger GDPR Frankrike USA	Brudd på GDPR bot	21 January 2019 Google was fined 50 million euros by France's Data Privacy Authority, CNIL, for breaching Europe's General Data Protection Regulation. According to the CNIL, Google did not obtain sufficient user's consent prior to collecting information for the purpose of showing personalized ads. The CNIL also concluded that Google failed to properly disclose to users how their personal information is collected by the company, and how it is used. The French privacy regulator found issues with a variety of Google's practices such as placing information regarding data processing purposes, data storage periods, or the categories of personal data used for ad			

		personalization in locations "excessively disseminated" across various documents and requiring the user to follow many different links; the lack of clarity (read: transparency) of the explanatory materials provided to users; requiring users to accept all terms and conditions in order to create accounts, the alternative to which would be not to use any of Google's many services at all; and burying the options to change settings for ads personalization, as well as pre-ticking the box to allow it. As a result, the CNIL found that the legal basis for processing personal data was unclear, was not necessarily for the legitimate interest of the company, and that any consent provided by users was not obtained pursuant to the requirements under the GDPR. Mappet 31.01.2019			
Forbruker Generelt Person-oppl.	Lov om behandling av personopplysninger **(personopplysnings-loven)** (15.06.18) **Link Lovdata**	Den nye **personopplysningsloven** trådte i kraft 20. juli 2018. Den nye personopplysningsloven består av nasjonale regler og EUs personvernforordning (GDPR - General Data Protection Regulation). Loven handler om behandling (innsamling og bruk) av **personopplysninger.** Reglene gir virksomhetene plikter, og enkeltpersoner (registrerte), rettigheter. Personopplysningsloven sier at forordningen gjelder som norsk lov, og går foran norsk lov. Lovforslaget viderefører hovedprinsippene i den gjeldende personopplysningsloven, men styrker personvernet på viktige punkter: -Mer åpenhet rundt innsamling og bruk av personopplysninger. -Den som ber om samtykke til å bruke opplysninger skal gi klar og tydelig informasjon om hvordan personopplysningene skal brukes. -Bruk av personopplysninger skal begrunnes og begrenses. -Det vil ikke være lov å samle inn eller lagre personopplysninger man ikke trenger. -Opplysninger som det ikke lenger er behov for, skal slettes. -Uriktige eller ufullstendige opplysninger skal rettes. -Det innføres en rett til å ta med seg personopplysninger fra en virksomhet til en annen. -Den enkelte får rett til å protestere mot behandling av sine personopplysninger. -Den enkelte kan slippe at det blir truffet viktige avgjørelser om ham eller henne basert på en helautomatisert behandling av personopplysninger. -Det vil blir adgang til å ilegge et betydelig høyere gebyr ved overtredelse av reglene Virksomhetene får et større ansvar for å ivareta personvernet, og må jobbe systematisk for å sikre at personopplysningene behandles i tråd med regelverket. Også aktører utenfor EU vil bli omfattet av det europeiske regelverket når de tilbyr varer og tjenester til personer i EU/EØS. Banker og forsikringsselskaper behandler personopplysninger i stor grad, og har til nå hatt konsesjon fra Datatilsynet for dette. Disse konsesjonene bortfaller med den nye loven. Datatilsynet skal godkjenne normene. Finans Norge har utarbeidet bransjenormer basert på den nye personopplysningsloven. Regelverket for bankers og forsikringsselskapers behandling av personopplysninger er ikke endret i vesentlig grad, men det er flere nye forhold som følge av ny lovgivning. Flere notater om dette er tilgjengelig for Finans Norges medlemmer på medlemssidene. **(Oppdatert 6.8.18)**	Ikraft-tredelse 20.7.18	Alle ansatte med tilgang til kundedata, Kunde-behandling	**1**

Forbruker Finans Person-opplysn	Bransjenormer for behandling av **personopplysninger** i finansnæringen (Finansrett Juni 2018, nr. 75)	Finans Norge arbeider med å utarbeide bransjenormer for behandling av personopplysninger i finansnæringen. Bakgrunnen for å utarbeide bransjenormer er bl.a. å sikre gode konkurransevilkår, men også å sikre godt personvern i næringen. Det utarbeides i første omgang to normer, en for bankvirksomhet og en for forsikring. I tillegg til bransjenormer utarbeides det underliggende veiledere. Iht. personvernforordningen skal bransjenormer godkjennes av Datatilsynet. I tillegg til arbeidet med bransjenorm har en ekspertgruppe i Finans Norge utarbeidet en rekke hjelpedokumenter og notater som skal være til hjelp for medlemmenes implementering av GDPR i bank og forsikring. Bl.a. er det publisert en mal for databehandleravtale og en oversikt over «saklige formål» for behandling av personopplysninger innen finansnæringen. Dokumentene er publisert på Finans Norges medlemsnett. Det er også utarbeidet generell info om GDPR i finans - spørsmål og svar – som er publisert på Finans Norges åpne nettsider. **(Mappet 12.8.18)**	2018 I prosess		
Forbruker Generelt Person-opplysn	Veiledere i personvernloven og GDPR **Link Datatilsynet**	Datatilsynet har gitt ut ulike veiledere knyttet til den nye personvernforordningen i EU, bl.a.: - informasjon og åpenhet (4.6.18) - databehandleravtale (18.6.18) - vurdering av personvernkonsekvenser (DPIA) (19.6.18) - grunnleggende personvernprinsipper (25.6.18) - behandlingsgrunnlag (28.5.18) - programvareutvikling med innebygd personvern (20.6.18) - retten til dataportabilitet (26.6.18) - internkontroll og informasjonssikkerhet (19.6.18) **(Mappet 20.6.17)** **(Oppdatert 6.8.18)**	Publisert pr juli 2018		
Forbruker Generelt	Personvern og forbrukervern	Forbrukerombudene i Danmark, Finland, Norge og Sverige er blitt enige om styrke samarbeidet for å sikre **forbrukervernet** i den digitale økonomien. Hvordan persondata samles inn, bearbeides og brukes kan ha stor betydning for **forbrukernes adferd**, men er i dag ofte uklart for forbrukerne. Når forbrukerne gir fra seg personopplysninger, blir de en handelsvare som til en viss grad kan erstatte penger. Dette gjør det vanskeligere å sammenligne de faktiske kostnadene ved ulike tjenester, og om verdien av det du gir vekk gjenspeiler verdien av hva du får i retur. **(Mappet 28.11.16)**	Til obs		
Hvit-vasking	Ny lov om reelle retighetshavere	Ny lov om register over reelle rettighetshavere («registerloven») ble sanksjonert 01.03.19. Loven gjennomfører resterende deler av EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv (direktiv 2015/849) i norsk rett, samt anbefalinger fra Financial Action Task Force (FATF).	Ikraft-tredelses-tidspunkt		

		Registerloven innebærer at alle juridiske personer, enheter og andre sammenslutninger som driver virksomhet eller er registrert i Norge, i utgangspunktet vil ha plikt til å innhente og registrere opplysninger om reelle rettighetshavere. Registeret kan brukes av rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven for å innhente informasjon om reelle rettighetshavere hos kundene. Loven inneholder ellers et stort antall forskriftshjemler, og det gjenstår en rekke spørsmål som må løses gjennom forskrift. Ikrafttredelsestidspunkt er ikke avklart. Finansrett nr 78 april 2019. Mappet 16.05.2019	ikke avklart		
MLD5 Hvit-vasking	Femte antihvitvaskings-direktiv EU 2018/843	The Fifth Money Laundering Directive (EU 2018/843) (MLD5) came into force on 9 July 2018. It amends the Fourth Money Laundering Directive (EU 2015/849) (MLD4), and Member States must transpose this into domestic legislation by 10 January 2020. MLD5 was produced following the Paris terrorist attacks and the Panama Papers leak, and is designed to combat terrorist financing, including its use of anonymous payment methods and opaque business structures. It sets out various 'additional measures to better counter the financing of terrorism and to ensure increased transparency of financial transactions and legal entities', by amending and supplementing MLD4. .	10. januar 2020		
MLD6 Hvit-vasking	Sjette antihvitvaskings-direktiv	The sixth anti-money laundering directive (MLD6), which complements the criminal law aspects of the fifth anti-money laundering directive, was published in the Official Journal of the European Union on 12 November 2018. All EU member states are expected to bring into force the laws and administrative provisions necessary to comply with this directive by 3 December 2020.	3. desember 2020		
Forbruker Hvit-vasking Finans-tilsynet	AML/CFT	EUs finanstilsynsmyndigheter EBA, ESMA og EIOPA har utarbeidet utkast til anbefaling om tilsynssamarbeid mot hvitvasking og terrorfinansiering. Utkast til anbefaling er nå sendt på høring av EBA, ESMA og EIOPA. Når anbefalingen er vedtatt, ventes det at de også vil følges i Norge. Utkastet utgjør en del av finanstilsynsmyndighetenes bredere arbeid med å bidra til en felles tilnærming til arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering i EU/EØS. Høringsfrist 8. februar 2019 (Finanstilsynet nyhet publisert 14. november 2018) Mappet 29.01.2019	Hørings-frist 8. februar 2019		
Forbruker Hvit-vasking	Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (**hvitvaskingsloven**) (1.6.18) **Link Lovdata**	Stortinget vedtok 22.05.18 ny lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven). Loven ble sanksjonert i statsråd 01.06.18. Loven gjennomfører store deler av EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv i norsk rett. Loven innebærer i stor grad en videreføring av gjeldende rett, men også en innstramming av reglene på sentrale punkter. Loven vil erstatte dagens hvitvaskingslov fra 2009. Nytt (bl.a.): - skjerper inn kravene til gjennomføring av **kundetiltak** (tidligere «kundekontroll»), undersøkelser og rapportering. - stiller klarere krav til foretakene om å gjennomføre risikovurderinger i sitt antihvitvaskingsarbeid, og tilpasse innsatsen til den identifiserte risikoen.	Ikraft-tredelse: 15.10.2018	Selskap, kunde-behandling	**1**

		- hjemler for å ilegge rapporteringspliktige overtredelsesgebyr for brudd på loven. - stiller strengere krav til kvalitet og **ledelsesforankring** - åpner for regulering av virtuell valuta Banker, kredittforetak, finansieringsforetak, forsikringsforetak, verdipapirforetak, forvaltningsselskap og betalingsforetak kan ilegges overtredelsesgebyr på inntil NOK 44 millioner. Det samme gjelder styremedlemmer, ledere, ansatte og andre som utfører oppdrag på vegne av rapporteringspliktig. Av temaer som kan bli regulert i forskrift er blant annet; -gjennomføring av forenklede kundetiltak i skadeforsikring, -lovens anvendelse for agenter av utenlandske betalingsforetak, -utkontraktering av kundetiltak, -fremgangsmåten ved avvikling av kundeforhold, -behandling av personopplysninger og kundetiltak ved utstedelse av virtuell valuta. Finans Norge vil søke dialog med departementet i forbindelse med forskriftsarbeidet. Ny hvitvaskingslov og -forskrift i kraft fra 15. oktober 2018. Hvitvaskingsdirektivet (revisjon) - Samtykkeproposisjon fremmet av regjeringen 10.4.2019. Norge, Island og Liechtenstein vedtok 5. desember 2019 sammen med EU-siden å innlemme EUs reviderte hvitvaskingsdirektiv fra 2015 i EØS-avtalen, men vedtaket vil først tre i kraft etter lovendringer og godkjenning av parlamentene i de tre EØS-landene. Direktivets virkeområde er utvidet til å omfatte tilbydere av spillvirksomhet og innebærer skjerpede krav til rapporteringsplikt. Gjennomføring av direktivet har vært utredet av Hvitvaskingslovutvalget og vil i stor grad skje ved ikrafttredelse av hvitvaskingsloven som ble vedtatt i juni 2018. Direktivets krav om tilgang til informasjon om reelle rettighetshavere krever nye lovbestemmelser og derfor også Stortingets samtykke. Forebyggende tiltak mot hvitvasking av penger og terrorfinansiering: utfyllende bestemmelser om identifisering av høyrisikotredjeland med strategiske mangler - Samtykkeproposisjon fremmet av regjeringen 10.4.2019 **(Mappet 6.8.18)** **Oppdatert januar 2019** **Oppdatert 14.05.2019**			
Forbruker Hvit-vasking	Høring - forskrifter til ny **hvitvaskingslov** (29.6.18)	Finanstilsynet har på oppdrag fra Finansdepartementet sendt ut på høring forskrifter om virtuelle valutaer, agenter av utenlandske betalingsforetak og informasjonsdeling i konsern. **(Mappet 6.8.18)**	Hørings-frist: 17.8.18	Selskap, kunde-behandling	**1**
Forbruker	Veiledning om **hvitvasking og terrorfinansiering**	Foretak under tilsyn skal forebygge og avdekke transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller med tilknytning til terrorfinansiering (ref. hvitvaskingsregelverket). Veiledningen inneholder Finanstilsynets vurderinger av hvordan enkelte av lovens bestemmelser	Desember 2016	Alle ansatte, særlig kunde-håndtering og	**1**

Hvit-vasking	(rundskriv 24/2016) (23.12.16) **Link Finanstilsynet**	skal forstås. Veiledningen gjelder for finansforetak, verdipapirforetak og fondsforvaltningsselskaper. Veiledningen inneholder bl.a.: -Krav til risikovurdering -Kundekontroll (Tidspunktet for kundekontroll, Registrering av kundeopplysninger, Legitimasjonskontroll, Opplysninger om identiteten til reelle rettighetshavere, Opplysninger om kundeforholdets formål -Forenklet kundekontroll -Forsterket kundekontroll -Tredjepartskontroll og utkontraktering -Utveksling av kundeopplysninger med andre foretak -Løpende kundekontroll -Avvisning og avvikling av kundeforhold -Rapportering av mistenkelige transaksjoner -Bransjespesifikke spørsmål (forsikring, Verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond og alternative investeringsfond, Kredittinstitusjoners bruk av korrespondent-banker) Finanstilsynets veiledning om forståelse av hvitvaskingsloven og hvitvaskingsforskriften erstatter rundskriv 8/2009. I Finans Norges fagutvalg for økonomisk kriminalitet og hvitvasking arbeides med en Q&A til Finanstilsynets rundskriv. Q & A tar for seg de vanligste spørsmål i forbindelse med etterlevelsen og som rundskrivet ikke løser. Q & A er ferdig ca medio 2017. **(Mappet 18.1.17)** **(Oppdatert 2.6.17)**		behandling av kunde-opplysninger	
Forbruker Finans Hvit-vasking	Veiledninger og retningslinjer for **hvitvaskingsregelverket** Retningslinjer: **Link Finans Norge** Veiledninger på sentrale områder: **Link Finans Norge**	Finans Norge har utarbeidet retningslinjer og veiledninger om forskjellige deler av regelverket: Disse ligger på Finans Norges medlemssider. Finans Norges fagutvalg for økonomisk kriminalitet og hvitvasking arbeider med en Q&A til Finanstilsynets rundskriv. Rundskrivet er nokså kortfattet, og Q & A tar for seg de vanligste spørsmål i forbindelse med etterlevelsen og som rundskrivet ikke løser. **(Mappet 13.8.18)**	I prosess	Selskap, kunde-behandlere	
Forbruker Finans Hvit-vasking	Veiledning i **identitetskontroll** (22.12.15) **Link Finans Norge**	I følge hvitvaskingsregelverket har alle finansforetak en plikt til å gjennomføre kontroll av de personer/bedrifter som ønsker å etablere et **kundeforhold.** Lister opp legitimasjonsdokumenter som tilfredsstiller kravene i hvitvaskingsloven: • Gyldig pass eller dokumenter likestilt med pass (Reisebevis for flyktninger/ utlendingspass). • Bankkort med bilde (norsk) • Førerkort – utstedt etter 1.1.1998	Desember 2015	Kundekontakt, informasjon, rådgivning	**1**

		• Forsvarsdepartementets ID-kort • Postens ID-kort utstedt etter 1. oktober 1994 • Nasjonale ID-kort utstedt innenfor EØS-området. I tillegg har Finanstilsynet akseptert noen dokumenter som er tilstrekkelige til å få tilgang til grunnleggende banktjenester (dvs ordinær bankkonto og betalingsformidlingstjenester for trygt å kunne oppbevare penger, gjøre daglige innkjøp og betale regninger). **(Mappet 18.2.16)**			
Forbruker Finans Hvit-vasking	**Legitimasjonskontroll** og flyktningers tilgang til banktjenester mv. (13.6.18) *Finansrett juni 2018, nr 75.*	Finans Norge publiserte 19.05.17 et rundskriv om legitimasjonskontroll og tilgang til banktjenester for utlendinger (flyktninger mv.) som har fått opphold i Norge. Veiledningen omhandler bl.a. etablering av kundeforhold til den aktuelle kundegruppen, og angir hva som er gyldig legitimasjon, hvilken dokumentasjon som ellers må vises, og hvilke grunnleggende banktjenester kundegruppen minimum skal ha. På bakgrunn av innspill fra medlemsforetak, og i samarbeid med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og Utlendingsdirektoratet (UDI), har Finans Norge utarbeidet nye versjoner av rundskriv og veileder. Endringene gjelder bl.a. en presisering av hvilke grupper veiledningen gjelder for, hvilken dokumentasjon som skal fremlegges, samt presiseringer av hvem som mottar vedtaksbrev fra IMDi mm. **(Mappet 12.8.18)**	2018	Kunde-behandling	**1**
Forbruker Hvit-vasking	**Virtuell valuta**	Finansdepartementet har fastsatt ny hvitvaskingsforskrift som gjelder fra 15. oktober 2018. Endringene omfatter blant annet norske tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester for virtuell valuta. Disse tilbyderne vil bli omfattet av pliktene etter hvitvaskingsloven og må registreres hos Finanstilsynet. Fra 15. oktober må tilbydere som omfattes av nytt regelverk følge hvitvaskingslovens krav. Det er gitt en overgangsperiode for registrering hos Finanstilsynet frem til 15. januar 2019. Forskriften er kunngjort på Lovdata.no. **(Mappet 03.01.2019)**	2019		
Forbruker Hvit-vasking	**Pengeoverføring**	Pengeoverføringsforordningen: opplysninger om oppdragsgiveren som skal følge med pengeoverføringer. Norsk forskrift kunngjort 17.09.2018 (Regulation no 1781/2006) Forordningen krever at opplysninger om betaleren (avsenderen) skal følge pengeoverføringer som blir formidlet av betalingsformidlere som er etablerte i EØS-området. Mappet 29.01.2019	2018		
Forbruker	Høring om **nytt fødselsnummer (personidentifikator)** (23.3.17) **Link Regjeringen**	Fordi Norge rundt 2040 går tom for nye fødselsnumre sender Finansdepartementet forslag til ny personidentifikator (fødselsnummer) på høring. Departementet foreslår å videreføre dagens ordning men ta bort opplysninger om kjønn og endre kontrollnummeret. Forslaget innebærer at innbyggere født før 2032 vil beholde sitt eksisterende fødselsnummer, men opplysningen om kjønn vil bli «slått av» som bærende informasjonselement i fødselsnummeret registrert i Folkeregistret. Dette er en teknisk endring i oppbygningen av fødselsnummeret som ikke medfører direkte konsekvenser for borgerne. Opplysningen om kjønn vil i stedet registreres i et eget felt i Folkeregistret. De to siste sifrene i fødselsnummeret benyttes i dag til å kontrollere om det er	Status: Under behandling		

		feil i fødselsnummeret. Forslaget innebærer også at den matematiske kontrollberegningen i det nestsiste sifferet endres. Ved å endre måten dette beregnes på, kan kapasiteten også økes i nummerserien. Løsningen foreslås innført i 2032, senest i 2036. Finans Norge støtter i sitt høringssvar hovedlinjene i Finansdepartementets forslaget, inkludert forslaget om at kjønn ikke lenger skal kunne leses av fødselsnummeret. For at samfunnet skal få tilstrekkelig tid til omlegging, mener Finans Norge at ny personidentifikator ikke bør innføres før i 2036. **(Mappet 20.6.17)**			
Forbruker Hvit-vasking	Oppsigelse av **kundeforhold** etter handel i kryptovaluta (30.4.18) *Finansrett juni 2018 nr 75.*	Oslo tingrett har i dom 30.04.18 avvist et krav om gjenåpning av bankkonto etter oppsigelse av **kundeforholdet.** Hovedspørsmålet i saken var om det var sannsynliggjort at Nordea hadde saklig grunn til å si opp kundeforholdet pga. at kunden benyttet kontoen til handel med den digitale valutaen bitcoin, jf. finansavtaleloven § 21. Dommen er i samsvar med en tidligere kjennelse om avslag på midlertidig forføyning i samme sak. I dommen vises det til at Finanstilsynet i et rundskriv 2016-24 har lagt til grunn at risiko som nevnt i hvitvaskingsloven § 10 vil gi saklig grunn til oppsigelse etter finansavtaleloven § 21, samt avvise et kundeforhold etter finansavtaleloven § 14. Etter bevisføring ble det lagt til grunn at betydelige midler var blitt hvitvasket gjennom virksomheten ifb. med veksling av bitcoin. Virksomheten utløste en rekke varsler om mistenkelige transaksjoner med oppfølgning fra bankens side. Etter en samlet vurdering var retten ikke i tvil om at risikoen for hvitvasking og transaksjoner med tilknytning til straffbare handlinger er klart forhøyet med handel med bitcoin. Det vises til bankens plikt til å avvikle kundeforhold dersom det medfører risiko for transaksjoner med tilknytning til straffbare handlinger, jf. hvitvaskingsloven § 10. Retten understreker at risikoen ikke må være kvalifisert for å kunne nekte kundeforhold og viser til at ordlyden i hvitvaskingsloven ikke gir støtte for et slikt krav. Banken da må ha rom for å gjøre sine risikovurderinger uten å risikere å komme i konflikt med loven. **(Mappet 12.8.18)**	2018	Selskap, kunde-behandløing	
Forbruker Skatt	Finansveileder rettet mot personlige skattytere **Link Skatteetaten**	Formålet med veilederen er å gi skattyterne hjelp til å fylle ut skattemeldingen (selvangivelsen) dersom skattyter eier, har eid eller handlet verdipapirer i skatteåret. I veilederen forklares steg for steg hvordan skattemeldingen skal fylles ut for hhv. •Aksjer •Obligasjoner •CFD (contracts for difference) - derivater som skal speile utviklingen i en aksje, en indeks, eller andre aktiva •Fond •Valuta/valutalån •Opsjoner •Fradrag for tap ved svindel	2017	Kunde-behandlere	

		(Mappet 2.6.17)			
Forbruker Etikk	Bransjestandard Etikk	Ferdighetsmål; 1.være i stand til å identifisere **etiske dilemmaer** i egen virksomhet og arbeidssituasjon 2.kunne anvende etikkens begrepsapparat og rammeverk for å ta begrunnede valg 3.kunne forklare egne etiske standpunkter og være i stand til å diskutere etiske dilemmaer med kollegaer i egen virksomhet 4.kunne anvende **God skikk**, samt lovverk og retningslinjer i sitt daglige arbeid	FinAut	Alle ansatte, Kunde-behandling	**1**
Forbruker Etikk	**Finansnæringens Etikkplakat (2015)**	Bl.a.: • etterleve bransjestandarder - herunder **God skikk** og næringens felles **kompetansestandarder** for **rådgivning** og **salg** • unngå rutiner og systemer, herunder incentivsystemer som fremmer kortsiktig tenkning og på lengre sikt skader bedriftens interessenter, bedriften og finansnæringen • følge opp brudd på bransjestandarder og interne standarder	Vedtatt 2015	Alle ansatte i bransjen	**1**
Forbruker Finans	Bransjenorm: Forsikrings-selskapenes felles retningslinjer innen utredning ved mistanke om forsikringssvindel (12.12.2014)	Normen fastsetter rettslige og etiske prinsipper for utredning av saker ved mistanke om forsikringssvindel. Forsikringsselskapene ønsker med normen å skape åpenhet om utredervirksomheten og om de standardene selskapene henstilles til å arbeide etter ved mistanke om forsikringssvindel. *(se kap. 1.4. Regelverk Forsikring)* **(Mappet 28.11.16)**	Vedtatt 12.12.14	Virksomhet, kundeposisjon	**2**
Forbruker Finans	Dom Europeiske Menneskerettighetsdomstol (EMD) (22.10.16)	Den 22. oktober behandlet Menneskerettsdomstolen et tilfelle hvor et sveitsisk forsikringsselskap filmet en kvinne i skjul. Ifølge Menneskerettsdomstolen var overvåkningen uten lovhjemmel, og innebar derfor et brudd på kvinnens rett til privatliv etter Den Europeiske Menneskerettskonvensjon artikkel åtte. Finans Norge har utarbeidet en bransjenorm for hvordan selskapene skal gå frem ved mistanke om svik. Bransjenormen bygger på at personopplysningsloven tillater skjult filming (se eget punkt). (*se kapittel 1.4. Regelverk forsikring)* **(Mappet 28.11.16)**		Virksomhet	
Forbruker Finans Kunde-behandling	Bransjestandard God skikk ved rådgivning og annen kundebehandling **(God skikk)** (9.11.17) **Link FinAut Kommentarutgave (betaløsning)**	Finans Norges hovedstyre besluttet 9.november 2017 at FinAuts fremlagte forslag til «God skikk ved rådgivning og annen kundebehandling» (God skikk) erstatter «God rådgivningsskikk», og at God skikk skal være en bransjenorm forvaltet av FinAut. Virkeområdet for bransjenormen utvides til å gjelde ved rådgivning, informasjon, veiledning og salg i forbrukermarkedet. Reglene gjelder både for personlig betjening og for digitale prosesser. De viktigste endringene er: -utvidelse av målgruppen (alle i kundeposisjon, både salg, informasjon, veiledning og rådgivning) - gjelder for alle produktområder (verdipapir, ulike typer forsikringer, ulike typer kreditt etc.) -fokus på det som gjøres, uavhengig av om det utføres av ansatt eller gjennom digitale kanaler -tydeliggjøring av lederansvar, inkludert belønningssystem.	Ikraft-tredelse 1.10.18	Kunde-behandling, salg, informasjon, rådgivning	**1**

		Det er utarbeidet en kommentarutgave tilpasset alle målgrupper, med søkefunksjonalitet og lovhenvisninger for å sikre ensartet tolkning av bransjenormen. FinAut utvikler og oppdaterer: -fagplaner og innhold til kunnskapsprøver -materiell til oppdateringskrav for 2018 -sensorveiledning og innhold til praktiske prøver -annet aktuelt materiell etter behov **(oppdatert 6.8.18)**			
Forbruker Finans Rådgivn	Vedtak styret i FinAut (1.3.16): Brudd på **God Rådgivningsskikk** Styrets fullstendige behandling av saken: **Link FinAut**	Finansiell **rådgiver** er fratatt autorisasjonen: Styret i Finansnæringens autorisasjonsordninger har besluttet å frata en finansiell **rådgiver** autorisasjonen på grunn av grove og gjentatte brudd på sentrale atferdsnormer og på relevante interne regler i bedriften hvor rådgiveren er ansatt. Rådgiveren hadde hatt et løpende mellomregningsforhold til **kunder** knyttet til spillegjeld og har i samme periode innstilt på lån til de samme kundene. Det er i strid med bedriftens kredittpolicy og habilitetsregler. Det er også avdekket brudd på dokumentasjons-plikten i sakene. Styret kom til at forholdet i saken samlet sett utgjør grove og gjentatte brudd på sentrale atferdsnormer og på relevante interne regler i bedriften. Sanksjonen ble fratakelse av autorisasjonen. **(mappet 19.4.16)**	2016	Rådgivning	**1**
Forbruker Finans Rådgivn	Vedtak styret i FinAut (12. mai 2017) Brudd på **God Rådgivningsskikk**	Saken gjelder en autorisert finansiell **rådgiver** (Rådgiver) som over flere år har mottatt til sammen NOK 10,2 millioner i forbindelse med sin **rådgivning** av en **kunde** og dennes selskap. Overførslene har skjedd uten at det foreligger noen form for dokumentasjon. Telefonsamtalene er heller ikke dokumentert, og overførslene, benevnt som gaver, er ikke rapportert til arbeidsgiver. Overførslene er brudd på bankens **etiske regelverk** og flere bestemmelser i verdipapirhandelloven og ble avdekket av finansbedriften (Bedriften) gjennom det interne transaksjonsovervåkingssystemet. Tema for denne saken er gaveoverføringene. Styret finner at det foreligger klare brudd på bedriftsinterne regler om interessekonflikter og habilitet. Styret finner det videre hevet over tvil at rådgiver som privatperson har hatt økonomisk interesse i **kundeforholdet,** uten at Bedriften er underrettet om dette, slik det var plikt til. Snarere har Rådgiver forsøkt å holde sin private relasjon til Kunden skjult. Rådgiver ble autorisert i 2011 og burde ha forstått at ovennevnte forhold utgjør klare normbrudd. Styret understreker at **etikk** og **god rådgivningsskikk** er en bærebjelke i autorisasjonsordningen og at profesjonell og etisk god kundebehandling er helt sentralt i **kundebehandlingen.** Ut fra faktum i saken har Styret lagt til grunn at **Kunden** selv har ønsket å overføre pengene til Rådgiver. Det trekker i retning av at Kunden ikke kan anses å ha blitt skadelidende. Ut fra normbruddene som er begått, vektlegges dette imidlertid ikke i særlig grad. Rådgivers opptreden innebærer grove tillitsbrudd og er skadelig for Bedriften og for bransjens omdømme. Rådgiveren er fratatt sin autorisasjon. **(Mappet 2.6.17)**		Rådgivning	**1**

Brudd på God skikk	FinAuts regelverk §3-8	**2017-07-03** Autorisert finansiell rådgiver er gitt en advarsel på grunn av gjentatte brudd på reglement, policy og rutiner på kredittområdet. Saken gjelder en autorisert finansiell rådgivers (Rådgiver) gjentatte brudd på finansbedriftens (Bedriften) reglement, policy og rutiner på kredittområdet i perioden 2012 til 2016 **2018-11-05** Rådgiver fratatt sin godkjenning i GOS Saken gjelder en rådgiver godkjent etter Godkjenningsordningen for selgere og rådgivere i skadeforsikring (GOS) sitt brudd på finansbedriftens regler om taushetsplikt, arbeidsavtale og medvirkning til svik i skadesak. **2018-12-05** Rådgiver fratatt sin AFR-autorisasjon og GOS-godkjenning Saken gjelder en GOS- og AFR-autorisert rådgiver sitt brudd på God skikk og brudd på interne retningslinjer. Mappet 16.05.2019			
Forbruker Kunde-behandling Rådgivn	Veiledning: «På egne ben – bankens **informasjon til unge voksne**» **Link Finans Norge**	Finans Norge og Forbrukerombudet har utarbeidet en veiledning som er ment som en anbefaling til **hva banken og bankens rådgivere** bør **informere om og diskutere** med sine unge kunder (16-25 år), uavhengig av lovkrav. Økonomilappen.no bygger på innholdet i veiledningen. Inneholder bl.a. - Hva innebærer det å bli myndig, - Hvordan kan du planlegge og styre økonomien din? - Daglig bruk av banken - Når du flytter hjemmefra - Hvorfor bør du, og hvordan kan du spare? - Hvor mye har du råd til å låne? - Hvordan bør du forsikre deg? - Hvis du mister kontroll over økonomien **(Mappet 18.2.16)**	Februar 2016	Kunde-behandling, informasjon, rådgivning	**1**
Bærekraft Grønn finans	Network for Greening the Financial System (NGFS) Finanstilsynet	Network for Greening the Financial System (NGFS) har publisert sin første rapport med anbefalinger om tiltak for å fremme et grønnere finansmarked. “The NGFS, as a coalition of the willing and a voluntary, consensus-based forum provides six recommendations for central banks, supervisors, policymakers and financial institutions to enhance their role in the greening of the financial system and the managing of environment and climate-related risks.» “the NGFS is planning to develop: (i) a handbook on climate and environment-related risk management for supervisory authorities and financial institutions;			

		(ii) voluntary guidelines on scenario-based risk analysis; (iii) best practices for incorporating sustainability criteria into central banks' portfolio management (particularly with regard to climate-friendly investments)." Rapporten ligger på Finanstilsynet sine sider. Mappet 14.05.2019			
Bære-kraftig Finans Grønne investeringer Klima-relatert Risiko	EU Finansrett nr. 77	EU-kommisjonen la 08.03.18 frem en handlingsplan om finansiering av bærekraftig vekst. Arbeidet har sammenheng med EUs mål om kutt i klimautslipp på 40 prosent innen 2030. Planen omfatter 26 mulige tiltak, der oppfølgingen avhenger av kommende konsekvens-analyser, se Finansrett nr. 74 pkt. 72. Tiltakene i handlingsplanen skal sikre at finanssektoren bidrar til «grønne» investeringer og at det finansielle systemet er robust mot klimarelatert risiko. I mai 2018 vedtok Kommisjonen en pakke med legislative tiltak for å implementere handlingsplanen. Regelverkspakken består av: I) Et forslag til forordning om etablering av et rammeverk for å fasilitere for bærekraftig investeringer ved å opprette et enhetlig klassifikasjonssystem ("taxonomy"). Systemet skal bidra til en felles begrepsbruk og forståelse av hva som kan betraktes som en miljømessig bærekraftig økonomisk aktivitet. Videre er det II) fremmet et forslag til en ny forordning om opplysninger («disclosures») om bærekraftige investeringer og bærekraftrisiko. Bl.a. foreslås opplysninger om hvordan institusjonelle investorer og kapitalforvaltere integrerer miljø-, sosiale og styringsfaktorer (ESG) i deres risikovurderinger. Som siste pkt. er det III) foreslått endringer i referanseverdiforordningen (2016/1011) for innføring av såkalte «carbon benchmarks». Den foreslåtte endringen vil skape en ny kategori av referansepunkter som omfatter lavkarbon og positive karbonpåvirknings-referanser, noe som vil gi investorer bedre informasjon om karbonavtrykket av sine investeringer. Regelverksforslagene behandles nå i Rådet og EU parlamentet. Målet er ferdigstillelse våren 2019. Mappet 07.02.2019			
Bære-kraftig Finans Grønne investeringer Klima-relatert Risiko	Finansrett nr. 77	I etterkant av regelverkspakken om bærekraftig finans, har EU kommisjonen også foreslått endringer i delegerte rettsakter under MiFID II- og IDD-direktivene knyttet til investerings- og forsikringsrådgivning. Kommisjonen frem to forslag til forordninger som gjør endringer i MiFID II regelverket og (kommisjonsforordning EU 2017/565) og IDD regelverket (kommisjonsforordning EU 2017/2359). Forslaget gjør endringer i den såkalte egnethets-vurderingen som gjøres ved rådgivning om kjøp av finansielle instrumenter eller forsikringsprodukter, jf. vphl § 10-11 fjerde ledd. Etter forslaget skal foretaket også hensynta kundenes bærekraftpreferanser i rådgivningen.			

IDD Kreditt Lån MiFID II		De europeiske bransjeorganisasjonene innen bank og forsikring har under den formelle høringsprosessen i forkant av forslagene bl.a. påpekt at regelverks-endringene forutsetter at EU etablerer et klart felles referanseverk for hva som er bærekraftige investeringer. Et slikt referanseverk («taxonomy») er en del av hovedforslagene i implementeringstiltakene som ble fremmet i mai 2018, men vil ta tid å utvikle. Før dette er på plass vil kundepreferanser ift. bærekraft være vanskelig å implementere i rådgivningen. Kommisjonen har for øvrig opprettet en teknisk ekspertgruppe for bærekraftig finans (TEG) for å bistå i utviklingen av et enhetlig klassifikasjonssystem for bærekraftig økonomisk aktivitet og metoder for å beregne lavkarbonutslipp. TEG arbeider også med en EU-standard for grønne obligasjoner og om beregninger for klimarelatert rapportering. Under behandlingen av ovennevnte regelverks-forslag har EU parlamentet foreslått å utvide virkeområdet til å gjelde alle finansielle produkter, herunder kreditt og lån. Mappet 07.02.2019			
Taushets-plikt	Rundskriv 3/2019 Finanstilsynet	Veiledning om taushetsplikt etter finansforetaksloven, verdipapirhandelloven (verdipapirforetak), verdipapirfondloven og lov om forvaltning av alternative investeringsfond Veiledningen behandler enkelte problemstillinger vedrørende taushetsplikten om kunders forhold og erstatter Finanstilsynets rundskriv 11/2000 og 10/2007. Den omfatter taushetsplikten etter finansforetaksloven, verdipapirhandelloven (så langt det gjelder verdipapirforetak), verdipapirfondloven og lov om alternative investeringsfond. Fremstillingen avgrenses mot pliktene som følger av personopplysningsloven og andre spesialregler slik som kravene til forsvarlig behandling av innsideinformasjon etter verdipapirhandelloven, se Finanstilsynets rundskriv 4/2015. Mappet 14.05.2019			

1.2. BETALINGSTJENESTE, TEKNOLOGI OG DIGITALISERING

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	REL. 1-3
Risiko IKT	**Finanstilsynets Risiko-, og sårbarhetsanalyse**	Finanstilsynet utarbeider hvert år en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) av finanssektorens bruk av IKT. Formålet med rapporten er å beskrive risiko og sårbarhet, både med hensyn til finansiell stabilitet, det enkelte foretak og foretakenes kunder. Gjennom oppfølging av rapporterte hendelser, funn fra tilsyn og annen kontakt mot finansnæringen får Finanstilsynet god innsikt i foretakenes bruk av IKT, betalingsløsninger og aktuelle risikoområder. **Mappet 13.05.2019**			
AI Etikk	**US Algorithmic Accountability Act**	In April 2019, Democratic lawmakers in the U.S. House of Representatives and the U.S. Senate introduced the Algorithmic Accountability Act (the "Act"). The proposed legislation, intended to regulate artificial intelligence ("AI") and machine learning systems, emphasizes the ethical, non-discriminatory use of such systems, and addresses their impact on data security and privacy. Mappet 13.05.2019			
Person-opplysning GDPR	EU: Guidelines on Automated individual decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679	• Definitions of profiling and automated decision-making and the GDPR approach to these in general – Chapter II • General provisions on profiling and automated decision-making – Chapter III • Specific provisions on solely automated decision-making defined in Article 22 - Chapter IV • Children and profiling – Chapter V • Data protection impact assessments and data protection officers– Chapter VI The Annexes provide best practice recommendations, building on the experience gained in EU Member States. Mappet 13. 05. 2019			
Betalings-tjeneste	EBA: Final guidelines on the security of internet payments (19.12.14) Norsk oversettelse (sept. 2015): Endelige retningslinjer for sikkerhet i internettbetalinger: **Link Finanstilsynet**	EBA forventer at alle myndigheter og finansforetak som reglene gjelder for, følger disse. Retningslinjene definerer minstekrav til sikkerhet som foretak som tilbyr betalingstjenester forventes å følge. En rekke tilbydere forventes å måtte gjøre tilpasninger i systemer, internkontroll og **kundeoppfølging**. Innhold (bl.a.): • Alle transaksjoner må kunne spores • Kunder må **identifiseres** i hht anti hvitvask-regelverket • Det må være sterke mekanismer for kundeautentisering • Innloggingsforsøk må registreres, og det må defineres "time out"-kriterier for innlogging og autentisering • Sensitive data må beskyttes • Kundene må **tilbys veiledning og opplæring** • Det må settes beløpsgrenser for betalingene, og kundene må ha mulighet for å sette enda lavere grenser selv • Kundene må **informeres** om status på betalingstransaksjonene (**oppdatert 28.12.15**)	Ikraft-tredelse 1.8.15	Selskap, Kunde-behandling, informasjon	**3**

Betalings-tjeneste	Payment Services Directive **("PSD2") Betalingstjeneste-direktivet** (5.5.15). Avløser PSD fra 2007. **Link Europa** **Link Regjeringen** **Link Europalov**	Gjelder for elektronisk betaling. Hensikt: modernisere regelverket for betalingsformidling, forbedre **forbrukervern** og forbrukervalg, fremme innovasjon, forbedre betalingssikkerhet, sikre enkle, effektive og sikre betalingsløsninger på tvers av landegrenser i EU, sikre lave priser på betalingstjenester. Bankenes monopol på kundenes kontoinformasjon og betalingstjenester forsvinner. Det åpner døren for selskaper som er interessert i å benytte seg av bankenes informasjon. PSD2 gjør at bankkundene kan bruke tredjepartsleverandører til å styre sine finanser, betale regninger, foreta P2P-overføringer og analysere forbruket, samtidig som pengene er plassert på bankkonto. Bankene må gi tredjepartsleverandørene tilgang til kundenes kontoer. Dette vil sette tredjepartene i stand til å bygge opp finanstjenester oppå bankenes data og infrastruktur. PSD2 vil medføre behov for endringer i finansavtaleloven, finansforetaksloven, finansierings-virksomhetsloven og forskrift om betalingsforetak. Revisjonen av ny finansavtalelov behandler bl.a. betalingstjenestedirektivet. Finans Norge har foreslått at ny finansavtalelov implementeres i to faser, der PSD2 innføres raskt og i henhold til direktivet fra EU. Regjeringen fremmet 22.6.18 forslag til endringer i flere lover som bl.a. medfører: -tilbydere av betalingstjenestene betalingsfullmaktstjenester og kontoinformasjonstjenester, blir underlagt regulering og tilsyn fra Finanstilsynet. - tjenestene er søknadspliktig. - betalingstjenestetilbydere får rett til tilgang til kredittinstitusjoners betalingskontotjenester. -finansforetakenes adgang til å dele opplysninger presiseres, jf. finansforetaksloven § 16-2 femte ledd. - hjemmel til forskriftsbestemmelser slik at betalingsfullmaktstjenester og kontoinformasjonstjenester regnes som betalingstjeneste. Forskriften er under utarbeidelse i Justisdepartementet, og innebærer en midlertidig regulering i påvente av ny finansavtalelov. Forslag til forskrift med høringsfrist 05.10.2018. Saken skal til komitebehandling før endelig behandling. Ved lov 23.11.2018 nr 87 er det gjort endringer i finansforetaksloven mv. Endringene gjennomfører de offentligrettslige bestemmelsene i EUs andre betalingstjenestedirektiv (direktiv 2015/2366 – PSD2) i hhv. finansforetaksloven, finanstilsynsloven, betalingssystemloven og finansavtaleloven. Endringene i finansavtaleloven gir hjemmel til å gjennomføre de viktigste privatrettslige delene av PSD2 i forskrift. Forskrift om betalingstjenester er under utarbeidelse, se Finansrett nr. 74 pkt. 21 og 22. Lov om endringer i finansforetaksloven mv. utgjør sammen med forskrift om betalingstjenester en midlertidig implementering av PSD2 i norsk rett. Det er ikke klart når regelverket trer i kraft. **(oppdatert 07.02.19)**	EU: Vedtatt, Publisert 23.12.15. Gjennom-føringsfrist i EU: 13.1.18 Norge: Behandles i ny finans-avtalelov	Selskap, Kunde-behandling	**2**
Betalings-tjenester	PSD2 Direktiv 2015/2366	Finansdepartementet har fastsatt at bestemmelser som gjennomfører deler av EUs reviderte betalingstjenestedirektiv (direktiv 2015/2366) ("PSD 2") skal tre i kraft i norsk rett 1. april 2019.			

		Lov om endringer i finansforetaksloven mv, ble sanksjonert 23. november 2018, og medfører endringer i lov om tilsynet med finansforetak**,** lov om finansforetak og finanskonsern, lov om finansavtaler og finansoppdrag og lov om betalingssystemer. I tillegg har Finansdepartementet i dag fastsatt endringer i følgende forskrifter: • Forskrift 9. desember 2012 nr.1502 om finansforetak og finanskonsern • Forskrift 21. mai 2003 nr. 630 om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi • Forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll • Forskrift 28. desember 1993 nr. 1257 om finanstilsyn i EØS • Forskrift 18. desember 2015 nr. 1776 om utlikning av utgifter på tilsyn • Ny forskrift om systemer for betalingstjenester Endringene er nærmere omtalt på Finansdepartementets sider: Nye regler på betalingsområdet De nye bestemmelsene innebærer at betalingsfullmakt- og kontoinformasjonstjenester underlegges regulering, og gir ytere av slike tjenester tilgang til kunders betalingskonto på nærmere bestemte vilkår. Regler tilsvarende kommisjonsforordning (EU) 2018/389 som fastsetter de nærmere kravene til sikker kommunikasjon og sterk autentisering vil gjelde fra 14. september 2019. De nye bestemmelsene innebærer at betalingstjenesteytere underlegges nye eller endrede krav knyttet til rapportering av svindel, hendelser og operasjonell- og sikkerhetsrisiko, samt endrede krav til bruk av sterk kundeautentisering. Det er fastsatt egne overgangsregler som retter seg mot alle betalingstjenesteytere, bortsett fra banker og kredittforetak. Overgangsreglene må oppfylles for at konsesjon skal opprettholdes. Betalingsforetak eller e-pengeforetak som i dag har konsesjon fra Finanstilsynet, må innen 1. september 2019 dokumentere at de oppfyller de nye kravene i finansforetaksforskriften § 3-2. Foretak som i dag tilbyr betalingsfullmakt- eller kontoinformasjonstjenester uten tillatelse fra Finanstilsynet, må søke om slik tillatelse innen 1.mai 2019. Foruten aktuelle krav i finansforetaksloven § 3-1 og finansforetaksforskriften § 3-2, må ytere av betalingsfullmakt- eller kontoinformasjonstjenester dokumentere at de har en ansvarsforsikring eller tilsvarende garanti som dekker ytelsen av tjenesten(e), jf. finansforetaksloven § 2-10 (2) og § 2-10a (3). De nærmere kravene til ansvarsforsikringen / garantien og hvordan dekningsstørrelse skal beregnes fremgår av retningslinje som er fastsatt av den europeiske bankmyndigheten (EBA) *Guidelines on the criteria on how to stipulate the minimum monetary amount of the professional indemnity insurance or other comparable guarantee under Article 5(4) of Directive (EU) 2015/2366 (PSD2)*. Finansforetaksforskriften § 7-4 åpner ikke lenger for at betalingsforetak med begrenset tillatelse kan organiseres som enkeltpersonforetak, og disse må dermed etableres på nytt som AS. Søknad om å overføre tillatelse som betalingsforetak med begrenset tillatelse må være sendt Finanstilsynet innen 1. september 2019. Dette innebærer blant annet at foretakets vedtekter skal godkjennes jf. finansforetaksloven § 7-10, og at styret skal sammensettes og egnethetsvurderes i samsvar med kravene som fremgår av finansforetaksloven §§ 3-5, 8-4 og Finanstilsynets rundskriv nr. 14/2015.			

		Finanstilsynet vil innen kort tid komme tilbake med nærmere informasjon om hvordan foretakene praktisk skal forholde seg til overgangsreglene, rapporteringskrav, kommisjonsforordning (EU) 2018/389 og samhandling med Finanstilsynet. Mappet 18.02.2019			
PSD2	Finans Norge rundskriv	Finans Norges rundskriv nr. 5 2019 PSD2 ikrafttredelse av PSD2 og endringer i kontoavtalene mv. beskriver Finans Norges foreløpige tiltak som følge av ikrafttredelsen av PSD2. Dette omfatter særlig endringer i mønsteravtalene og forslag til kundeinformasjon om PSD som bankene kan benytte seg av. Rundskrivet beskriver dessuten enkelte forhold som ikke er tilstrekkelig avklart i forskriftene. Avslutningsvis gis det noe veiledning om forholdet til personvernlovgivningen. Se rundskriv nr 5/2019 Mappet 14.05.2019			
Betalings-tjeneste	EBA: Final guidelines on the security of internet payments (19.12.14) Norsk oversettelse (sept. 2015): Endelige retningslinjer for sikkerhet i internettbetalinger: **Link Finanstilsynet**	Retningslinjene definerer minstekrav til sikkerhet som foretak som tilbyr betalingstjenester forventes å følge. En rekke tilbydere forventes å måtte gjøre tilpasninger i systemer, internkontroll og kundeoppfølging. Innhold (bl.a.): • Alle transaksjoner må kunne spores • Kunder må identifiseres i hht anti hvitvask-regelverket • Det må være sterke mekanismer for kundeautentisering • Innloggingsforsøk må registreres, og det må defineres ”time out”-kriterier for innlogging og autentisering • Sensitive data må beskyttes • Kundene må **tilbys veiledning og opplæring** • Det må settes beløpsgrenser for betalingene, og kundene må ha mulighet for å sette enda lavere grenser selv • Kundene må **informeres** om status på betalingstransaksjonene (**oppdatert 28.12.15**)	Ikraft-tredelse 1.8.15	Selskap, Kundekontakt, informasjon	**3**
Netthandel	Foreslår regler for betalingstjenester på nett (mars 2017) **Link Stortinget**	Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) foreslår nye standarder for betalingstjenester. Det foreslås blant annet at beløpet for når det kreves passord eller PIN-kode skal økes fra 10 til 30 euro. Utgangspunktet for forslaget til nye standarder, er betalingstjenestedirektivet fra 2015 (PSD2). EBA foreslår blant annet: -å heve terskelen for å oppgi passord eller kode fra 10 til 30 euro. En begrunnelse er at en for lav terskel vil hindre forbrukerne i å handle på nett. -å innføre et unntak for «ubetjente terminaler» knyttet til transport og parkeringsavgift. Dette foreslås blant annet for å unngå kø, «shoulder surfing» eller for å hindre at man overvåker personer for å stjele PIN-koden.	Til obs	Selskap	

		-å innføre et unntak basert på en risikoanalyse for overføringene, som er knyttet til et forhåndsdefinert nivå av svindel. Unntaket skal vurderes på nytt 18 måneder etter at reglene trer i kraft. -å gi fintechselskaper tilgang til grensesnitt utviklet av bankene, på samme måte som kundene har tilgang. Reglene vil medføre endringer i finansavtaleloven, finansierings-virksomhetsloven og forskrift om betalingsforetak. **(Mappet 20.6.17)**			
Betalings-tjenester	Forskrift om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi **(IKT-forskriften**) (2003, sist endret 17.12.15)) **Link Lovdata**	Forskriften gis med hjemmel i betalingssystemloven. Skal ivareta retningslinjer om sikkerhet for internettbaserte betalinger utarbeidet av EBA (av 19.12.14). Forskriftsforslaget retter seg til banker og andre kredittinstitusjoner, betalingsforetak, og e-pengeforetak mv. Endringer i IKT-forskriften er fastsatt i samsvar med utkastet som ble sendt på høring høsten 2015. Endringene i IKT-forskriften innebærer blant annet at avtaler om utkontraktering av IKT-virksomhet, eller endring av denne, skal behandles av styret. IKT-forskriften omfatter IKT-systemer som er av betydning for foretakets virksomhet. I tillegg utvides hendelsesrapporteringskravet til å omfatte pensjonskasser og inkassoselskaper. (**mappet 15.1.16**)	Ikraft-tredelse 1.1.16.	Selskap	**3**
Betalings-tjenester	Lov om betalingssystemer m.v. (1999, sist endret 1.10.15)	Betalingssystem: systemer for overføring av midler med bl.a. felles system og regler for behandling, avregning eller oppgjør av betalingstransaksjoner. I et betalingssystem inngår interbanksystem eller systemer for betalingstjenester (dvs. systemer basert på felles regler for avregning, oppgjør eller overføring av penger mellom kredittinstitusjoner). Inneholder en rekke bestemmelser, inkl **ansattes taushetsplikt** med hensyn til opplysninger de får om andres forretningsmessige eller private forhold (kap 6). **(mappet 16.02.16)**	Trådt i kraft		**3**
Betalings-tjenester	Forskrift om systemer for betalingstjenester (2015) Publisert 29.12.15 **Link Lovdata**	Krav til gjennomføring av årlige risiko- og sårbarhetsanalyser. Krav til å etablere tiltak for å sikre nødvendig **konfidensialitet, integritet** og **tilgjengelighet** for tjenestene. Tjenesten skal være beskyttet gjennom logiske og fysiske sikringstiltak. **Kunden** skal autentiseres gjennom en sikker påloggingsmekanisme. Foretaket skal sikre at **utlevering av identitetskjennetegn** skjer på betryggende måte. Videre skal foretaket sikre at kunden på en hensiktsmessig måte kan beskytte sine identitetskjennetegn, og foretaket skal etablere løsninger som gjør at **kunden** kan sperre videre bruk av identitetskjennetegnene. **(mappet 16.02.16)**	Ikraft-tredelse 01.01.2016	Virksomhet, kundekontakt	**3**

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
Konto	Direktiv om betalingskonto (Betalingskontodirektivet (PAD)) **Link Regjeringen**	Sikre alle EU-borgere tilgang til en betalingskonto. Bedre konkurranse mellom tilbydere. Bedre **prisinformasjon**. Krever endring i norske lover. Inngår som en del av revisjonen av finansavtaleloven. *Se kap. 1.1. Finansavtaleloven, Høring ny finansavtalelov*	EU: Vedtatt 23.7.14. Nasjonal frist 18.9.16	Kunde-behandling	**3**
Teknologi	EUs "tredje datapakke" (25.4.18)	Pakken følger opp tidligere initiativer fra Kommisjonen for å fremme flyten av data, bl.a.: - fjerning av nasjonale lokaliseringsrestriksjoner for ikke-personlig data -tiltak for å styrke tilgjengeligheten på data ikke minst for små og middelstore bedrifter. - strategimelding om utviklingen knyttet til kunstig intelligens (AI) -lovforslag for å styrke transparensen og motvirke urettferdig forretningspraksis i forholdet mellom plattformer og bedrifter. **(Mappet 13.8.18)**	Til obs.		
Forbruker Teknologi Personvern	"Regulation on **Privacy and Electronic Communications**" (forslag) (10.1.17) ePrivacy Directive **Link Europa**	Formål: bl.a. bedre personvern mht elektronisk kommunikasjon. Dagens «ePrivacy Directive" gjelder kun for tradisjonelle telekom-aktører. De nye reglene vil også gjelde nye aktører, som WhatsApp, Facebook Messenger, Skype, Gmail, iMessage, og Viber, for å sikre at disse tjenestene garanterer samme nivå for konfidensialitet som tradisjonelle telekom-operatører. Reguleringen vil omfatte styrket personvern både knyttet til metadata og konkrete innholdsdata i kommunikasjonen og knyttet til enhetene som brukes i kommunikasjonen. Kommisjonen ber om at forslagene vedtas av Europaparlamentet og Rådet innen 25.5.18, når "General Data Protection Regulation" trår i kraft, slik at regelverket blir komplett. **(Mappet 18.1.17)**	Plan: Imple-menteres sammen med de øvrige lovene knyttet til datavern (25.5.18)	Personvern, kundedata, elektronisk kommunikasjon	-
Betalings-tjeneste, Teknologi	Sammenslåing av Vipps AS, BankAxept AS og BankID Norge AS (14.6.18) **Link Regjeringen**	26. januar 2018 ble søkt om tillatelse til fusjon av Vipps AS med BankAxept AS og fusjon av Vipps AS med BankID Norge AS, i begge tilfeller med Vipps AS som overtakende selskap. Det ble også bl.a. søkt om tillatelse til etablering av ny samarbeidende gruppe. Finansdepartementets vedtak omfattet bl.a.: -Vipps AS gis tillatelse til å fusjonere med BankAxept AS, samt BankID - Vipps AS' produkter og virksomhet, samt tilknyttede samarbeidsavtaler mellom Bits AS, Finans Norge og Vipps AS må godkjennes av Finanstilsynet. Søknad om godkjennelse skal sendes til Finanstilsynet innen seks måneder etter at tillatelse til fusjon er gitt. -Senere endringer skal forhåndsgodkjennes av Finanstilsynet. -Vipps AS må fremlegge en kriseplan som sikrer videreføring av samfunnskritiske funksjoner. Kriseplanen skal godkjennes av Finanstilsynet. **(Mappet 13.8.18)**	2018	Selskap	

Teknologi	Discussion Paper On **automation in financial advice** (4.12.15) **Link EBA** Oppsummering høring: **Link EBA** **ESA statusrapport 2018** (5.9.18) **Ny link** *https://esas-joint-committee.europa.eu/Publications/Reports/JC%202018%2029%20-%20JC%20Report%20on%20automation%20in%20financial%20advice.pdf*	Formål Vurdere hvilke, om noen, regulatoriske og/eller tilsynstiltak som er nødvendige for å dra nytte av de potensielle fordelene ved **robot-rådgivning**, og dempe risikoene. Bakgrunn ESA ser at et økende antall finansinstitusjoner tilbyr automatiserte verktøy når de **gir råd** eller **anbefalinger** til forbrukere, ofte kalt **robo-rådgivere** («roboadvisors»). European Banking Federation's (**EBF**) uttalelse (bl.a.): digitale prosesser må utarbeides med et klart fokus på investorers/forbrukernes behov. Viktig å skille mellom digitale verktøy (kalkulatorer etc) og **automatisert rådgivning** (hvis investeringer: må være regulert under MiFID). Det må gjøres helt klart for forbrukeren om man mottar et **råd** eller det kun er snakk om **guiding**. Uklarheter i dette skillet må også klargjøres for virksomhetene. En svakhet er også at lovgivningen ikke spesifikt tar opp **robot-rådgivning** (ref MiFID og IDD). Lovgivningen bør harmoniseres (f.eks. er definisjonen av «forbruker» ikke lik på tvers av lover). Vedr nye aktører: prinsippet «same service/risks, same rules» må gjelde. **Oppsummering høring:** ESA Joint Committee offentliggjorde 16.12.16 sine konklusjoner. Bl.a. vil de nye lovene MiFID II, IDD, Boliglånsdirektiv, PSD bidra til å redusere risikoen. ESA vil fortsette å overvåke utviklingen innen automatisert rådgivning, både fullautomatisert rådgivning og ulike hybrider. ESA vil ikke foreløpig ta reguleringsinitiativ på tvers av hovedproduktkategorier eller tilsynsinitiativ. **FinAut:** Diskusjonsnotatet fra ESA har vært gjennomgått i FinAuts Arbeidsgruppe Teknologi (18.1.16) og FinAuts Regelverksutvalg (20.1.16). Notatet er presentert for styret i FinAut i forbindelse med disse gruppenes forslag til styret (25.1.16). Ut fra anbefalinger fra disse gruppene, vedtok styret at det igangsettes et arbeid med å oppdatere **God rådgivningsskikk** og kommentarheftet for å fange opp endringene som teknologisk utvikling og digitalisering medfører. Styret har også vedtatt å initiere en utredning om mulig etablering av et **«godkjent»-merke** til bruk for bedrifter som følger **veiledende krav til digitale kjøpsprosesser** i bedriftens nettløsninger for digitaliserte kjøpsprosesser. Målet med dette vil bl.a. være å skape **trygghet/tillit fra forbrukernes** side til de digitale prosessene, og å etablere en standard for **god kvalitet i digitale kjøpsprosesser**. Styret har også vedtatt at det igangsettes et arbeid med å utvide fagplanene for tverrgående emner, slik at kompetanse og kunnskap om ulike kanaler og verktøy som benyttes i **digitale kjøpsprosesser** og **samspillet mellom kanalene** ble sikret. Dette arbeidet skal også sikre kunnskap om og forståelse for hvilken kompetanse som kreves i ulike faser av kjøpsprosessen, slik at henvisning skjer når det er nødvendig. ESA publiserte 5.9.18 en statusrapport mht. «automation in financial advice». Den baseres på en kartlegging gjort i mars 2018, inkl. status innen ulike produktkategorier. Konklusjonen er i hovedsak den samme som i rapporten fra 2016. ESA vil fortsette å monitorere utviklingen. *Se 1.2. «Utarbeidelse av sjekklister»*	Oppsum-mering 16.12.16 ESA status-rapport 5.9.18 Styret i FinAut har igangsatt prosjekter knyttet til digitali-sering.	Selskap, rådgivning, informasjon, veiledning, kundekontakt	1

		Det er arbeidet en modul i Tverrgående emner knyttet til digitale kjøpsprosesser. **(mappet 22.2.16)** **(oppdatert 11.9.18)**			
Teknologi	Felles EU-regler for bruken av robotikk? (12.1.17) **Link Europaparliamentet**	Europaparlamentets komité for juridiske spørsmål vedtok nylig en anmodning til Europakommisjonen om ny felles EU-lovgivning for å håndtere **de juridiske og etiske utfordringer** som oppstår som følge av den økte bruken av robotikk og kunstig intelligens. Blant annet oppfordres Kommisjonen til å vurdere og opprette et særskilt standardiseringsbyrå på området, som kan gi teknisk, etisk og regulatorisk ekspertstøtte til offentlige myndigheter. EU-parlamentet diskuterer forslaget februar 2017. **(mappet 18.1.17)**	Til obs.		
Teknologi	«Digital Single Market Strategy» (6.5.15) **Link Eur-Lex**	Tiltaksområder: -Bedre tilgang til digitale tjenester på tvers av landegrenser i hele EU -Rammebetingelser som bidrar til at digitale nettverk og innovative tjenester blomstrer - Maksimering av vekstpotensialet i den digitale økonomien Det er offentliggjort en midtveisevaluering av strategien i form av en meddelelse fra kommisjonen til Europaparlamentet (10.5.17) (oppdatert 20.6.17)	EU: Mai 2015	-	-
Teknologi	Diskusjonsnotat om **FinTech** (15.8.17)	EUs banktilsyn (EBA) sendt i 2017 ut et diskusjonsnotat om FinTech. Formål: - å få innspill til EBAs arbeid -vurderinger knyttet til FinTech. Diskusjonsnotatet inneholder bl.a.: - en kort oversikt over FinTech-arbeidet innenfor EU og internasjonalt. - en redegjørelse for hensikten med EBAs aktiviteter og arbeidet så langt - presentasjon av funn og observasjoner fra en spørreundersøkelse besvart av tilsynsmyndighetene i medlemslandene. Basert på funnene har EBA identifisert seks områder for videre arbeid og ber om innspill til disse områdene. **(Mappet 13.8.18)**	Til obs.	Selskap	
Teknologi Fintech	Finanstilsynet Finanstilsynets Fintech-side: **(ny link)** *https://www.finanstilsynet.no/tema/fintech/*	Finanstilsynet har opprettet en egen side for FinTech. Målgruppen er bl.a. aktører som har planer om å etablere FinTech-virksomhet, enten for å utføre tjenester for foretak under tilsyn eller selv tilby finansielle tjenester som er konsesjonspliktige, Finanstilsynet opplyser her bl.a. at de kan gi veiledning til aktører om behov for konsesjon og type konsesjon, hvilket regelverk som gjelder for det aktuelle konsesjonsområdet og hvilke krav som stilles til en konsesjonssøknad, eventuelt til andre tillatelser som kreves. **(Mappet 11.9.18)**	Til obs.	Virksomheter	

Teknologi Kunde-kjøps-løsninger	Utarbeidelse av **sjekklister for God skikk i digitale løsninger** **Link FinAut**	FinAut har utarbeidet sjekklister for digitale kundeløsninger for fire hovedkategorier av produkter: -Sparing og plassering -Personforsikring -Kreditt -Skadeforsikring Formål med sjekklistene er å -gi støtte ved utvikling av digitale kundeløsninger slik at løsningene er i tråd med bransjenormen for God skikk. -gi støtte ved internkontroll slik at de digitale kundeløsningene er i overensstemmelse med regelverk og bransjenormer. (Mappet 6.8.18)	Publisert februar 2018, oppdateres ved behov	Utarbeidelse av digitalløsninger, compliance	
Teknologi Opplæring	Rammeverk for **digitale kompetanse** **Link FinAut**	Tverrgående fagråd i FinAut har utviklet et rammeverk for digital **kompetanse.** Formålet med dette rammeverket er å definere anbefalte krav til digital kompetanse for ansatte i finansnæringen. Fagrådet ønsker med utgivelsen å bidra til nødvendig digital kompetanse. Rammeverket er delt i to deler: 1. Generell digital kompetanse 2. Digital kompetanse for rådgivere og selgere. Rammeverket inngår som del av tverrgående kompetanse i FinAuts ordninger. Rammeverket er ment brukt som verktøy og referansedokument for utvikling av læreplaner og opplæringsmateriell. Fagrådet jobber videre med en plan for å legge til rette for deling av læringsressurser som bygger på anbefalingene i rammeverket. **(Mappet 13.8.18)**	2018	Målgruppene for Tverrgående kompetanse.	

1.3. REGELVERK VERDIPAPIR, SPARING, PLASSERING

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	REL. 1-3
Verdipapir	**MiFID II,** revidert direktiv (2014/65/EU) **Link ESMA** **Link Europalov** **Link Finanstilsynet** **Link FinAut** **Høring – NOU 2017: 1** Markeder for finansielle instrumenter - gjennomføring av MiFID II og MiFIR **Link Regjeringen**	Regulering av spareprodukter i EU: • MIFID II definerer sentrale begreper som finansielle instrumenter og investeringstjenester Men: Regulerer ikke forsikring eller pensjonsprodukter, også hvor det er et vesentlig investerings-element. Viktige endringer i MIFID II: • MiFID II består av et direktiv og en forordning + en rekke rettsakter på nivå 2 (kommisjonsforskrifter og tekniske standarder). • MiFID II styrker **investorbeskyttelsen**: -Mer omfattende krav til **informasjon** om kostnader mv. + rapportering til kunder. -Nye krav for de som yter uavhengig investeringsrådgivning (provisjonsforbud, bredde i produkttilbudet). -Strengere krav vedrørende vederlag fra eller til andre enn kunden -Krav om produkthåndtering (POG) -Generelle **kompetansekrav** Ved uavhengig **investeringsrådgivning** og aktiv forvaltning skal det ikke lenger være mulig å få betalt fra produktleverandører (kunden betale direkte). Krav til **rådgivers kompetanse:** «it is also important to ensure that staff who **advise on or sell** investment products to retail clients possess an appropriate level of **knowledge and competence** in relation to the products offered" **Oppsummering nye kompetansekrav i MIFID II** (ref Prop 77 L § 10-14, vedtatt, men ikke trådt i kraft): • Fortsatt bare generelle krav i direktivet art 25. pkt. 1: "Medlemsstaterne kræver, at investeringsselskaberne sikrer og påviser over for de kompetente myndigheder efter anmodning herom, at **fysiske personer**, der yder **investeringsrådgivning** eller **giver oplysninger** om finansielle instrumenter, investeringsservice eller accessorisketjenesteydelser til kunder på vegne af investeringsselskabet, er i besiddelse af den **nødvendige viden og kompetence** til at opfylde deres forpligtelser i henhold til artikel 24 samt nærværende artikel. Medlemsstaterne offentliggør de kriterier, som anvendes til at vurdere sådan **viden og kompetence".** • Nærmere krav følger av retningslinjer datert 22.03.2016 fra ESMA: • -Ingen minimumskrav til **reell eller formell kompetanse.** Konkret: **den ansatte** må ha **forstå** tjenestene og egenskaper ved produktene vedkommende arbeider med, markedet, risiko mv. • -Også krav om **kompetanse om markedsmisbruk og hvitvasking** • -Strengere vurdering ved **investeringsrådgivning** enn øvrige tjenester • -Minst en gang i året gjennomføre **en intern eller ekstern vurdering av behovet for kompetanseutvikling** i lys av bl.a. regelverksutviklingen. • -Finanstilsynet skal gi opplysninger på sin nettside. I Norge må det antas at **AFR fyller kravene.**	EU: vedtatt 15.5.14. Ikraft-tredelse: 3.1.18.	Salg, informasjon, rådgivning:	**1**

		Vedr livsforsikring m investeringsvalg: Se IDD (IMD2) samt Finanstilsynets rundskriv samt brev til Wiersholm. Finans Norge har avgitt høringsuttalelse (8.5.17). *Se Forskrifter tilsvarende MiFID II/MiFIR* **(Oppdatert 7.8.18)**			
Verdipapir	Høring - **Egnethetsvurdering** under MIFID II (13.7.17) Finansrett desember 2017, nr. 73 **Link ESMA**	Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndigheten ESMA gjennomførte fra 13.07.17 til 13.10.17 en høring om revisjon av retningslinjer for visse aspekter av kravene til **egnethetstesting** ved **investeringsrådgivning** og aktiv forvaltning. Testingen er en helt sentral av MiFID-reglene. Høringen inneholder forslag til revisjon av ESMAs eksisterende retningslinjer om egnethetsvurderingen, publisert i 2012. Endringene skal hensynta bruken av teknologi som f.eks. **robotrådgivning** mv., samt hensynta erfaringer fra nasjonale tilsyn med egnethetskravene. Den europeiske bankforeningen (EBF) understreker i høringssvar 13.10.17 at man fra EUs side legger opp til å utvide **informasjonspliktene** til bankene – med fare for at kundene neddynges med **informasjon.** Man er også kritisk til at ESMA i så stor grad gir detaljregler innenfor r**obotrådgivning**, som man til nå ikke har mye erfaring fra. En bedre tilnærming vil være å avvente praksis. I tillegg har man noen enkeltmerknader knyttet til føringer i rettledningen som EBF mener er feil forståelse av MiFID-regelverket. **(Mappet 12.8.18)**	Til obs.		
	Markeder for finansielle tjenester (**MiFIR-forordningen)** (15.5.14) **Link Regjeringen**	MiFIR inneholder bl.a.: • Innføring av krav til gjennomsiktighet ("transparency") for andre typer finansielle instrumenter enn aksjer, herunder obligasjoner og derivater. • Presiseringer av unntakene fra "pre-trade transparencyreglene". • Plikt for handelssystemene til å gjøre handelsdata tilgjengelig • En utvidelse av "transparencyreglene" til bl.a. obligasjoner og enkelte derivater mv. • Utvidede krav til transaksjonsrapportering og en koordinering med regelverket i EMIR *Se Forskrifter tilsvarende MiFID II/MiFIR* **(oppdatert 7.8.18)**	EU: Vedtatt. Impl: 3.1.18 Norge: Skal innlem-mes i EØS-avt.	Selskap	**2**
Verdipapir MiFID II	MiFID II Finansrett nr. 77	Revidert verdipapirhandellov trer i kraft 01.01.19. Alt vesentlig videreføres lovens strukturelle og redaksjonelle inndeling med noen unntak. Lovendringene gjennomfører hovedsakelig direktiv 2014/65/EU MiFID II-direktivet. I motsetning til tidligere har Stortinget i liten grad ønsket å benytte det nasjonale handlingsrommet som MiFID II gir til å gi eller opprettholde strengere regler enn hva som følger av direktivet. Dette innebærer at enkelte særnorske bestemmelser i verdipapirhandelloven oppheves når MiFID II nå trer i kraft. Bl.a. gjelder dette det særnorske forbud mot at ansatte i verdipapirforetak kan drive egenhandel i derivater, samt krav til 12 måneders bindingstid for andre finansielle instrumenter. Uavhengig av de reglene som nå oppheves, stiller MiFID II krav om at foretakene skal ha			

		hensiktsmessige ordninger for egenhandel. Foretakene må derfor selv ha interne retningslinjer om ansattes egenhandel. Et annet særnorsk krav er forbudet mot at visse ansatte i verdipapirforetak kan ha styreverv i børsnoterte selskaper. Dette kravet opprettholdes i ny lov, men dispensasjonsadgangen overføres fra Finanstilsynet til foretaket selv. Videre oppheves reglene om marginsikkerhet ved lån av finansielle instrumenter og betryggende sikkerhet ved marginhandel, da deres formål ivaretas av nyere EU-regler. En annen endring er at forbudet mot å levere investeringstjenester fra annet enn fast forretningssted oppheves. Departementet har i Prop. 77 L (2017-2018) vist til at det sentrale må være at foretakene oppfyller kravene til god forretningsskikk og informasjon til kundene. I motsetning til tidligere, har Finanstilsynet i den nye loven også fått uttrykkelig hjemmel til å nekte registrering av tilknyttet agent, dersom denne ikke anses egnet. Endringene er nærmere beskrevet i Finansrett nr. 75 pkt. 36. Mappet 07.02.2019			
Verdipapir MiFID II	Finansrett nr. 76 Egenhandel Interne rutiner Retningslinjer om ansattes handel med finansielle instrumenter Bransjenorm	Ved lovendring 15.06.18 ble verdipapirhandelloven endret for gjennomføring av EU regelverket ofte omtalt som MiFID II, se pkt. 38 foran og Finansrett nr. 75 pkt. 35. Endringene har ennå ikke trådt i kraft. En praktisk viktig endring er at de særnorske egenhandelsreglene oppheves. Gjeldende verdipapirhandellov og -forskrift kapittel 8 inneholder utfyllende regler om ansatte i verdipapirforetaks handel med finansielle instrumenter. Formålet har vært å motvirke interessekonflikter og problemer i forhold til innsideregler. Reglene har ikke bakgrunn i MiFID-regelverket og kom heller ikke til anvendelse for ansatte i utenlandske verdipapirforetaks filialer i Norge. Som omtalt i Finansrett nr. 75 pkt. 37 vil det fortsatt i den reviderte verdipapirhandelloven stilles krav til at foretakenes interne rutiner inneholder retningslinjer om ansattes handel med finansielle instrumenter, se ny vphl § 9-16 nr. 6. Det er i forarbeidende lagt til grunn at virkeområde – hvilke ansatte regelverket gjelder for – blir noenlunde likt med gjeldende regler, men at egenhandelsreglene vil kunne bli noe lempeligere enn i dag. På den annen side medfører de nye reglene at det vil bli stilt strengere krav til foretakenes rutineverk. Både Verdipapirforetakenes forbund (VPFF) og Verdipapirfondenes forening (VFF) arbeider med en bransjestandard for interne egenhandelsregler. Arbeidet har etter det Finans Norge kjenner til så langt vist seg å være krevende, herunder tanken om nordisk samarbeid. Det er ikke klart når arbeidet ferdigstilles eller om Finans Norge vil utarbeide noen tilsvarende mal. Mappet 08.02.2019	Vphl § 9-16 nr. 6		

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
Verdipapir MiFID II	Finansrett nr. 77	Finansdepartementet fastsatte 16.11.18 endringer i verdipapirforskriften og besluttet at børsforskriften oppheves. Forskriftsendringene har sammenheng med ikrafttredelsen av endringer i verdipapirhandelloven. Endringene er basert på et forslag fra Verdipapirlovutvalget i NOU 2018: 1 om gjennomføring av utfyllende rettsakter til MiFID II og MiFIR, se Finansrett nr. 74 pkt. 32. Forskriftsendringene trer i kraft 01.01.19 med unntak av endringsbestemmelsene som inkorporerer kommisjonsforordningene til MiFID II og MiFIR, da disse forordningene må innlemmes i EØS-avtalen før de kan gjøres gjeldende som norsk rett. Forskrift 20.12.18 nr. 2300 gir utfyllende regler til MiFID-II og MiFIR og gjelder derfor frem til de tilsvarende nivå 2-reglene er innlemmet i EØS-avtalen, jf. Finansrett nr. 73 pkt. 41-42 og nr. 74 pkt. 32. Nivå 2 reglene består hovedsakelig av kommisjonsforordninger, se tidligere omtale i Finansrett nr. 71 pkt. 70. Den reviderte verdipapirforskriften gjennomfører disse reglene via henvisning, med unntak av kommisjonsdirektiv (EU) 2017/5936) til MiFID II som gjennomføres i forskriften. Kommisjonsdirektivet gir utfyllende regler om beskyttelse av kundemidler, produkthåndtering og vederlag fra tredjeparter (inducements), herunder betaling for analyse. De norske bestemmelsene som er inntatt i verdipapirforskriften ligger nært opptil direktivets ordlyd. Mappet 07.02.2019			
Verdipapir MiFID II	Returprovisjon Dansk tilsynspraksis Rapport fra Forbrukerrådet	I ny verdipapirhandellov § 10-12 med forskrifter er kravene til at verdipapirforetak kan motta vederlag fra andre enn kunden (f.eks. returprovisjoner) skjerpet. Kravene gjennomfører MiFID II kommisjonsdirektivet art 11. Som tidligere er det et krav om at provisjonene forbedrer kvaliteten på tjenestene som tilbys kunden, se tidligere omtale i Finansrett nr. 70 pkt. 38 og nr. 77 pkt. 37. Imidlertid er kravet utvidet med bl.a. detaljerte krav om dokumentasjon på at vederlaget forbedrer kvaliteten på tjenesten til kunden, se verdipapir-forskriften § 10-1 og 10-2. Det danske Finanstilsynet publiserte 05.02.19 resultatene fra et tematilsyn om kvalitetsforbedrende tjenester, samt retningslinjer som også er relevant for norske forhold. Rapporten belyser hvordan et utvalg markedsaktører i praksis har tilpasset seg de skjerpede kravene i MiFID II. I retningslinjene legger tilsynet vekt på at distributøren ved utforming av kvalitets-forbedrende tjenester må ta hensyn til distribusjon (rådgivning eller kun ordreformidling), kundesegment, produkt, samt tjenestens relevans for det enkelte kundesegment mv. Forbrukerrådet publiserte øvrig 01.04.19 en rapport, der de argumenterer for at det bør innføres et forbud mot returprovisjon i fondsbransjen. Rådet mener det er mulig å motvirke interessekonflikten som oppstår ved bruk av returprovisjoner gjennom et forbud som bes tatt inn i verdipapirfondloven. Tilsvarende forbud i Nederland og Storbritannia ledet til store endringer i det nasjonale investeringslandskapet. Ifølge Forbrukerrådet har forbudene her ført til en fremvekst av selvbetjente løsninger, robotrådgivere og lavere honorarer. Finansrett nr. 78 april 2019 Mappet 16.05.2019			

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
Verdipapir	Lov om verdipapirhandel (**verdipapirhandelloven**) (1997, sist endret 15.6.18) **Link Lovdata** Lov om endring av verdipapirhandelloven og oppheving av børsloven (15.6.18): **Link Regjeringen** **Link Lovdata**	MIFID II innarbeides i Verdipapirhandelloven og -forskriften Dagens lov: §1-1: Lovens formål er å legge til rette for sikker, ordnet og effektiv handel i finansielle instrumenter. **§2.4.:** Def **investeringsrådgivning** Kap 10, del II: Investorbeskyttelse: interessekonflikter, god **forretningsskikk**, **informasjonsplikt.** Ved **rådgivning/aktiv forvaltning:** innhente nødvendige opplysninger om kundens kunnskap/ erfaring, samt kundens finansielle situasjon og investeringsmål, for å kunne anbefale den investerings-tjeneste som egner seg for vedkommende. Hvis investeringsproduktet ikke er hensiktsmessig, skal kunden advares. §10-11: God **forretningsskikk** (Ref. Røeggen) § 10-17. Plikt til å foreta lydopptak. Delutredninger: - Delutredning nr 2 (MiFIID II/MiFIR) - Delutredning nr 3 (MAR) (se dette) Lovendring 2018: Stortingets vedtok lov om endringer av verdipapirhandelloven 4. juni 2018 (sanksjonert 15.6.18). Vedtaket er basert på lovforslag om MiFID II og MiFIR. Lovforslaget er en overordnet gjennomgang av det norske verdipapir- og børsregelverket med utgangspunkt i Verdipapirlovutvalgets utredning om EUs reviderte verdipapirmarkedsdirektiv (MiFID II) og verdipapirmarkedsforordning (MiFIR). Finansdepartementet vil utarbeide forskrifter med utgangspunkt i Verdipapirlovutvalgets utredning NOU 2018:1 om gjennomføring av utfyllende rettsakter til MiFID II og MiFIR. Per i dag gjelder forskrifter fastsatt av Finanstilsynet i desember 2017 som samsvarer med endringer etter MiFID II og speiler MiFIR og utfyllende kommisjonsrettsakter (MiFID 2 forskriften, MiFIR forskriften, samt utfyllende regler). Disse er av midlertidig karakter, likevel slik at myndighetene mener at Norge med disse reglene er i samsvar med EU-retten. Men det er jo et herlig rot det hele. Den «gamle» loven står fremdeles ved lag. *Se Forskrifter tilsvarende MiFID II/MiFIR* **(Oppdatert 7.8.18)**	Nasjonalt Sist endret 2014. Lov-endring (MiFID II og MiFIR): Ikrafttredelse 1.1.19	Salg og Rådgivning: Informasjon, opplysning,	**1**
Verdipapir	**Markedsmisbruks-forordningen** (MAR) (nr. 596/2014) Europaparlaments- og rådsforordning om markedsmisbruk	Ny forordning om markedsmisbruk. Erstatter Market Abuse Directive ("MAD") (2003). Inneholder regler om: •Utvidelse av virkeområde til å omfatte flere markedsplasser og instrumenter •Presisering av at algoritmehandel og såkalt "high frequency trading" omfattes av markedsmanipulasjonsbestemmelsen. Presiseringer i definisjonen av innsideinformasjon	EU. Delvis ikraft-tredelse 3.7.16 Status:	Virksomhet, kundekontakt	**3**

	(market abuse regulation) **Link Regjeringen** Utredning nr. 3 fra Verdipapirlovutvalget (23.6.17) **Link Regjeringen** Høring (18.7.17) **Link Regjeringen**	Krav til rapportering av mistenkelige transaksjoner for markedsplasser og verdipapirforetak Krav til utsteders offentliggjøring av innsideinformasjon Krav til produksjon og offentliggjøring av investeringsanbefalinger •Markedsmanipulasjonsbestemmelsen utvides til å omfatte forsøk på manipulasjon. •Kompetent skal gis myndighet hjemmel til å sikre bevis i større utstrekning enn i dag. •Tilsynsmyndigheten skal ha kompetanse til å ilegge administrative sanksjoner og bøter mv. •Samarbeid mellom tilsynsmyndighetene ved transaksjoner som har tilknytning til flere land, herunder med tredjeland. •Beskyttelsesordning for varslere ("whistle blowing"). Utredning nr. 3 fra Verdipapirlovutvalget: omhandler markedsmisbruk. Utvalget forslår vesentlige endringer i verdipapirhandellovens regler om markedsmisbruk, sanksjoner og straff. Eksisterende norske regler på området som er dekket av MAR, må oppheves og erstattes med forordningsteksten. Dette gjelder blant annet verdipapirhandellovens definisjon av innsideinformasjon, forbudet mot innsidehandel, forbudet mot markedsmanipulasjon, samt regler om håndtering av innsideinformasjon, innsidelister og utsteders løpende informasjonsplikt. Utvalget foreslår nye og mer omfattende regler om overtredelsesgebyr. Brudd på reglene om innsidehandel og markedsmanipulasjon forbeholdes imidlertid strafferettslige sanksjoner. Strafferammen for brudd på reglene om spredning av innsideinformasjon forslås skjerpet fra ett til fire års fengsel. Utvalget skal avgi ytterligere to utredninger. Finans Norge har avgitt høringsuttalelse (31.10.17). -støttet forslaget som innebærer at EUs nye atferdsregler for verdipapirmarkedet også blir gjeldende i Norge. – det sentrale hensyn er at reglene i størst mulig grad er harmonisert med resten av verdipapirmarkedet i EØS. -positivt at denne harmoniseringen nå også omfatter detaljreglene for atferden i markedet - Det haster dermed å sikre en også norsk gjennomføring av MAR, samt en autorisert norsk oversettelse av MAR. Forordningen krever innlemming i EØS-avtalen. **(Mappet 28.11.16)** **(Oppdatert 10.8.18)**	Under behand-ling		
Verdipapir	**Forskrifter tilsvarende MiFID II/MiFIR** (4.12.17) **Link Finanstilsynet** MiFID II-forskriften:	MiFIDII har vært utredet som del av NOU 2017:1. Av hensyn til det norske verdipapirmarkedet og det norske kapitalmarkedet har det vært vurdert som viktig at norsk rett er i samsvar med de antatt kommende EØS-forpliktelsene fra samme tidspunkt som disse regelverkene trer i kraft i EU. Finanstilsynet har 4. desember 2017 fastsatt to forskrifter som er utformet tilsvarende regelverket i henholdsvis MiFID II og MiFIR. Videre har Finanstilsynet 20. desember 2017 fastsatt en forskrift med utfyllende regler til disse to forskriftene. Dette dreier seg om de såkalte nivå 2-reglene.	Ikraft-tredelse 1.1.18		

	Link Lovdata MiFIR-forskriften: **Link Lovdata** Forskrift om utfyllende regler: **Link Lovdata**	Forskriftene innebærer blant annet at norske verdipapirforetak og regulerte markeder underlegges de samme krav som foretak i EU og legger til rette for at norske foretak gjennom EØS-avtalen er en del av det indre marked. Det forventes at markedsaktørene starter arbeidet med implementering av nødvendige endringer og ellers innretter seg etter det nye regelverket så snart som mulig. For virksomhet som krever særskilt tillatelse til enkelte tjenester knyttet til for eksempel varederivater, eller som organisert handelsfasilitet, må søknad om slik tillatelse sendes Finanstilsynet så snart som mulig og senest innen 1. april 2018. Foretak som sender søknad innen denne tidsfristen, vil kunne fortsette sin virksomhet inntil søknaden er ferdigbehandlet. **(Mappet 7.8.18)**			
Verdipapir	Forskrift til verdipapirhandelloven **(verdipapirforskriften)** (2007, sist endret 2009) **Link Lovdata**	MIFID II innarbeides i Verdipapirhandelloven og –forskriften. Dagens forskrift: Kapittel 10: Klassifisering av kunder i kundekategorier, **Informasjonsplikt** overfor kunder, **Innhenting av opplysninger** om kundens erfaringer mv, **Egnetshetstest** **Hensiktsmessighets-test,** Lydopptak Se Forskrifter tilsvarende MiFID II/MiFIR **(Oppdatert 7.8.18)**	Nasjonalt Ikraft-tredelse 2007, Sist endret 2009	Salg og Rådgivning: Informasjon, opplysning,	**1**
Verdipapir ESMA MiFID II	ESMA Guidelines on certain aspects of the MiFID II suitability requirements ESMA35-43-1163 06/11/2018	ESMA Guidelines on certain aspects of the MiFID II suitability requirements Disse omhandler foretakenes vurdering av hvilke investeringstjenester og finansielle instrumenter som er egnet for kunden. Retningslinjene erstatter gjeldende retningslinjer "Guidelines on certain aspects of the MiFID suitability requirements" fra 2012 (ESMA/2012/387). Finanstilsynet bekrefter at retningslinjene vil bli fulgt i Norge. Publisert 10. januar 2019. Mappet 29.01.2019			
Verdipapir	Questions and Answers On MiFID II and MiFIR investor protection topics (sist oppdatert 12.7.18) **Link ESMA**	Hensikten med Q&A er å sikre felles forståelse av reglene. Inneholder en rekke detaljerte spørsmål knyttet til bl.a. forskjellen i forståelse av tekst i MiFID I og MiFID II og konkret forståelse av MiFID II/MiFIR. (mappet 4.7.17) **(Oppdatert 13.8.18)**	Opp-dateres løpende	Salg og Rådgivning: Informasjon, opplysning,	**1**
Verdipapir	MiFID II **Guidelines in crosselling practices** (11.7.16) (retningslinjer for salg av **produktpakker)**	Hensikt: sikre at investorer er rettferdig behandlet når et investeringsfirma tilbyr to eller flere finansielle produkter eller tjenester som del av en pakke. Retningslinjene inneholder bl. a. prinsipper om giennomsiktighet mht. produktpriser, informasjonskrav og opplæring av ansatte. Virkeområdet er produktpakker som omfatter elementer	Ikraft-tredelse 3.1.18.	Informasjon, rådgivning	**1**

	Link Finanstilsynet ESMA Guidelines: **Link ESMA**	av investeringstjenester eller investeringsprodukter: og ikke produktpakker som kun omfatter bank- og/eller forsikringsprodukter. Retningslinjene inneholder bl.a. prinsipper for - **informasjon** når ulike produkter krysselges med hverandre - **opplyse om** interessekonflikter pga godtgjørelse - sikre **kundens forståelse** av om produktene i pakken kan kjøpes hver for seg Opprinnelig var hensikten å lage felles retningslinjer for bank, forsikring og verdipapir, men måtte oppgis pga lovmessige problemer. ESA informerer i brev 26.1.16 EU-Kommisjonen om dette og reiser spørsmålet om lovene bør endres slik at framtidige retningslinjer kan lages på tvers av finanssektorer. Dette foreslås gjort i oppfølgingen av «Green Paper on Retail Finance services in the Banking and Insurance sectors». Finanstilsynet har bekreftet at Norge har til hensikt å følge retningslinjene **(Oppdatert 28.11.16)**			
Verdipapir	"**Guidelines** for the assessment of **knowledge** and **competence**" (17.12.15) **Link ESMA**	Endelige retningslinjer vedrørende kriteriene for vurdering av **kvalifikasjoner og erfaring** for medarbeidere i verdipapirforetak. Målgruppe: Foretak omfattet av MiFID Innhold: Kriterier for oppfølging av **kompetanse** for ansatte som gir **råd** eller **informasjon.** Formål: sikre forbrukervern. MiFID II-direktivet (2014) slår fast at EU-landene skal kreve at investeringsselskaper å sikre og dokumentere at ansatte som gir **investeringsråd** eller gir **informasjon** har den nødvendige **kunnskap og kompetanse.** Omfattes av kravene: - Ansatte som gir **informasjon** om investeringsprodukter, investeringstjenester eller hjelpetjenester (å gi informasjon defineres bredt) - Ansatte som gir **investeringsråd** Krav: relevant erfaring på minst 6 md + opplæring, test, kurs. Virksomhetene skal dokumentere rollene og ansvaret, og evaluerer dem ut fra kriterier i hht ansvaret. Det skal være et klart skille i ansvar mellom rollene som gir **råd** og som gir **informasjon**. Innholdsoversikt: -Hva ligger i **å gi informasjon om**? (bred definisjon (direkte kundekontakt)) -Definere roller: foretaket dokumenter de ansattes rolle og ansvar, må trekke et skille mellom **informasjon og rådgivning** - Krav til tilsyn fram til autorisasjon: kan arbeide under tilsyn inntil 4 år, den som fører tilsyn, påtar seg ansvaret for tjenesteytingen, herunder egnethetstesten (signering av dokument). -Krav om løpende oppdatering: om regelendringer/nye produkter/ nye tjenester, opplæring i form av kurser etc., omfatter verifiseringsspørsmål (tester) -Foretaket må verifisere relevansen i løpende oppdatering. - Skal synliggjøre offentlig at man driver i samsvar med retningslinjene (AFR oppfyller dette) Finanstilsynet blir av ESMA pålagt klare oppgaver og ansvar for gjennomføring av retningslinjene.	Ikraft-Tredelse 3.1.18.	Kundebehandling, salg, Informasjon, rådgivning	**1**

		Styret i FinAut har vedtatt (25.1.16) at det skal igangsettes tilpasninger i AFR (fagplaner, nivåer, regelverk). Finanstilsynet har i mail til FinAut (26.8.16) opplyst at de har bekreftet til ESMA at Norge har til hensikt å følge Retningslinjene, dog med forbehold om at endelig lovverk ikke er vedtatt per dags dato. Finanstilsynets har forpliktelse til å publisere nærmere angitt **informasjon** om kriteriene for vurdering av **kvalifikasjoner og erfaring**, og har bedt FinAut om innspill til forhold som det mener Finanstilsynet bør hensynta ved utarbeidelse av informasjonen. **FinAut** har gitt bl.a. følgende innspill (brev 30.9.16): - kunnskapsprøven, praktisk prøve og etisk dilemma, dekker kompetanse-kravene i ESMA Guidelines. -Bedrifter som melder seg inn i ordningen forplikter seg til å følge Finauts regelverk -Autorisasjon forutsetter at obligatoriske prøver er bestått -Bedriften har det løpende ansvaret, sammen med rådgiveren, for kompetanseoppdatering og etterlevelse -Bedriftene rapporterer årlig til FinAut gjennom internkontroll -FinAut mener at erfaring alene ikke kan kompensere for dokumentert kompetanse gjennom prøver. -Dersom ESMAs forslag til maksimalt 4 år «under supervision» blir gjeldende, er det greit for FinAut. - FinAut legger til grunn at AFR / FinAut kommer inn under definisjonen «external body» MiFID II er satt opp som oppdateringstema 4 i for AFR for 2018. **(Oppdatert 7.8.18)**			
Verdipapir	ESMA retningslinjer om kompetansekrav for ansatte i verdipapirforetak Finansrett nr. 77	Den reviderte verdipapirhandelloven, jf. 35, oppstiller i § 10-14 første ledd forsterkede kompetansekrav for ansatte som arbeider med investeringsrådgivning eller gir informasjon til kunder om finansielle instrumenter eller verdipapirforetakets tjenester. Etter bestemmelsen skal slike ansatte ha kunnskap og kompetanse som kreves for å sikre at foretakets virksomhet oppfyller krav til god forretningsskikk og øvrige regler om investorbeskyttelse i MiFID II-regelverket. Bestemmelsen gjennomfører kravene i direktiv 2014/65/EU (MiFID II) art. 25 (1) og (9). Den europeiske verdipapirtilsynsmyndigheten (ESMA) fastsatte 03.01.17 retningslinjer om kompetansekrav for ansatte i verdipapirforetak. Retningslinjene er basert på et utkast publisert i mars 2016, se Finansrett nr. 66 pkt. 68. ESMA har også publisert en dansk oversettelse av retningslinjene. ESMAs retningslinjer angir minimumskrav til hvilken kunnskap og kompetanse de aktuelle ansatte må ha. Nasjonale myndigheter kan stille strengere krav. Finanstilsynet har i en melding på sine nettsider 26.10.18 opplyst at de vil legge til grunn og følge opp ESMAs retningslinjer i sin tilsynspraksis. På nåværende tidspunkt vil Finanstilsynet ikke innføre strengere nasjonale krav enn det som følger av ESMAs retningslinjer. Tilsynet opplyser imidlertid at de vil løpende vurdere om det er behov for å innføre strengere nasjonale krav.			

		(Mappet 07.02.2019)			
Verdipapir	Agenter Finansrett nr. 76	Finansdepartementet sendte 01.10.18 på høring et forslag fra Finanstilsynet om endringer i verdipapir-forskriftens regler om tilknyttede agenter. Høringsfristen er 15.11.18. Etter forslaget på høring vil gjeldende bestemmelser om tilknyttede agenter i verdipapirforskriften § 10-42 til § 10-46 videreføres med enkelte ytterligere begrensninger. I dag kan ikke et verdipapirforetak inngå agentavtaler som omfatter flere personer enn 50 prosent av antall fast ansatte i verdipapirforetaket. Dette gjelder ikke der den tilknyttede agenten er kredittinstitusjon eller forsikringsselskap. Denne begrensningen i agentbruken er en særnorsk regulering. Finanstilsynet foreslår nå ytterligere begrensning i agentbruken, slik at et verdipapirforetak ikke kan ha mer enn én tilknyttet agent, i tillegg til at agentavtalen ikke kan omfatte flere personer enn 50 prosent av antall fast ansatte i verdipapirforetaket. Unntaket for kredittinstitusjoner og forsikringsselskap videreføres. Videre foreslås at personkretsen for gjeldende egnethetskrav utvides til også å gjelde styremedlemmer og eiere av betydelig eierandel i tilknyttede agenter som er foretak. Formålet med endringsforslagene er økt investorbeskyttelse. Konsekvensen av forslagene er iflg. Finanstilsynet at to verdipapirforetak vil måtte avslutte flertallet av sine agentforhold, samt at alle verdipapirforetak vil måtte gjennomføre flere egnethetsvurderinger enn i dag. For øvrig mener Finanstilsynet at forslaget ikke vil medføre vesentlig økt ressursbruk verken for de berørte foretakene eller tilsynet selv. Mappet 08.02.2019			
Verdipapir	Agenter Finansrett nr. 77	Finans Norge avga 14.11.18 høringsuttalelse til Finansdepartementets forslag om ytterligere begrensninger i verdipapirforetaks bruk av tilknyttede agenter. Høringen er omtalt i Finansrett nr. 76 pkt. 34. Finans Norge støtter ikke forslaget om at verdipapirforetak kun kan ha én tilknyttet agent, da det ikke er særtrekk ved det norske markedet som tilsier at det er behov for en slik innstramming. Finans Norge mener at en slik begrensing må bero på en konkret, kvalitativ vurdering. Det vises til at det MiFID II-regelverket innfører regler som har til formål nettopp å styrke forbrukervernet. Finans Norge mener videre det kan virke konkurransehemmende dersom norske foretak underlegges strengere regler enn verdipapirforetak i andre EØS-land. Derimot støtter Finans Norge forslaget om at egnethetskravet utvides fra kun å gjelde daglig leder eller faktisk leder i verdipapirforetaket til også å omfatte styremedlemmer og de som har betydelig eierandel i agentvirksomheten. Dette gir Finanstilsynet en mulighet til å hindre at personer i foretak som har fått tilbakekalt sin konsesjon til å yte investeringstjenester, fortsetter å utøve innflytelse i markedet.			

		Mappet 07.02.2019			
Verdipapir	EBA og ESMA Guideline: **Egnethet for styre og ledelse** (26.9.17) **Link ESMA**	Bakgrunn: MiFID II og CRD IV, finanskrisen. Inneholder retningslinjer for **egnethetsvurdering** av personer som skal inngå i **styrer og ledelsen**, samt **nøkkelpersoner:** -felles kriterier for å vurdere den individuelle og samlede **kompetansen, evnene og erfaringene,** - felles kriterier for vurdering av deres **omdømme, ærlighet, integritet og uavhengighet** - rammeverk for å vurdere hvor mye tid styremedlemmene må avsette til vervet -retningslinjer for hvordan antall styreverv skal beregnes i forhold til regelverkets maksimalgrense for antall styreverv -prosessen for utvelgelse av medlemmer til styret og ledelsen, herunder sikre et tilstrekkelig mangfold -krav til foretakenes **introduksjonsopplegg** for **nye personer** og til foretakenes **løpende opplæringsprogrammer** for de aktuelle persongruppene **(Mappet 9.8.18)**	Ikraft-tredelse 30.6.18	Styre-medlemmer, Ledelse, nøkkelpersoner, kompetanse	
Verdipapir	"Question & Answers — **understanding the definition of advice under MiFID**» av 19.4.10 **Link ESMA**	«Å forstå definisjonen av rådgivning i hht MiFID». Spørsmål og svar. Innhold (bl.a.): - de fem «key tests» for hva som er **investeringsrådgivning** (basert på art. 52 i MiFID) - forholdet mellom **informasjon** og **rådgivning** - **veiledning («guiding»)** gjennom filterspørsmål vs**, rådgivning** - bruk av internett **(Mappet 18.4.16)**	2010	Informasjon, veiledning, rådgivning	**1**
Verdipapir	«Feedback Statement" (Dokument 10-294) (CESR, Committee Of European Securities Regulator) **Link ESMA**	Tilbakemeldinger fra høringen på «Questions & Answers», bl.a. - hvem skal avgjøre når det er gitt **et råd** - forholdet mellom **personlig anbefaling og generell informasjon** - forholdet mellom **veiledning (assisting/guiding)** i utfylling av skjema og **råd** **(Mappet 18.4.16)**	2010	Informasjon, veiledning, rådgivning	**1**
Verdipapir	Tolkningsuttalelse (13.05.2009): Konkretisering av enkelte sider av kravet til **god forretningsskikk** **Link Finanstilsynet**	Nærmere om plikten til **egnethetsvurdering,** valg av investeringsalternativer, adgangen til å motta vederlag fra andre enn kunden og plikten til å gi opplysninger om kostnader: 1. Verdipapirforetak kan som hovedregel ikke motta vederlag fra andre enn kunden. 2. Produktet skal være **egnethet og egnethetstest skal gjennomføres**. Påse at transaksjonen er i) i samsvar med kundens investeringsmål, ii) slik at kunden finansielt er i stand til å håndtere risikoen, og iii) slik at kunden har nødvendig erfaring og kunnskap til å forstå risikoen (komplekse finansielle instrumenter som oftest ikke tillatt å **anbefale).**	Nasjonalt 2009	Informasjon, opplysning, Salg og Rådgivning	**1**

		3. Verdipapirforetak skal, som et overordnet prinsipp, påse at **kundenes interesser** og markedets integritet ivaretas på beste måte. Kundens interesse i å oppnå en så god investering som mulig, skal gå foran verdipapirforetakets egen interesse i høyest mulig fortjeneste.			
Verdipapir	Undertakings for Collective Investment In Transferable Securities (UCITS) (Direktiv 2009/65/EF) N: se lov om verdipapirfond av 25. november 2011 (**verdipapirfondloven**), sammen med **verdipapirfonds-forskrift** 21. desember 2011 **Link Regjeringen**	UCITS: kollektive plasseringer fra andelseierne, som i fondets navn plasseres i likvide verdipapirer. Et UCITS som er godkjent i ett EØS-land, kan markedsføres i andre EØS-stater (se verdipapirfondloven kapittel 6). Formål: ett europeisk marked, samordning. UCITS IV: bl.a. strenge krav til nøkkelinformasjon (KID). **Nøkkelinformasjonen** skal være et enklere dokument enn det forenklede prospekt, og det er lagt vekt på å gi harmonisert **informasjon** til investorer. UCITS V (EU-direktiv 23.7.14), oppdatering av UCITS IV direktiv, for å øke investorvernet. Nye bestemmelser om godtgjørelsesordninger (sikre at interessekonflikter unngås, bl.a. regler for prestasjonslønn), depotmottakere og sanksjoner (inkl whistleblowing). Finansdepartementet foreslo 26. august 2016 å gjennomføre UCITS V i norsk rett, jf. Prop. 154 L (2015-2016). Implementeringen av UCITS V-direktivet i norsk rett nødvendiggjør endringer i verdipapirfondloven og verdipapirhandelloven.	EU: UCITS IV: Ikraft-tredelse 1.7.11 UCITS V: vedtatt 23.7.14. Gjennom føring nasjonalt: 18.3.16. Til obs.	Informasjon	**2**
Verdipapir	Lov om verdipapirfond **(verdipapirfondloven)** (2011, sist endret 2018) **Link Lovdata**	Gjelder fondsforvaltere, verdipapirfond, UCITS. God **forretningsskikk** (§ 2-15): Opptre ryddig, **utvise kompetanse,** unngå interessekonflikter. Krav til nøkkelinformasjon (§8.3) Følger UCITs-direktivet. Ref UCITS V.	Nasjonalt Ikraft-tredelse 1.1.12, sist endret 2014.	Selskap	**2**
Verdipapir	Forskrift til verdipapirfondloven (**Verdipapirfondsforskriften**) (2011, sist endret 2018) EU-forordning 583/2010	Kap VI: Interessekonflikter Interessekonflikter (§2-21-24). Kap VII: **God forretningsskikk** (§2-25) Behandling av **ordre** (§2-30) Kap 8: Pliktig info til investor Krav til **nøkkelinformasjon** (§ 8-2)	Nasjonalt Ikraft-tredelse 01.01.12	Selskap	**2**
PRIIPS KID Sammen-satte eller	Finansrett nr. 77	EUs tilsynsmyndigheter på finansområdet (ESA-ene) sendte 08.11.18 på høring et forslag til begrensede endringer i PRIIPs-regelverket («Packaged Retail and Insurance-based Investment Products»). PRIIPs – forordningen (NO 1286/2014) trådte i kraft 01.01.18 og setter krav til informasjon ved distribusjon av sammensatte investerings- og forsikringsprodukter, se Finansrett nr. 61 pkt. 61-63.	01.01.20		

forsikrings-baserte Forsikrings-produkter UCITS		Kjernen i regelverket er at kunden skal motta et nøkkelinformasjonsdokument («Key Information Document» – KID) før kjøp av et sammensatt eller forsikringsbasert investeringsprodukt. Et omfattende sett med detaljerte krav til utformingen av KID er nedfelt i en teknisk standard (RTS) gitt i kommisjonsforordning 2017/653 av 08.03.17. PRIIPs regelverket skulle etter planen bli gjenstand for en regulær revisjon i løpet av 2019. I denne revisjonen vil det også vurderes om unntaket i virkeområdet som gjelder verdipapirfond (UCITS) skal videreføres. Denne revisjonen er imidlertid utsatt pga. forsinket ikrafttreden av regelverket. ESA-ene ser likevel allerede nå behovet for endringer i bl.a. kravene i RTS-en til metodikk for beregning og presentasjon av risiko, gevinst og kostnader, jf. PRIIPs-forordningen art. 8 (5). Forslaget på høring følger opp noen andre innspill fra ESA-ene knyttet til bl.a. uklart virkeområde for PRIIPs-regelverket, se Finansrett nr. 76 pkt. 63. Frist for høringen var 06.12.18. ESA-ene vil deretter sende over sine forslag til EU-kommisjonen som vil utarbeide et utkast til revidert kommisjonsforordning i løpet av januar 2019. Det er forutsatt at endringene trer i kraft fra 01.01.20. Mappet 07.02.2019			
Verdipapir /Forsikring m inv valg PRIIPs	Communication on Packaged Retail Investment Products **(PRIIPs)** (26.11.14) **(PRIIPs-forordningen)** **Link Eur-Lex** Finanstilsynet høringsnotat: **Link Finanstilsynet**	Gjelder sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter til forbrukere. Priips setter nye krav til produktark: • Nøkkelinformasjon for **alle pakkede spareprodukter**, både tradisjonelle bank og forsikringsspareprodukter • Fullharmonisert krav til 3 A4 siders produktark PRIIPs-forordningen supplerer IDD og MiFID II. *Se: Høring - gjennomføring av PRIIPs-forordningen i norsk rett (18.5.17) (PRIIPs-loven)* **Link Regjeringen** **(Oppdatert 7.8.18)**	EU Ikraft-tredelse 1.1.18	Informasjon, kundekontakt, salg	**2**
Verdipapir /Forsikring m. inv - valg PRIIPS	Høring - gjennomføring av **PRIIPs-forordningen** i norsk rett (18.5.17) **(PRIIPs-loven)** **Link Regjeringen**	Finansdepartementet sender 18.5.17 høringsnotat utarbeidet av Finanstilsynet med utkast til gjennomføringsbestemmelser i norsk lov og forskrift, som skal sikre gjennomføring i norsk rett av forventede EØS-regler om nøkkelinformasjonsdokumenter om sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter; PRIIPs-forordningen harmoniserer informasjonskrav ved salg av sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter på tvers av bank, forsikrings- og verdipapirsektoren. Forordningen krever at det skal utarbeides standardisert **produktinformasjon** ved bruk av et faktaark, såkalt	Status: Under be-handling	Informasjon, kundekontakt, salg	**2**

		nøkkelinformasjonsdokument, som skal gjøres tilgjengelig for ikkeprofesjonelle investorer før det inngås avtale om **salg** av slike produkter. Finanstilsynet foreslår i høringsnotatet at PRIIPs-forordningen gjennomføres i en ny lov om nøkkelinformasjon om sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter, i høringsnotatet omtalt som PRIIPs-loven. Finanstilsynet har i høringsnotatet beskrevet de plikter og rettigheter som fastsettes i forordningen, og har samtidig vurdert om det er behov for å gjøre tilpasninger i eksisterende lover eller forskrifter som følge av gjennomføringen i norsk rett. Loven vil bl.a. inneholde: -informasjonskrav ved salg av sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter på tvers av bank-, forsikrings- og verdipapirsektoren. -utarbeidelse av standardisert produktinformasjon ved bruk av et faktaark, såkalt nøkkelinformasjons-dokument, som skal gjøres tilgjengelig for ikke-profesjonelle investorer før det inngås avtale om salg av slike produkter. Forordningen åpner for enkelte nasjonale valg (høringsnotatet punkt 1.5). Finans Norge uttaler bl.a. (20.08.17): -Finans Norge støtter at PRIIPs-forordningen gjennomføres i norsk rett ved en ny tversgående lov om nøkkelinformasjon for sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter. -Finans Norge støtter ikke Finanstilsynets forslag om å utvide forordningens anvendelsesområde nasjonalt til individuelle pensjonsprodukter med investeringsvalg. -Salg av pensjonsprodukter med investeringsvalg er allerede undergitt et omfattende og robust regelverk. På toppen av myndighetskravene er det i tillegg bransjeregler om avkastningsprognoser som sikrer at kundene ved kjøp av både kollektive og individuelle pensjonsprodukter gis god og nøktern informasjon om hvilken avkastning de kan forvente. Dette bør ikke vike for EU-regelverket. -Finans Norge mener at det er viktig at det legges til rette for at kunder og leverandører kan kommunisere digitalt. Både PRIIPs- og IDD-reguleringen har regler **(Oppdatert 7.8.18)**			
Verdi-papir	Forskrift om opplysningsplikt ved tilbud om kjøp av **sammensatte produkter** (2006, endret 2008), **Link Lovdata**	Gjelder for alle virksomheter som tilbyr sammensatte produkter: Spareprodukter som er satt sammen av innskudd/obligasjon og derivatdel der avkastning er avhengig av markedet. Krav til **opplysninger** om produktet (§ 3), pris (§ 4), avkastning (§ 6), lånefinansiering av inv (§ 8) Hjemlet i Finansieringsvirksomhetsloven (1988) Verdipapirhandelloven	Ikraft-tredelse 1.1.07.	Informasjon og opplysning til forbrukere	**1**
Verdipapir	Rundskriv: **Informasjon og rådgivning ved salg** av livsforsikring med investeringsvalg	Se mapping *kap. 1.4. Forsikring*			

	[Rundskriv 14/2016] 13. juli 2016				
Verdipapir	"Guidelines on complex debt instruments and structured deposits" (26.11.15) **Link ESMA**	Formål Å fastlegge kriteriene for en vurdering av i) gjeldsinstrumenter som omfatter en struktur som gjør det vanskelig for kunden å forstå risiko, og ii) strukturerte innlån, som omfatter en struktur, som gjør det vanskelig for kunden å forstå avkastningsrisikoen eller omkostningene ved oppsigelse av produktet før tid. ESMA forventer at retningslinjene vil styrke beskyttelsen av investorer og fremme en høyere grad av **felles forståelse og klassifiseringer** av "komplekse" eller "ikke-komplekse" finansielle instrumenter eller strukturerte innlån. Retningslinjer for oppfølging av at **informasjon** til forbrukere er forståelig (risiko/kostnader) **(Oppdatert 20.2.16)**	Ikraft-tredelse 3.1.17	Informasjon	**2**
Verdipapir	Lov om forvaltning av alternative investeringsfond (**AIF-loven**) (20.6.14) **Link Lovdata**	Loven gjelder forvaltning av alternative investeringsfond, dvs kollektiv investering som ikke er et UCITS. Unntak: bl.a. pensjonsforetak. Omfatter nasjonale fond etter verdipapirfondloven, hedgefond, aktive eierfond, infrastrukturfond, private equity-fond, eiendomsfond etc. Forvaltere av nasj. fond (inkl spesialfond) reguleres etter den nye loven (tidl. Verdipapirfondloven). Kapittel 7. Markedsføring av alternative investeringsfond som ikke er nasjonale fond til ikke-profesjonelle investorer: § 7-2. Krav til **nøkkelinformasjon** § 7-3. Krav til god **forretningsskikk** § 7-4.Dokumentasjonsplikt: «**Rådgivning** og **markedsføring** knyttet til alternative investeringsfond til ikke-profesjonelle investorer skal dokumenteres»	Nasjonalt: Ikraft-tredelse 1.7.14	Markedsføring Informasjon, rådgivning	**1**
Verdipapir	Forskrift til lov om forvaltning av alternative investeringsfond (26.6.14) **(AIF-forskriften**)	Kapittel 7. **Markedsføring** av alternative investeringsfond som ikke er nasjonale fond til ikke-profesjonelle investorer (§§ 7-1 - 7-3): skal **gi nøkkelinformasjon** før tegning av andeler, inkl presentasjon av avkastning, **informasjon** om kostnader og gebyrer, risiko- og avkastningsprofil, herunder **veiledning** og advarsler om risiko knyttet til investering i fondet.	Ikraft-tredelse 01.07.14	Markedsføring, Informasjon, rådgivning	**1**
Verdipapir Aksje-Sparekonto ASK	Finansrett nr. 77	I forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2019 foreslo Finansdepartementet at skattytere som har flere aksjesparekontoer (ASK) skal kunne overføre verdipapirer mellom egne kontoer uten beskatning, jf. Finansrett nr. 76 pkt. 15. Det ble også foreslått at verdipapirer på ASK skal kunne overføres til den annen ektefelles ASK ved skilsmisse, samt til arvingers ASK i forbindelse med dødsboskifte, uten beskatning. Stortinget har slutter seg i til forslaget (Innst. 4 L 2018-2019), herunder at de nye reglene trer i kraft straks med virkning for inntektsåret 2019. Finans Norge, Verdipapirfondenes forening og Verdipapirforetakenes Forbund sendte 27.11.18 et felles brev til Finansdepartementet der det ble bedt om at ikrafttredelsestidspunktet for reglene utsettes til 01.06.19 slik at tilbyderne av aksjesparekonto gis tilstrekkelig tid til å forberede IT-			

		systemer og rutiner for håndtering av flytting av deler av en aksjesparekonto. Som det fremgår ovenfor er anmodningen om utsatt ikrafttredelse ikke tatt til følge. Det ble også tatt til orde for at noe mer utfyllende regler for overføring av verdipapirer mellom aksjesparekontoer bør utarbeides og fastsettes i forskrift før man åpner for delvis flytting. Mappet 07.02.2019			
Verdipapir Aksje-sparekonto ASK		Regjeringen har foreslått at overgangsordningen for aksjesparekonto (ASK), der investorer kan flytte sine frie aksjer og aksjefond inn på ASK med skattemessig kontinuitet, utvides med ett år til ut 2019. Forslaget ble vedtatt sammen med Stortingets behandling av statsbudsjettet i desember. Mappet 07.02.2019			
Verdipapir Aksje-sparekonto	Forskriftsbestemmelser om aksjesparekonto (23.03.2017) **Link Regjeringen**	I statsråd 21.6.17 ble det fastsatt at reglene om aksjesparekonto trer i kraft fra 1. september 2017. Finansdepartementet har samtidig fastsatt forskrift om aksjesparekonto, som trer i kraft fra samme tidspunkt. Forskriftsbestemmelser til reglene om aksjesparekonto i skatteloven § 10-21. Ordningen med aksjesparekonto innebærer at personlige skattytere kan opprette en aksjesparekonto. Innskudd på kontoen kan benyttes til å investere i børsnoterte aksjer, børsnoterte egenkapitalbevis og aksjefond. Gevinst ved salg av verdipapirer på kontoen skattlegges ikke i forbindelse med salget, men først når midlene tas ut av kontoen. Aksjesparekonto kan tilbys av banker, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond, og disse vil kunne tilby aksjesparekonto fra 1. september 2017. Forskriften inneholder bl.a. følgende temaer: -Hvem som kan tilby aksjesparekonto -Tilbyders informasjonsplikt -Avtale om aksjesparekonto -Kontoføring -Overføring og oppsigelse av konto Finans Norge uttaler om forskriften (22.6.17): «Forskriften er kortfattet og gir i liten grad svar på de mange spørsmål som ble tatt opp av Finans Norge og andre aktører i høringsrunden. Finans Norge har imidlertid fått avklart at tilbyder kan inngå samarbeid med tredjeparter om utførelse av oppgaver i forbindelse med aksjesparekonto. Det er uavklart om det vil komme noe mer veiledning fra Skatteetaten eller andre. Finans Norge vil følge dette opp overfor myndighetene. Overgangsperioden, som innebærer at skattyter kan overføre børsnoterte aksjer og andeler i aksjefond til aksjesparekonto uten beskatning, er ikke forlenget slik Finans Norge tok til orde for i høringsuttalelsen. Overgangsperioden gjelder følgelig kun for inntektsåret 2017». **(Mappet 19.4.17)** **(Oppdatert 23.6.17)**	Ikraft-tredelse 1.9.17		
Verdipapir IPS	Forskrift Individuell sparing til pensjon **(IPS)** (25.10.17)	Den nye ordningen for skattefavorisert individuell sparing til pensjon (ny IPS) vil gjøre det mer gunstig å spare til pensjon. Det gis fradrag i alminnelig inntekt ved innskudd, og uttak skal	Ikraft-tredelse 1.11.17		

	Link Lovdata	skattlegges som alminnelig inntekt. Innestående midler i den nye ordningen skal være unntatt fra formuesskatt og løpende inntektsskatt på avkastningen. Det årlige sparebeløpet kan være opptil 40 000 kroner. Det er ikke et tak for samlet sparing i ordningen. Den nye ordningen vil gjelde fra inntektsåret 2017. Individuell pensjonssparing er et supplement til alderspensjon fra folketrygden og tjenestepensjon, som har til formål å kompensere for bortfall av arbeidsinntekt og sikre livsopphold når en ikke lenger har arbeidsinntekt. Utbetaling av pensjon kan tidligst starte ved fylte 62 år. Pensjon må utbetales minst til en fyller 80 år og uansett minst i 10 år. Dette gjelder ikke dersom opptjent pensjonskapital er så liten at en med disse kravene til utbetalingstid vil få en årlig utbetaling som er mindre enn om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Utbetalingstiden kan i slike tilfeller settes ned til det antall år som vil gi en årlig alderspensjon på om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. **(Oppdatert 12.8.18)**			
Verdipapir Pensjons-konto	Høring: Egen **pensjonskonto** (endring i pensjonskontoloven) (21.11.17) **Link Regjeringen**	Forslaget åpner for at arbeidstaker kan samle sin pensjonskapital på én pensjonskonto (egen pensjonskonto). Forslaget innebærer at arbeidstakere som er medlemmer i en innskuddspensjons-ordning har rett til å få overført pensjonskapitalbevis til arbeidsgivers innskudds-pensjonsordning. Forslaget innebærer at arbeidsgiver skal dekke administrasjons-kostnader for pensjonskapital-bevisene. Den ansatte dekker selv kostnadene for forvaltning, som i dag. Etter forslaget vil pensjonskapitalbevis overføres automatisk, med mindre den ansatte reserverer seg (passivt samtykke). Departementet har også foreslått å oppheve regelen i innskuddspensjonsloven om at arbeidstaker må ha vært ansatt i minst 12 måneder for å ha krav på å få med seg opptjent pensjonskapital. Finans Norge og Verdipapirfondenes forening støtter i all hovedsak forlaget (21.2.18). **(Mappet 12.8.18)**	Status: Under behandl		
Verdipapir	Fire tiltak for bedre velferd for **forbrukerne** i **fondsforvaltningen** (2.12.16) **Link Forbrukerrådet**	Forbrukerrådet foreslår fire konkrete tiltak til norsk fondsbransje for å bedre forbrukernes situasjon ved fondskjøp: 1. Større pristydelighet på nettsidene. 2. Priser i kroner og øre, ikke bare prosent. 3. Gi kundene kvittering. I dag finnes det ingen lovpålagt plikt for en forvalter til å informere om kostnadene som trekkes, mens du er kunde. Det får du vite hvis du eier aksjer. 4. Produktpakker tilslører pris og hemmer konkurranse. Produktpakkeforskriften er til for å hindre ufordelaktig produktpakking. Bare produktpakker som kan synliggjøre gevinst til sluttbruker er akseptable. Forbrukerrådets henviser til at i november kom dokumentasjon fra EU-kommisjonen som viser at tilgang på informasjon også har en effekt på velferden til oss forbrukere. Får å få dette til må et salg inneholde følgende punkter: 1.Forteller enkelt og forståelig om prisene på produktene og tjenestene 2.Vise fullstendige priser i begynnelsen av kjøpsprosessen. 3.Tydeliggjør nøkkelinformasjonen om produktet. **(Mappet 18.1.17)**	Forslag	Kunde-behandling, salg	**3**

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
Dom	Dom i **Lognvik-saken** (28. februar 2012 dom HR-2012-436-A) (vs. Storebrand) **Link Lovdata**	Saken: Gjaldt to privatpersoners lånefinansierte kjøp av et sammensatt investeringsprodukt, og om dette helt eller delvis skulle settes til side etter avtaleloven § 36. Dom: Høyesteretts flertall fant at de opplysninger banken hadde gitt om indeksobligasjonen og elementene i den medførte at et kjøp av andel fremsto som oversiktlig i den forstand at tapspotensialet var tydelig og at det var usikkerhet knyttet til sannsynligheten for avkastning. Mindretallet fant at avtalen måtte settes til side i medhold av avtaleloven § 36 bl.a. fordi det ikke var **opplyst om** risiki og avkastningsmulighet godt nok i **rådgivningen.**	Retts-kraftig 2012	Informasjon, rådgivning	**2**
Dom	Dom ING-saken. Investorer vs. Fokus Bank (20.12.12 dom HR-2012-2382-A) **Link Lovdata** **Link Domstol.no**	Saken: Gjaldt krav om heving og erstatning etter kjøp av finansielle produkter (Senior Bank Loans Linked Note). Finanskrisen førte til at verdien falt dramatisk og ble terminert. Utsteder var ING-Bank. Dom: Banken ble frikjent pga at det var opplyst i **informasjonsmaterialet** at hele investeringen kunne gå tapt i en ekstrem situasjon. Forutsetningen var at kundene var gjort kjent med termineringsadgangen – hvilket de var – og at **informasjonsmaterialet** samlet sett satte investorene i stand til selv å forstå at en likviditetskrise i markedet innebar risiko for et slikt utfall.	Retts-kraftig 2012	Informasjon, rådgivning	**2**
Dom	Dom i Røeggensaken 22.3.13 (vs DNB) **Link Lovdata** **Link Domstol.no** **Link UIO**	Saken: Saken gjelder gyldigheten av avtaler om kjøp av såkalte strukturerte spareprodukter. Røeggen kjøpte i år 2000 to indeksobligasjoner av DNB Bank ASA. Kjøpet var 100% lånefinansiert samme sted. Indeksobligasjonene var ikke rentebærende, men Røeggen skulle ved forfall i 2006 få tilbakebetalt obligasjonsbeløpet pluss eventuell avkastning som var bestemt av utviklingen i nærmere angitte indekser. Ettersom indeksene falt i perioden, fikk Røeggen ingen avkastning. Dom: Høyesterett kom til at avtalene mellom Røeggen og banken var i strid med avtaleloven § 36. Aksjeindeksobligasjonene ble solgt av banken som trygge og gunstige investeringsmuligheter, men banken burde ha advart om at en fortsatt sterk vekst i aksjemarkedet var usikkert. Og banken skulle – ved salg av risikofylte og kompliserte produkter som dette – ha forklart risikoen ved produktene og konsekvensene av lånefinansiering på en måte som var tilpasset ikke-profesjonelle investorer. Når det materialet Røeggen fikk som grunnlag for sin investeringsbeslutning i tillegg ga uriktige **opplysninger** om forhold av sentral betydning for å vurdere risikoen ved produktene, måtte det samlet føre til tilsidesettelse av avtalene. Feilene ga sammen med bankens ensidige bilde av fortjenestepotensialet et fortegnet bilde av mulighetene for å tjene på investeringen. Røeggen fikk tilbake sin del av ytelsen. Lovhenvisninger: Avtaleloven § 36, verdipapirhandelloven 1997 §9-2, finansavtaleloven § 47.	Retts-kraftig 2013	Informasjon, salg, rådgivning	**1**
Dom	Oslo Tingrett (12.1.18)	Forbrukerrådet reiste gruppesøksmål på vegne av ca. 180 000 andelseiere i flere DNB-fond. Forbrukerrådet anla søksmålet etter at Finanstilsynet i mars 2015 ga DNB pålegg om å endre	Dom på-anket		

	Ny link: *https://www.domstol.no/contentassets/a835899ce1594a04bf3e2fba962f5bf2/gruppesokesmal-dnb.pdf*	forvaltningen av DNB Norge-fondet, med grunn at det ikke var aktivt forvaltet slik banken hevdet. DNB var uenig i dette, men valgte å gå vedtaket i møte ved å øke graden av aktiv forvaltning i fondet og sette ned forvaltningshonoraret fra 1,8 prosent til 1,4 prosent. Søksmålet førte ikke fram. Forbrukerrådet har anket dommen. Det kan potensielt ta mer enn et år før saken så kommer opp for lagmannsretten. Bakgrunn: Gruppesøksmålet dreide seg om DNB Asset Management AS tok seg betalt for forvaltningstjenester som ikke ble levert. Kravet var på totalt på 690 millioner kroner. Retten mener at andelseierne ikke hadde rettslig krav på noen høyere grad av aktiv forvaltning enn den de fikk. Rettens konklusjon var basert på følgende: 1. Andelseierne betalte for en aktiv forvaltning som skulle gi en reell mulighet for meravkastning. 2. Andelseierne hadde en reell mulighet til å tjene mer på DNB-fondene enn i et indeksfond, selv om denne muligheten var liten. 3. Lovgiver har ikke satt en minstegrense for graden av aktiv forvaltning. Retten mener det er tvilsomt om en slik minstegrense er ønskelig, og at domstolene uansett ikke er rette instans til å sette den. Kravet fra Forbrukerrådet er basert på en forutsetning om at ingen av andelseierne fikk den tjenesten de betalte for. Retten peker på at en del av saksøkerne tjente mer på å ha pengene sine i et DNB Norge-fond enn i et indeksfond med lavere forvaltningshonorar. Skulle det være andelseiere som mener de er villedet av DNB og dermed blitt påført tap, mener retten det vil være riktigere å reise sak om erstatning eller tilbakebetaling etter bl.a. avtaleloven § 36 og/eller det ulovfestede informasjonsansvaret. **(Mappet 11.9.18)**			
Tilsyn	Tilsyn DNB Asset Management AS (brev 2. mars 2015): Forvaltning av aksjefond - pålegg om retting	Tilsyn av forvaltningen av Verdipapirfondet DNB Norge. Kritikk for å ta betalt som om fondet er et aktivt fond, mens Finanstilsynet mener det ble forvaltet som et indeksfond. Finanstilsynet fattet vedtak om pålegg om retting. DNB uenig, men har endret forvaltningsteamet, økt risikotagningen og kuttet i honorarer.	2015	Selskap, salg	**3**
Tilsyn	Tematilsyn: Aktiv forvaltning av aksjefond (21.05.2015) **Link Finanstilsynet**	Formål: undersøke om fond som markedsføres og prises som aktivt forvaltede fond faktisk forvaltes aktivt, eller om de i realiteten ligger tett opp til referanseindeksen. Finanstilsynet avdekket at enkelte verdipapirfond er forvaltet nært referanseindeksen, mens fondene er tilbudt og priset som aktivt forvaltede fond: I tillegg til pålegget til DNB, fikk Nordea Funds Ltd kritikk for forvaltningen av Verdipapirfondet Nordea Avkastning (brev 19. mai 2015). Ingen andre selskaper fikk anmerkning.	2015	Selskap, salg	**3**
Tilsyn	Tilbakekallelse av tillatelser til å yte investeringstjenester for TrendTech AS (10.3.16).	Finanstilsynet har fattet vedtak om tilbakekalling av TrendTech AS tillatelser til å yte investeringstjenester. Foretakets virksomhet utgjøres av: megleravdeling som driver med **ordreformidling** (aksjer og CFDer)+ avd. med aktiv forvaltning av kundeporteføljer + analyseavdeling (utarbeider investeringsanbefalinger som presenteres til meglerkundene) samt	2016	Ordre-formidling, rådgivning,	**3**

		utvikler modeller som gir kjøps- og salgssignaler for forvaltningsmandatene, separat fra investeringsanbefalingene. Megleravdelingen skal utelukkende yte ordreformidling. Dersom kunden på grunnlag av meglerens presentasjon av case inngir en ordre, videreformidles denne ordren gjennom en elektronisk handelsplattform. Finanstilsynet: • Megler er gjennomgående pådriver for transaksjonene. Flertallet av kundene fremstår som passive, og mange av dem følger nærmest meglers forslag. I praksis er megler overveiende den førende part når det gjelder både valg av case og timing for inngang og utgang. Megler gir **rådgivning** «utenfor case». Foretaket har hatt egeninteresse i dette, mot kundens interesser. Finanstilsynet uttaler prinsipielt at forretningsmodeller som er **basert på ordreformidling**, men hvor foretaket er **pådriveren for kundenes handler** og foretakets aktivitet ligger tett opp mot **investeringsrådgiving**, fordrer andre krav til ivaretagelse av kundenes interesser etter kravet til god forretningsskikk enn tradisjonell ordreformidling. **(Mappet 18.4.16)**			
Tilsyn	Tilbakekallelse av tillatelser til å yte investeringstjenester for Nordic Securities AS (09.1.17) **Link Finanstilsynet**	Foretakets virksomhet omfatter **rådgivning** og **ordreformidling** innen finansielle differansekontrakter (CFD) og børsnoterte aksjer, **rådgivning** og **ordreutførelse** innen unoterte aksjer, **rådgivning** og **salg** av warrants, **rådgivning** og **salg** av fond, samt strategisk/**finansiell rådgivning** og tilrettelegging hovedsakelig knyttet til egenkapitalemisjoner. Det er Finanstilsynets vurdering at Foretaket alvorlig og systematisk har overtrådt verdipapirhandellovens bestemmelser om god forretningsskikk ved at Foretaket over en lang periode har unnlatt å påse at kundenes interesser ivaretas på beste måte. Foretakets gjennomføring av egnethetstest for mange kunder har vært svært mangelfull og dermed i strid med god forretningsskikk. Det er også Finanstilsynets konklusjon at Foretakets befatning med salg av TNG-aksjer utgjør et grovt misbruk av **kundenes tillit**. Det fremstår som at Foretaket har ivaretatt Gründernes og Nordic-konsernets interesser på bekostning av kundenes, og at Foretaket dermed har ignorert sin plikt til å påse at **kundenes interesser** ivaretas på beste måte. Finanstilsynet har videre kommet til at Foretaket har unnlatt å gi relevante opplysninger, herunder hensiktsmessig **veiledning** og **advarsel om risiko**, og å sørge for at all **informasjon** er korrekt, klar og ikke villedende. Etter Finanstilsynets vurdering har Foretaket i tillegg overfor mange kunder gitt **investeringsråd** om kjøp av TNG-aksjer uten å vurdere om disse investeringene er **egnet for kunden**. Finanstilsynet legger på generelt grunnlag til at det gjennomgående vil være svært krevende for et verdipapirforetak å yte investeringstjenester, i forbindelse med **salg** til **ikke-profesjonelle** av unoterte finansielle instrumenter utstedt av foretaket selv eller dets tilknyttede selskaper, uten å komme i konflikt med verdipapirhandellovens bestemmelser om **god forretningsskikk** og **interessekonflikter.** Finansdepartementet besluttet 23. februar 2017 at iverksettelsen av vedtaket utsettes til 18. mai 2017, mens Finansdepartementet behandler foretakets klage. Departementet avslo klagen 1.7.17, og Nordic Securities har frist fram til 15.9.17 med å avvikle. **(Mappet 18.1.17)** **(Oppdatert 4.7.17)**	2017		

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
Tilsyn	Fripoliser med investeringsvalg – endelige merknader etter tilsyn i Storebrand Livsforsikring (3.3.16) **Link Finanstilsynet**	-Finanstilsynet påpeker generell at **informasjonskravene** i foretakspensjonsloven med forskrifter skal sikre at fripoliseinnehaveren fatter sin beslutning om å konvertere på et saklig og velinformert grunnlag. -Finanstilsynet anser at Storebrand Liv i sine prognoser for forventet utbetaling fra fripoliser med investeringsvalg i perioden 4. kvartal 2014 og 1. kvartal 2015 har lagt til grunn avkastningsforutsetninger som er urimelig høye. Det er av den grunn betydelig tvil om selskapet har overholdt **opplysningsplikten ("frarådningsplikten")** i foretakspensjonsloven 4-7a sjette ledd første punktum. Finanstilsynet tar til etterretning at avkastningsforutsetningene er endret, og det forutsettes at selskapet framover regelmessig vurderer i lys av markedsutviklingen. -Når gjelder rutiner for fraråding for øvrig, tar Finanstilsynet til etterretning at foretaket har rettet opp svakheter i IT-systemet som har medført at det feilaktig ikke er gitt **frarådning** for enkelte kunder med få år til pensjonsalder, og kontaktet kunder som er berørt av denne feilen. -Finanstilsynet påpeker at kravene som stilles til eksempler i forskrift til foretakspensjonsloven 6-I,ikke er tilstrekkelig ivaretatt i tilbudsbrevet til kundene. **(Mappet 18.4.16)**	2016	Informasjon, fraråding	**2**
Tilsyn Bank-innskudd	Tilleggsprod til BSU: Boligsparing for ungdom (BSU2)	Endre vilkårene: ingen bruddgebyr pga innelåsing. Ulovlig i hht Finansavtaleloven. Ref Rundskriv 5/15 fra Finans Norge (7.5.15: BSU2): Oppfordrer til at Ombudets henvendelse følges.	2015	Selskap	**3**
Tilsyn Råd-givning	Merknader - endelig rapport etter stedlig tilsyn hos DNB Bank ASA Personmarked (13.4.18) **Link Finanstilsynet**	Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn hos DNB Bank ASA (DNB), Personmarked (PM), den 13. mars 2017. Tilsynet var avgrenset til forretningsområdets verdipapirvirksomhet. Finanstilsynet vurderte PMs rutiner for salg av spareprodukter og PMs **rådgivningsverktøy** DNB Råd. DNB Råd er et verktøy som skal sørge for at rådgiver innhenter nødvendig **informasjon** om kunden og fungerer som en støtte i **rådgivningsprosessen** og dialogen med kunden. Informasjon innhentet gjennom denne rådgivningsprosessen munner ut i en anbefalt Kundeplan som i etterkant gis/sendes kunden og som skal dokumentere den **rådgivningen** som er ytt. **God forretningsskikk- investeringstjenester** DNB opplyser i sitt svar til Finanstilsynet at de har etablert nye rutiner slik at: - **alle salg** som skjer gjennom **personlig kontakt** med kunden skal **gjennomføres og dokumenteres som investeringsrådgivning**, og bemerker at "På denne måten slipper **rådgiveren** å forholde seg til uklare grenser mellom investeringstjenestene **ordreformidling** og **investerings-rådgivning**". - det alltid skal innhentes fullstendige **opplysninger** om kundens **gjeldssituasjon** i alle **rådgivningssamtaler**". -tettere **lederoppfølging** i PM, innføring av karaktersetting på kundeplaner, -oppbemanning av Kvalitet Sparing med ett årsverk samt **-opplæringstiltak** for å heve **kompetansen** hos PMs **rådgivere.** Finanstilsynet har også kommentarer knyttet til:	2018	Selskap, rådgivning, salg, informasjon, kunde-behandling	**1**

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
		- **Salg** av produkter for pensjonssparing på fonds og forsikringsplattform - PMs compliancefunksjon (burde kommet med forslag til risikoreduserende tiltak som bl.a. **opplæringstiltak** for å sikre **medarbeidernes etterlevelse** av lover/forskrifter/retningslinjer/rutiner i bedriften. **(Mappet 13.8.18)**			

1.4. REGELVERK FORSIKRING

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	REL. 1-3
Pensjon Egen pensjons-konto	Prp. 40 L (2018-2019)	Regjeringen fremmet 14.12.18 Prop. 40 L (2018-2019) om endringer i innskuddspensjonsloven mv. (egen pensjonskonto), se Finansrett nr. 77 pkt. 31-32. Saken er til behandling i Stortinget og ble tildelt Finanskomiteen 15.12.18 og lovforslaget var gjenstand for en muntlig høring i komiteen 14.02.19. Lovproposisjonen ble vedtatt 09.04.19 og det ventes at loven sanksjoneres etter påsken 2019. (Finansrett 78 april 2019.) Mappet 16.05.2019			
Pensjon Fripoliser	Utkast til regelendringer	En interdepartemental gruppe utarbeidet i 2018 en rapport om garanterte pensjonsprodukter (fripoliser), se Finansrett nr. 76 pkt. 27. Finansdepartementet varslet i forbindelse med overleveringen at dersom disse tiltakene skal gjennomføres, ville dette kreve videre utredninger. Utvalgets arbeid følger opp et ønske fra næringen om å sikre en mer bærekraftig forvaltning av fripoliser, se Finansrett nr. 67 pkt. 2 og nr. 64 pkt. 22. Finansdepartementet har i brev 10.01.19 bedt Finanstilsynet utarbeide utkast til nødvendige regelendringer for alle de tiltak som drøftes i rapporten, og ikke kun de tiltak som arbeidsgruppen anbefalte. Finanstilsynet er også bedt om å gi sin vurdering av hvilke regelendringer som bør gjennomføres. Departementet har presisert at eventuelle effekter av overgangen til IFRS 9 bør omtales. Utkast til høringsnotat med lov- og forskriftsendringer bes ferdigstilt innen 30.06.19. (Finansrett nr. 78, april 2019) Mappet 16.05.2019			
Forsikring	Lov om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (**forsikringsvirksomhets loven**) (2005, sist endret 2014)	Regler om eierskap, styring, kapital, konsesjon og organisering § 1-6.Taushetsplikt Ansatte og tillitsvalgte i et forsikringsselskap eller pensjonsforetak har **taushetsplikt** med hensyn til **opplysninger de får** om andres forretningsmessige eller private forhold. En rekke forskrifter.	Nasjonalt: Ikraft-tredelse 1.7.06 Deler oppheves 01.01.2016,	Selskap, kundekontakt	**3**
Forsikring Avtale	Lov av 16.juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler (FAL) (**forsikringsavtaleloven)**, sist endret 1.7.13 **Link Lovdata** 5 forskrifter, bl.a.:	Del A: Avtaler om skadeforsikring (skadeforsikringsdelen) Del A perseptorisk (ufravikelig) i forbrukerforhold. Ikke for bedrifter som (minst to av følgende vilkår): har mer enn 250 ansatte, har en salgsinntekt på minst 100 mkr,, har eiendeler på minst 50 mkr. § 2-1. **Informasjon** ved tegningen **Informasjonsplikt** før avtaleinngåelse, legge forholdene til rette for at forsikringstakeren kan vurdere forsikringstilbudet. Del B: Avtaler om personforsikring (personforsikringsdelen) Preseptorisk.	EU: Vedtatt 2002 Nasjonalt: IMD I impl. i norsk lov Forsikrings-formidlings-loven av 10.	Informasjon, salg, rådgivning	**1**

	-forsikringsgivers forpliktelse - rettshjelpsforsikring - forsikringsselskaps opplysningsplikt (Finansdept.) **Link NFT**	Kapittel 11. Selskapets **informasjonsplikt.** § 11-1. (**informasjon** i forbindelse med tegningen): Gi forsikringstakeren **opplysninger** om viktige sider ved de forskjellige typer forsikring som kan dekke forsikringsbehovet. «I forbindelse med tegningen.. skal selskapet så vidt mulig sørge for at forsikringstageren **får råd** om dekningen av foreliggende forsikringsbehov». **Informasjons- og opplysningsplikt:** Ulikt beskrevet for skade og person. Skade: En **relativ plikt** («i nødvendig utstrekning»). Person: Direkte **rådgivningsplikt** (§11-1). Aktiv og omfattende **informasjons-plikt,** kundesentrert behovsvurdering, vilkårssentrert vurdering basert på kundens behov. Vedr livsforsikring med investeringsvalg, se Finanstilsynets brev til Wiersholm (2013). Ref implementering IDD	juni 2005 nr. 41.		
Forsikring	Forskrift om endring i forskrift om forsikringsselskapers **opplysningsplikt** for avtaler om annen forsikring enn livsforsikring (02.10.2015)	Hjemmel: Forsikringsavtaleloven. § 5-1. **Opplysningsplikt** om forsikringsskjønn Er adgang til å kreve forsikringsskjønn ved forsikringsoppgjør inntatt i forsikringsavtalen, skal selskapet særskilt **informere** sikrede om adgangen til å velge forsikringsskjønn og **gi nærmere informasjon** om forsikringsskjønn. Selskapets **opplysningsplikt** inntrer når det er inntruffet en skade og anslått skadekostnad overstiger 3 ganger grunnbeløpet i folketrygden, eller i alle tilfeller, på forespørsel fra sikrede. **(Mappet 21.2.16)**	Ikraft-tredelse 1.1.16	Informasjon, opplysningsplikt	**2**
Forsikring IDD	IDD	Finans Norge har på sine medlemsnettsider 05.09.18 publisert en faktaside med informasjonsnotater om direktiv 2016/97/EU om forsikringsdistribusjon (IDD). Mappet 08.02.2019			
Forsikring Distr.	**Insurance Distribution Directive (IDD)** (20.1.16) **Link Eur-Lex** **Link Finanstilsynet** Ref også PRIIPS Krever tilpasning av ulike norske lover, særlig forsikringsformidlingsloven og forsikringsavtaleloven	IDD består av et hoveddirektiv og to rettsakter på nivå 2 (forskrifter). Regulerer både forsikringssalg og distribusjon. Hensikten med direktivet er å øke forbrukerbeskyttelsen, styrke kundenes tillit, styrke det indre marked og få lik konkurranse mellom distribusjonskanaler. Det er rett til grensekryssende virksomhet og til etablering av filialer som før. Utvidelse av virkeområde Vil omfatte alt salg av forsikringsprodukter, herunder **salg** direkte fra forsikringsselskapet selv. Visse sammenligningsportaler på Internett vil også omfattes. Innhold -generalklausul om **god forretningsskikk** for alle forsikringsdistributører, -**rådgivning** er **definert** som **personlig anbefaling** til en kunde, (ref MiFIID) -**interessekonflikter** er regulert, -regler om **belønningsmekanismer** og adgang til å videreføre eller innføre provisjonsforbud.	Ikraft-tredelse EU 23.2.18. Utsatt til 1.10.2018	Informasjon, Salg, Rådgivning, mm	**1**

		-krav til **informasjon** til kunder: avlønning, bestemmelser om **rådgivning** og standarder for **salg** der det **ikke** ytes **rådgivning**: kundens krav og behov skal fastlegges, foreslåtte avtaler skal være i overensstemmelse med dette -når det ytes **rådgivning,** skal distributør gi en **individuell anbefaling** som forklarer hvorfor et bestemt produkt best oppfyller **kundens forsikringskrav- og behov.** **Nærmere om informasjon og rådgivning:** Både **informasjons- og rådgivningskrav** er inspirert av MiFID-regelverket for verdipapirhandel. I tillegg vil PRIIPS-kravet gjelde for forsikringsprodukter med investeringsvalg, og krav til produktark for skadeforsikringsprodukter (IPID). <u>Generelt:</u> Forsterkede krav til alle deler **av salgs- og rådgivningsprosessen.** Tilleggskrav for forsikringsspareprodukter. • Nye krav til god forretningsskikk, regulering av interessekonflikter, vederlag fra andre, produktkontroll og kompetanse. • Minimumsharmonisering: På noen områder kan norske myndigheter ha forsterkede regler. Personforsikring og investeringsprodukter. Uavhengig av om det ytes **rådgivning,** skal **kunden** før avtaleinngåelse gis **relevant informasjon** om forsikringsproduktet i en form som er forståelig slik at kunden kan treffe en informert beslutning. For skadeforsikring, skal denne **informasjon** om produktet gis i form av et standardisert dokument (Insurance Product Information Dokument (IPID), utarbeidet av produsenten av produktet. Det er fastsatt krav til både form og innhold i dette dokumentet. <u>Forsikring med investeringsvalg</u> PRIIPs-forordningen stiller krav til et **nøkkelinformasjonsdokument** (KID) for sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter til forbruker. PRIIPs gjelder blant annet for kapitalforsikring og individuelle livrenter med investeringsvalg. IDD har samtidig tilleggskrav ved salg av forsikringsbaserte investeringsprodukter, som vil gjelde for disse livsforsikringsavtalene med investeringsvalg: ytterligere regler om interessekonflikter, egnethetserklæring, egnethetstest ved rådgivning, hensiktsmessighetstest ved salg uten rådgivning, execution-only salg (som på gitte vilkår kan velges innført) og svært strenge regler for mottak av provisjoner mv. fra andre enn kunden. Direktivet innfører også regler for foretakenes styring og kontroll med produkter (Product oversight and governance requirements - POG). <u>God forretningsskikk og interessekonflikter</u> Generelt krav om **god forretningsskikk**: Alle forsikringsdistributører skal alltid handle «ærlig, redelig og profesjonelt i kundenes beste interesse» **Interessekonflikter** skal identifiseres og håndteres. Eksplisitt forbud mot avlønning/vurdering av ansatte i strid med forpliktelsen til å handle i kundens beste interesse. Krav til opplysninger om form for avlønning, men ikke beløp. <u>Skjerpede krav til informasjon</u>			

		Alle opplysninger skal være «reelle, klare og ikke-villedende». Største endringen: Krav om produktinformasjonsdokument (IPID), som kunden som hovedregel skal ha før avtaleinngåelse. <u>Krav om produktgodkjenningsprosess</u> Produsent skal etablere prosedyre for vurdering og godkjenning av nye forsikringsprodukter samt for vesentlige endringer i produkter; • avgrenset målgruppe for hvert produkt, • relevante risikoer for målgruppen skal vurderes, • distribusjonsstrategi skal tilpasses målgruppen, • sikre at denne følges, • krav om produktforståelse • regelmessig revurdering av produkt, målgruppe og distribusjonsstrategi. Distributører skal forstå produktets og målgruppens egenskaper. Produsent og distributør klart selvstendig ansvar Informasjonsdokumentet skal oppdateres tilsvarende <u>Strengere krav til **distributørers kompetanse**</u> Overordnet: «Passende **viten og ferdigheter**, så de kan ivareta sine oppgaver og oppfylle sine forpliktelser tilfredsstillende» «Passende prestasjonsnivå» - Forholdsmessighet: **Kvalifikasjonskravene** (kvalitativ) knyttes sterkere opp mot: • type produkt • type forsikringsdistribusjon, rolle og aktivitet IDD innfører krav til (kvantitativ): • løpende etterutdannelse • minimum 15 timers årlig opplæring eller tilsvarende kompetansehevende tiltak. Direktivet innebærer økt harmonisering på tvers av produktgrupper og salgskanaler -Likeartede produkter skal behandles likt (MiFlD Il /IDD — **rådgivnings-** og **Salgsprosessen**), -PRIlPs/PID: Produktinformasjon -Felles retningslinjer (guidelines) for klagebehandling forsikrings-, bank- og investeringstjenester. Oppsummering **nye kompetansekrav** i IDD: • Videreføring av tidligere krav i IMD: **Kompetanse** tilpasset virksomheten og forsikringsproduktene som distribueres. Vedlegg lister opp minstekrav for hhv. skade og liv. • Den største endringen er at også **ansatte** i forsikringsforetak vil omfattes pga utvidet anvendelsesområde i IDD. • For disse oppstilles et generelt **krav til nødvendig kompetanse og fagkyndighet** tilsvarende i dag, ref. finansforetaksloven § 16-1. Men: Nytt krav til **15 timers etterutdanning.** • Ettersom færre vil være aksessoriske agenter vil **kompetansekravene** for øvrig omfatte flere enn tidligere.			

		• FT foreslår at også **styremedlemmer** i formidlingsforetak skal omfattes. Kravene gjelder i utgangspunktet **uavhengig av om man distribuerer privat eller næring** (til obs.) Problemstillinger: • Skille mellom formidlere og forsikringsforetak mht. **etterutdanning** (til obs.) • Bør forsikringsforetaket kunne ha **kursing** av sine egne **agenter**? Flere omfattes (etter IDD er ikke kredittinstitusjoner og vp-foretak lenger aksessoriske agenter). • Er det hensiktsmessig at bilforhandlere underlegges **fulle kompetansekrav**? **Finans Norge** har satt ned en arbeidsgruppe for gjennomføring av nye forbrukerbeskyttelsesregler i forsikring - IDD og PRIIPs. **FinAut** deltar i arbeidsgruppen. Det er gitt innspill til Finanstilsynet om at oppfyllelse, vurdering og kontroll av kompetansekravene bør ivaretas av næringens selv, gjennom Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere (AFR) og Godkjennings-ordningen for selgere og rådgivere i skade-forsikring (GOS). Det er på EU-nivå initiert tre prosesser om IDD: Det europeiske forsikringsstilsynet – EIOPA -oversendte 03.02.17 sitt «technical advice» om gjennomføringsbestemmelser for nivå 2. Forslaget omhandler forskrifter til følgende bestemmelser i IDD: Kravet til produktkontroll/POG (art. 25**), interessekonflikter** (art. 28), **vederlag fra andre enn kunden** (art. 29 pkt. 2) og **egnethets- og hensiktsmessighetstesting** (art. 30) . De tre sistnevnte gjelder kun forsikringsspareprodukter med investeringsvalg. Kommisjonen vil på bakgrunn av anbefalingene fra EIOPA utarbeide rettsakter i form av et kommisjonsdirektiv eller forordning. EIOPA publiserte 08.02.17 et forslag til en teknisk standard (RTS) i form av en kommisjonsforordning som regulerer kravene til et **informasjonsdokument** («Insurance Product Information Document» - IPID) som **kunden** skal motta før kjøp av skadeforsikring. Dokumentets innhold har mye til felles med det nye kravet til **nøkkelinformasjonsdokument** for spare og forsikringsprodukter (PRIIPs). Noe av bakgrunnen for initiativet er at PRIIPS-forordningen ikke gjelder skadeforsikringsprodukter. En tredje prosess som EIOPA har initiert med rettslig grunnlag i IDD, er en konsultasjon om retningslinjer for **salg** av komplekse forsikringsbaserte investeringsprodukter (IBIP). Før **salg** av slike produkter skal det - i tillegg til å forelegge kunden et PRIIPs dokument – også iht. IDD art. 30 (7) og (8) gjennomføres en **egnethetstest.** Ikke-komplekse produkter kan **selges** uten forutgående **testing** og **rådgivning**. Regelverket har mye til felles med MiFID-reglene som er tatt inn i verdipapirhandelloven § 10-11 (4) – (6). Temaer som treffer FinAut: -Personkretsen: FinAut vil jobbe med å definere hvilke personer som omfattes av kravene. -Faglige kvalifikasjonskrav: FinAuts fagråd vil sørge for at FinAuts fagplaner dekker de faglige kvalifikasjonskravene i direktivet.			

		-God forretningsskikk: Innholdet er vurdert opp mot tidligere bransjenorm God rådgivningsskikk, og så langt er det konkludert med at det ikke kreves endringer i bransjenormen pga. IDD. -Informasjonskrav: De faktiske endringene må oppdateres og implementeres i fagplaner og praktiske prøver. -Etterutdanning: FinAut utvikler en ny samlet oppdateringsmetode med fokus på både innfrielse av regelverksgravene (15 timers årlig oppdatering i IDD) og relevans for kandidater og bedrifter. De fleste som treffes av IDD har også oppdateringskrav innenfor andre fagområder. Målet er å beholde selvregulering og sørge for nødvendige ordninger innenfor produktområdene som omtales i IDD (skadeforsikring, personforsikring og forsikringsbaserte investeringsprodukter). *Se Høring – norsk gjennomføring av forsikringsdistribusjonsdirektivet (IDD)* **(Oppdatert 7.8.18)**			
Forsikring Distri-busjon	Høring - Norsk gjennomføring av **forsikrings-distribusjonsdirektivet** (IDD) (forslag til endringer i **forsikringsavtaleloven** (FAL) og tilknyttede forskrifter. 6.3.18) **Link Regjeringen**	Forsikringsdistribusjonsdirektivet berører både Justis- og beredskapsdepartementets og Finansdepartementets ansvarsområder. Justis- og beredskapsdepartementet har utarbeidet et eget høringsnotat med forslag til endringer i forsikringsavtaleloven og tilhørende forskrifter. I Justisdepartementets forslag til endringer i forsikringsavtaleloven (FAL) for gjennomføring av IDD, foreslås en betydelig revisjon av loven. Det foreslås å endre lovens struktur slik at del C med alminnelige bestemmelser blir flyttet frem til lovens første kapittel. Det foreslås videre å utvide denne delen av loven, slik at regler som er felles for skadeforsikring og personforsikring samles her. Dette innebærer at enkelte regler i gjeldende del A og B slås sammen og flyttes til lovforslagets første del. Videre foreslås det enkelte nye generelle bestemmelser. Formålet med disse endringene er at det skal bli enklere å finne frem til sentrale felles regler som er uavhengige av forsikringstypen. Finans Norges kommentarer (bl.a.) (6.6.18): -Finans Norge er positive til at man på europeisk nivå innfører harmoniserte regler som vil sikre at de samme reglene skal gjelde ved distribusjon av forsikringer uavhengig av man i forsikrings-regelverket kategoriseres som formidling eller direktesalg. - må ikke innføre nasjonale avvik og tilleggskrav, med mindre dette kan begrunnes i særtrekk ved det norske markedet. - det foreslås å videreføre rådgivningspåbudet for salg av personforsikring og forsikrings-spareprodukter. For å sikre like konkurransevilkår bør man som i Sverige og Danmark, legge seg på direktivets nivå uten ytterligere nasjonale særkrav. - Forslaget til en forskriftshjemmel for innføring av provisjonsforbud må utformes strengt og avgrenses til særlige tilfeller etter mønster av forslaget på verdipapirområdet. -Vedr forsterket kontroll med agentregistrene: Det legges imidlertid opp til ulikheter for norske og utenlandske filialer mht agentregistre som kan medføre konkurransevridning. **(Mappet 7.8.18)**	Status: Under behandling	Informasjon, Salg, Rådgivning, mm	**1**

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
Forsikring	Veiledning om **livsforsikringsselskapenes plikt til rådgivning og informasjon** (Brev til Advokatfirmaet Wiersholm AS) (Referanse 14/1297, 28.04.2014) **Link Finanstilsynet**	Veiledningen dreier seg om individuelle livsforsikringsprodukter med investeringsvalg der kunden tar investeringsbeslutningene **- Rådgivning** ved **salg** av livsforsikringsprodukter med investeringsvalg: Uten **personlig rådgivning** vil neppe selskapene oppfylle sin **informasjonsplikt** og plikt til å **gi råd**, samt advare mot uegnede produkter. Kravene til **opplysninger og råd** øker når selskapet tilbyr komplekse produkter som investeringsvalg, Tilsynet utelukker ikke at det kan lages nettløsninger som tilfredsstiller kravene til **informasjon** og **rådgivning**, men det stilles ikke mindre krav. For komplekse produkter vil nettløsninger forutsette stor grad av aktpågivenhet når det gjelder oppfyllelse av kravene. For forsikringsselskaper omfatter **rådgivning** med dokumentasjonskrav for alle produkter et forsikringsselskap selger. Reglene om **rådgivning** knyttet til verdipapirforetaks/ bankers salg av alternative spareprodukter skal gjelde både forsikrings- og sparebehov. -Kundens behov for forsikring og sparing må avdekkes for å kunne **rådgi** (inntekt, formue, øvrige forsikringer/investeringer, antall år til pensjonsalder etc.) -Forsikringsselskapet er ikke rettslig forhindret fra å inngå avtale om produkt som er uegnet for kunden. - Krav til **dokumentasjonsplikten ved rådgivning** er ulik for forsikringsselskaper (ikke plikt) og meglere/agenter (plikt). -Regler ved bytte av underliggende investering, inkl bruk av nett.	2014	Kundekontakt, Informasjon, Salg, Rådgivning	**1**
Forsikring	Lov om forsikringsformidling (2005, sist endret 2014) **(Forsikringsformidlingsloven**)	Erstattes av norsk gjennomføring av forsikrings-distribusjonsdirektivet (IDD) § 1-1.Anvendelsesområde: Loven gjelder **formidling** av direkte forsikring og gjenforsikring. Loven gjelder ikke virksomhet som utøves av et forsikringsselskap eller av en ansatt i et forsikringsselskap som handler på forsikringsselskapets ansvar. § 1-2.Definisjoner: Forsikringsformidling (legge fram, foreslå, å inngå avtaler), forsikringsmegling, gjenforsikringsmegling, forsikringsagent (tilby forsikringsprodukter for og på vegne av et eller flere forsikringsselskap). **§ 3-2. Kvalifikasjonskrav** for forsikringsmeglere: Forsikringsmeglere skal ha den **kunnskap og kompetanse** som er nødvendig i forhold til forsikringsmeglingsforetakets virksomhet. 1. er autorisert forsikringsmegler fra bransjeorganisasjon eller utdannelsesinstitusjon godkjent av Finanstilsynet, 2. har en tilfredsstillende utdannelse og minst tre års praksis fra forsikring som er relevant. 3. har relevant praksis i fem sammenhengende år. § 5-2. Regler for **god meglerskikk** mv.: Uavhengighet, dokumentasjon, **§ 5-5.Informasjonsvilkår** All **informasjon** til kunder skal gis: 1. på papir eller et annet varig medium 2. på en tydelig og nøyaktig måte som er forståelig for kunden 3. på et offisielt språk.	Nasjonalt: Ikraft-tredelse 1.1.06 Vil bli tilpasset IDD	Informasjon, veiledning, rådgivning	**1**

		Informasjon kan gis muntlig når kunden ber om det, men umiddelbart etter inngåelsen av forsikringsavtalen bekreftes. Agenter: **§ 7-3.Kvalifikasjonskrav** for forsikringsagenter: skal til enhver tid ha den **kunnskap** og **kompetanse** som er nødvendig i forhold til den virksomhet som drives: autorisasjon, annen utdanning, praksis. I forb m IDD (IMD2) vil denne loven bli endret. *Se Høring - Norsk gjennomføring av forsikrings-distribusjonsdirektivet (IDD) (6.3.18)* *Se Insurance Distribution Directive (IDD) (20.1.16)*			
Forsikring	Forskrift om **forsikringsformidling** (9.12.05, sist endret 2014) **Link Lovdata**	Gjelder formidling av direkte forsikring og gjenforsikring regulert av forsikringsformidlingsloven. **§ 3-1.Informasjon** fra forsikringsformidleren**:** Før inngåelse av forsikringsavtale skal forsikringsformidleren minst gi kunden **informasjon** om: 3. om forsikringsformidleren yter **rådgivning** på basis av en objektiv analyse 4. størrelsen på provisjon og/eller annen godtgjørelse 5. om eierandel i forsikringsselskap Når forsikringsformidleren informerer kunden om at den gir **råd** på basis av en objektiv analyse, er den forpliktet til å gi disse **rådene** på grunnlag av en analyse av et så stort antall forsikringsavtaler som er tilgjengelig på markedet, at den er i stand til å **gi en anbefaling,** i samsvar med faglige kriterier, av hvilken forsikringsavtale som ville passe kundens behov. **Forsikringsformidleren** skal, som et minimum **presisere** kundens krav og behov, samt begrunne hvert **råd** den gir kunden om et bestemt forsikringsprodukt.	Nasjonalt: Ikraft-tredelse 01.01.2006	Salg, informasjon, rådgivning	**1**
Forsikring	Forskrift om **aksessorisk forsikringsagent-virksomhet** (2006, sist endret 2009) **Link Lovdata**	**§ 4.Kvalifikasjonskrav** En agent skal anses å ha den nødvendige **kunnskap og kompetanse** når vedkommende har gjennomført tilfredsstillende **opplæring** godkjent av det forsikringsselskapet agenten formidler forsikringsprodukter for. Hvis en **finansiell rådgiver** har hovedområde å selge bankprodukter, men i tillegg selger skade, er denne aksessorisk.	Nasjonalt: Ikraft-tredelse 15.3.06.	Salg	**1**
Verdipapir /Forsikring m. inv. valg	Communication on Packaged Retail Investment Products **(PRIIPs)** (26.11.14)	*Se kap. 1.3. Regelverk verdipapir, sparing og plassering*	Ikraft-redelse 1.1.18	Informasjon, kundekontakt, salg	**2**
Verdipapir /Forsikring m. inv. valg	Høring - gjennomføring av **PRIIPs-forordningen** i norsk rett (18.5.17) **(PRIIPs-loven)**	*Se kap. 1.3. Regelverk verdipapir, sparing og plassering*	Status: Under behandling	Informasjon, kundekontakt, salg	**2**

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
Forsikr. m inv valg	Rundskriv: **Informasjon** og **rådgivning** ved salg av livsforsikring med investeringsvalg [Rundskriv 14/2016] 13. juli 2016 **Link Finanstilsynet**	Rundskrivet gjelder livsforsikringsforetak, samt pensjonskasser og innskuddspensjonsforetak, inkl Forsikringsagenter. Rundskrivet omhandler de generelle **informasjons- og rådgivningspliktene** forsikringsforetakene har overfor forsikringstakerne og informasjonsplikten arbeidsgivere (forsikringstakerne) har overfor arbeidstakerne/enkeltmedlemmene. Rundskrivet omhandlet også krav til **informasjon** og **rådgivning** til fripoliseinnehavere som vurderer å gå over til fripoliser med investeringsvalg. Rundskrivet oppsummerer og presiserer Finanstilsynets tidligere uttalelser. I forbindelse med tegning av en forsikring og i forsikringsperioden skal forsikringsforetakene **vurdere** forsikringstakerens forsikrings- og sparebehov, **informere om** forventet avkastning, risiko og totale kostnader, samt **fraråde mot** produkter som **ikke egner seg** for forsikringstakeren. Ved bytte av underliggende investeringer gjelder også visse **informasjons- og rådgivningsplikter.** Forsikringsforetakene skal **informere** forsikringstakerne dersom de mottar returprovisjon mv. Det er forsikringstakerens interesser som skal ivaretas ved valg av verdipapirfond og fondsløsninger. Finanstilsynet har observert at foretak tilbyr lav eller ingen andel indeksfond i investeringsvalgporteføljen. Dersom dette skyldes at indeksfond har lave forvaltningsgebyrer, anser Finanstilsynet dette som kritikkverdig. **Informasjons- og rådgivningsreglene** gjelder også når forsikringsprodukt selges på nett. Dersom forsikringstakeren ønsker å bytte til en mer risikofylt investering, vil **informasjonsplikten** forsterkes. **(Mappet 17.11.16)**	Ikraft-tredelse 2016	Kundekontakt, Informasjon, Salg, rådgivning	**1**
Forsikring	Forberedende retningslinjer om forsikringsforetaks og forsikringsdistributørers styring og kontroll med produkter (POG) (05.07.16). **Link Finanstilsynet** **EIOPA:** "Preparatory Guidelines on product oversight and governance arrangements" (6.4.16) **Link EIOPA**	EIOPA, EUs tilsynsmyndighet for forsikring og tjenestepensjon, har fastsatt "Preparatory Guidelines on product oversight and governance arrangements by insurance undertakings and insurance distributors". Formålet er kundebeskyttelse; å hindre salg til feil målgruppe. Finanstilsynet forventer at foretakene vil legge retningslinjene til grunn i sine systemer for styring og kontroll med produkter og vil legge retningslinjene til grunn i tilsynsarbeidet. De forberedende retningslinjene er fastsatt for perioden fram til IDD-direktivet er gjeldende (23. februar 2018). Hovedinnhold bl.a.: • produsenter av forsikringsprodukter for **salg** til kunder skal ha systemer for godkjennelse av hvert enkelt forsikringsprodukt. • det skal fastsettes en **kundemålgruppe** for hvert produkt og sikres at produktet kun **selges** til denne målgruppen Retningslinjene legger ansvaret på foretakets **ledelse** for at foretakene har de nødvendige systemer på plass. Tilsvarende retningslinjer er fastsatt av European Banking Authority (EBA) for boliglån, forbrukslån, innskudd, betalingskontoer, betalingstjenester og elektroniske penger. **(Mappet 28.11.16)**	Til obs	Virksomhet, informasjon, salg, rådgivning	**3**

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
Forsikring	Lov av 13.juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning, sist endret 2008 (**skades-erstatningsloven**)	Loven inneholder bestemmelser om erstatningsansvar og –krav. Herunder krav om lemping og regress.	Nasjonalt: 1969	Skadeoppgjør	**2**
Forsikring	Bransjeavtale: Retningslinjer ved fornyelse og oppsigelse av forsikring m.v Fullmakts-avtalen (23.1.15) **Link Finans Norge**	Formålet med retningslinjene er å sørge for at flytting og oppsigelser av forsikringsavtaler skjer på en ryddig og kundevennlig måte samt unngå at **kunden** kan bli stående uten forsikringsdekning. Retningslinjene gjelder for skadeforsikring som definert etter forsikringsavtalelovens (FAL) del A, for syke- og ulykkesforsikringer, ref. FAL § 12-3 samt overfor alle forsikringstakere som etter FAL § 1-3 kan påberope seg lovens tvingende karakter.	Siden 1992, revidert i 2006 og 2007	Kundebehandling, informasjon, rådgivning	**1**
Bransje Forbruker	Bransjenorm: Forsikrings-selskapenes felles retningslinjer innen utredning ved mistanke om forsikringssvindel (12.12.2014)	Normen fastsetter rettslige og **etiske prinsipper** for utredning av saker ved mistanke om forsikringssvindel. Den er et supplement til lov, forskrift og konsesjonsregulering, samt til forsikringsselskapenes egne retningslinjer. Forsikringsselskapene skal i dette arbeidet sikre at **kundens personverninteresse** ivaretas, og utredningen, herunder de tiltak som benyttes for å bekrefte eller avkrefte mistanke om forsikringssvindel, skal stå i rimelig forhold til **kundens interesser.** Forsikringsselskapene ønsker med normen å skape åpenhet om utredervirksomheten og om de standardene selskapene henstilles til å arbeide etter ved mistanke om forsikringssvindel. Personopplysningsloven med forskrift og Datatilsynets forsikringskonsesjon setter særskilte rammer for forsikringsselskapers behandling av personopplysninger (jf. personopplysningsloven) **(Mappet 28.11.16)**	Vedtatt 12.12.14	Virksomhet, kundeposisjon	**2**
Forsikring	Dom Europeiske Menneskerettighets-domstol (EMD) (22.10.16)	Den 22. oktober behandlet Menneskerettsdomstolen et tilfelle hvor et sveitsisk forsikringsselskap filmet en kvinne i skjul. Ifølge Menneskerettsdomstolen var overvåkningen uten lovhjemmel, og innebar derfor et brudd på kvinnens rett til privatliv etter Den Europeiske Menneskerettskonvensjon artikkel åtte. Formålet med filmingen var å dokumentere om kvinnens funksjonsevne var så nedsatt som hun selv hevdet, eller om hun i stedet forsøkte å svindle forsikringsselskapet. I 2013 vurderte Datatilsynet en tilsvarende sak i Norge, hvor en forsikringstager ble filmet av sitt forsikringsselskap gjentatte ganger over en periode på halvannen måned. Tilsynets prinsipale oppfatning var at slik filming krevde hjemmel i lov, og at personopplysningsloven selv ikke ga slik hjemmel. Finans Norge har utarbeidet en bransjenorm for hvordan selskapene skal gå frem ved mistanke om svik. Bransjenormen bygger på at personopplysningsloven tillater skjult filming (se eget punkt). **(Mappet 28.11.16)**	2016	Virksomhet	

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS

1.5. REGELVERK KREDITT

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	REL. 1-3
Tilsyn Forbrukslån	Pressemelding 6/2019 - 10.05.2019 "Forskrift om krav til finansforetakenes utlånspraksis for forbrukslån"	Finanstilsynet har i løpet av det siste året gjennomført stedlige tilsyn i flere banker med forbrukslån som sentralt virksomhetsområde. Formålet med tilsynene var blant annet å kartlegge bankenes utlånspraksis. En viktig del av tilsynet besto i å undersøke hvordan bankene kontrollerer at kundene som tilbys lån, har en tilstrekkelig evne til å betjene lånet. Tilsynsrapporten uttaler seg om hvordan "Forskrift om krav til finansforetakenes utlånspraksis for forbrukslån" skal forstås. Mappet 10.05.2019			
Bære-kraft Grønne boliglån	Finans Norge etablerer en hub for grønne boliglån for å bidra til økt standardisering på bærekraftsområdet.	I 2018 igangsatte den europeiske foreningen for boliglån og obligasjoner med fortrinnsrett (EMF-ECBC) et pilotprosjekt bestående av en rekke europeiske banker kalt Energy efficient Mortgages Action Plan (EeMAP). Arbeidet munnet ut i en felles definisjon av et energieffektivt (EEM)/grønt boliglån: "EEMs are intended to finance the purchase/construction and/or renovation of both residential (single family & multi-family) and commercial buildings where there is evidence of: (1) energy performance which meets or exceeds relevant market best practice standards in line with current EU legislative requirements and/or (2) an improvement in energy performance of at least 30%" Hensikten med definisjonen er å skape en felles europeisk referanse for hvilke lån som skal kunne anses som energieffektive/grønne, og følger opp EU-kommisjonens arbeid med kapitalmarkedsunionen (CMU) og Paris-avtalen. Ettersom definisjonen skal tilpasses situasjonen i det enkelte land har EMF-ECBC forespurt Finans Norge om å lede dette arbeidet for den norske finansnæringen. Arbeidets primære oppgave er å tilpasse ovennevnte definisjon til lokale forhold og tekniske løsninger. Dette betyr en kartlegging av aktuelle variabler som kan inngå i en vurdering, hvor grensen for «best practice» skal gå, hvordan man måler en energiforbedring på 30 % m.m. Flere norske banker har allerede lansert grønne boliglån, og dette arbeidet skal ikke anses som begrensende for øvrige initiativ på dette området. Mappet 16.05.2019			
Kreditt Boliglån	Mortgage Credit Directive (MCD): Credit on residential immovable properties (2014/17/EU)	Direktivets hovedformål er et mest mulig harmonisert regelverk EU-landene imellom, samt en høyere forbrukerbeskyttelse. Boliglånsdirektivet består av 14 kapitler og tre bilag. I tillegg har den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) laget retningslinjer og konkrete «Good practice»-anbefalinger i tilknytning til enkelte hovedbestemmelser.	EU: vedtatt 4.2.14	Markedsføring, informasjon, Kredittgivning, formidling, rådgivning	**1**

	(Direktiv om forbrukerkredittavtaler med pant i fast eiendom til beboelse - **Realkreditt/boliglånsdirektivet**) **Link Europa** **Link Regjeringen**	I Norge er mye av direktivet på plass i blant annet Finansforetaksloven og Finansavtaleloven med forskrifter, men direktivet rommer også temaer og krav som i dag ikke er dekket i lov og forskrift. Ikke minst **kunnskaps- og kompetansekrav til kredityternes (og -formidlernes) ledere og medarbeidere**. Disse kravene er nærmere listet opp i et eget bilag til selve direktivet. Felles regelverk for forbrukeravtaler om kreditt med sikkerhet i fast eiendom (realkreditt): -gjennomføre kredittvurdering av forbrukeren, -forsiktighets- og tilsynskrav, -gi obligatorisk **informasjon** til forbrukeren, -regler om **markedsføring** av realkreditt, produktpakker (tilleggstjenester), **rådgivningstjenester**. Direktivet er et minimumsdirektiv. Medlemsstatene kan innføre regler som avviker fra direktivet for å øke beskyttelsen av forbrukerne. Article 6: Opplæring av forbrukere («Memberstates shall promote measures that support the **education** of consumers in relation to responsible borrowing») Article 22: Standarder for **rådgivningstjenester:** Forbrukeren skal gis **opplysninger** bl.a. om anbefalingen utelukkende gis fra eget produktutvalg. Det skal **innhentes opplysninger** om forbrukerens personlige og finansielle situasjon, risiko etc. og gis advarsel ved høy risiko. Anvendelsen av betegnelsen «**rådgivning»** og **«rådgiver»** kan forbys når **rådgivning** gis av bundne kredittformidlere, evt innføre begrepet «**uavhengig rådgivning**» for **rådgivningstjenester** med et tilstrekkelig bredt spekter produkter. **Kunnskapskravene** i boligkredittdirektivet: I bilaget brukes begrepet passende («appropriate») om kravene til **kunnskaps- og kompetansenivå.** I dette ligger for det første at det kan stilles ulike krav til ulike **funksjoner** i virksomheten, og for det andre at ulikheter i **kunnskaps- og kompetansenivå** (kjennskap til at det finnes en regel, forstå betydningen av regelen og kunne anvende regelen). Det er altså virksomhetens art og den enkelte **medarbeiders arbeidsbeskrivelse** som avgjør hvilket nivå kunnskapen skal ligge på. Krav om passende kunnskap er også knyttet til **Etiske bransjestandarder**, samt Kredittvurderings-prosesser og evne til å vurdere **kundens kredittverdighet.** EU evaluerer direktivet innen mars 2019. Justis- og beredskapsdepartementet sendte 7.9.17 forslag til **ny finansavtalelov** på alminnelig høring. Forslaget innebærer en revisjon av gjeldende finansavtalelov som følge av bl.a. direktiv 2014/17/EU om boliglån. Boliglånsdirektivet er et felles regelverk som gjelder **forbrukeravtaler** om kreditt med sikkerhet i fast eiendom. Direktivet har som formål å gi **forbrukere** bedre beskyttelse i forbindelse med inngåelse av boliglån (**markedsføring, informasjon** før avtale inngås, **rådgivning** og bankens vurdering av kredittverdighet). Det fremlagte utkastet for ny finansavtalelov har en rekke bestemmelser som inkorporerer slik beskyttelse i norsk lov.	Status: Under behandling		

		Lovforslaget tar sikte på et sterkere vern for **kredittkunder** og gir enkelte særskilte regler for boliglån. Ved lovforslaget sikres tilgangen til moderne konto- og betalingstjenester, **kundens** erstatningsrettslige vern styrkes, og det klargjøres hvilke plikter tjenesteyteren har ved finansavtaler og ved virksomhet som utøves av **finansmeglere, finansagenter** og **finansrådgivere.** Finans Norge foreslår at ny finansavtalelov implementeres i to faser: - PSD2 innføres raskt og i henhold til direktivet fra EU. - De resterende delene av lovforslaget underlegges en ordinær lovprosess og det nedsettes en referansegruppe som utreder konsekvensene av forslagene før loven går til Stortinget i ferdig form. *Se kap. 1.1.: Generelt finans og forbrukervern* - *Høring ny Finansavtalelov* **(oppdatert 10.8.18)**			
Kreditt Boliglån	Forskrift om krav til nye utlån med pant i bolig (**boliglånsforskriften**) (19.6.18) **Link Regjeringen** **Link Lovdata** **Link artikkel FinAut**	Finansdepartementet besluttet 19.6.18 å videreføre boliglånsforskriften ut 2019. Både de generelle kravene, bankenes fleksibilitetskvote og de særskilte kravene for Oslo videreføres i den nye forskriften, som skal gjelde frem til 31. desember 2019. **Nytt:** -åpnes det for at bankene kan ta med dokumenterte og stabile skattefrie inntekter, som barnetrygd, i beregningen av gjeld i forhold til inntekt. -I beregningen av belåningsgrad skal bankene også kunne medregne midler på BSU-konto som egenkapital. -det presiseres at forskriften også omfatter utlån med pant i fritidsbolig. -det gis unntak fra kravene om betjeningsevne, gjeldsgrad og avdragsbetaling for seniorlån og andre kapitalfrigjøringskreditter. - Det ikke har kommet signaler om endring i det det oppgåtte skillet mellom privatpersoner og virksomheter som driver boligutleie. Dette skillet ble presisert i et svarbrev til Finans Norge i mars 2017. Her skriver Finanstilsynet at virksomheter som driver utleie av fem boenheter eller mer, anses som virksomheter og unntas fra forskriftens §§ 3 og 4 – hhv. betjeningsevne og gjeldsgrad. Derimot gjelder kravene om belåningsgrad og avdragsbetaling også for virksomheter. **Bakgrunn:** På bakgrunn av sterk vekst **i husholdningenes** gjeld og i boligprisene fastsatte Finansdepartementet 15. juni 2015 en forskrift som regulerer bankenes utlånspraksis for lån med pant i bolig. Forskriften lister opp flere kriterier (gamle/nye) som hvert enkelt lån skal måles innenfor: •Kunden skal tåle en renteøkning på 5 prosentpoeng (som før) •Samlet gjeld kan ikke overstige 5 ganger brutto årsinntekt (nytt vilkår) •Lån skal ikke utgjøre mer enn 85 prosent av boligens verdi (som før) •Rammelån kan ikke overstige 60 prosent av boligens verdi (før 70) •Avdragsplikt for lån som overstiger 60 prosent av boligens verdi (før 70)	Ikraft-tredelse 01.07.18 Gjelder til: 31.12.19	Informasjon, kredittgivning, formidling, rådgivning	**1**

		Banken er gitt mulighet til å fravike ett eller flere av disse kriteriene for en viss mengde av nytt utlånsvolum hvert kvartal. Kvoten blir som før på 10 prosent. For utlån til bolig i Oslo kommune er fleksibilitetskvoten satt til 8 prosent. Alternativt kan en bank innvilge lån som ikke oppfyller ett eller flere av de nevnte vilkårene for inntil 10 millioner kroner hvert kvartal, dersom dette er et høyere beløp enn 8 prosent av samlede utlån i Oslo kommune. Finansdepartementet innfører et strengere krav til egenkapital for kjøp av sekundærbolig i Oslo på 40 prosent. Intensjonen er å dempe investoretterspørselen fra privatpersoner. Finanstilsynet følger opp etterlevelsen av forskriften gjennom stedlig tilsyn og innhenting av styrerapportene på ad hoc basis. Finanstilsynet forutsetter at styrerapporten foreligger senest innen utgangen av den påfølgende måneden etter hvert kvartal. **(Oppdatert 10.8.18)**			
Kreditt Boliglån	Regjeringen: «Strategi for boligmarkedet» (15.6.15) **Link Regjeringen**	"Strategi for boligmarkedet" åpner det for å gi finans-bransjen adgang til å etablere en ordning med registrering av privat-personers gjeld. Se eget punkt. **(Oppdatert 28.11.16)**	2015	Kredittgivning	**2**
Kreditt	Samtykkebasert lånesøknad (3.6.17)	Samtykkebasert lånesøknad (SBL) muliggjør digital innhenting av skattegrunnlag og inntektsdata hos Skatteetaten med samtykkeløsning fra Altinn, og skal gjøre låneprosessen enklere og tryggere, og med bedre datakvalitet. I tillegg bidrar løsningen til økt personvern, ved at lånesøker kun deler den informasjonen som er nødvendig for å behandle lånesøknaden. Fra 1. oktober 2018 har det blitt besluttet at finansforetak som har konsesjon etter finansforetakslovens kapittel 2, kan ta i bruk SBL utover lån med pant i eiendom. Løsningen kan benyttes til: -Lån med pant i eiendom -Lån med pant i andre formuesgoder enn fast eiendom -Usikrede lån (kredittkort og forbrukslån) Utvidelsen skal gi mulighet til å gjøre korrekte beregninger av betjeningsevne og gjeldsgrad, og for å rapportere etter forbrukslånsretningslinjen og vurdere plikten til fraråding. Lånesøkere trenger ikke lenger levere skattemelding og lønnsslipper til banken, men gir digitalt samtykke via Altinn til at Skatteetaten kan dele informasjon om inntekt, gjeld og formue med banken. Samtykkeløsningen i Altinn gjør det mulig at sluttbruker kan samtykke til at data om dem kan deles mellom en datakilde (tjenesteeier) og en datakonsument (den som trenger data). Løsningen vant digitaliseringsprisen 2018. Samtykkebasert lånesøknad (SBL) er utviklet av Skatteetaten, Brønnøysundregistrene og finansnæringen v/Finans Norge og Bits AS. **(Mappet 23.6.17)** **(Oppdatert 12.8.18)**	Utvidelse fra 1.10.18	Kredittgivning, kundebehandling	**3**

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
Kreditt mv Avtale	Lov om finansavtaler og finansoppdrag, sist endret 1.7.14 (**finansavtaleloven**)	*Se kap. 1.1. Generelt finans og forbrukervern* - *Finansavtaleloven,* - *Høring ny finansavtalelov*	Ikraft-tredelse 1999, Sist endret 2014 Status: Under behandling	Salg, Veiledning, informasjon, rådgivning	**1**
Kreditt Avtale	Forskrift om **kredittavtaler** mv. (2010, sist endret 2013) Ref Finansavtaleloven § 46	Forskriften gjelder for kredittavtaler -Bruk av formularet **Standardiserte europeiske opplysninger om forbrukerkreditt (SEF**): - **Opplysningsplikt** forut for inngåelse av visse særlige kredittavtaler. *Se kap 1.1. Generelt finans og forbrukervern*	Nasjonalt: Ikraft-tredelse 11.6.10	Kredittgivning, informasjon, opplysning, rådgivning	**1**
Kreditt Gjelds-info	Lov om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner) **(Gjeldsinformasjons-loven)** (16.06.17) **Link Lovdata** Gjeldsinformasjons-forskriften: *Forskrift om virksomhet etter gjeldsinformasjonsloven (gjeldsinformasjonsforskrift en)* (1.11.17)	Loven skal forebygge gjeldsproblemer i private hushold ved å bidra til bedre kredittvurderinger hos banker og andre kredittytere. Gjeldsinformasjonsloven åpner for at private aktører kan få konsesjon til å etablere gjeldsinformasjonsforetak. På den måten får banker mulighet til å sjekke hvor mye kreditt og forbruksgjeld en ny lånesøker allerede har. Da kan de gjøre en bedre kredittvurdering av kunden, og unngå at **kunden** får innvilget et større lån enn det hun eller han kan betjene. Loven omfatter forbrukskreditter, som kredittkortgjeld og usikrede forbrukslån. På sikt kan ordningen utvides med annen type gjeld, for eksempel boliggjeld. Det er opp til bank- og finansbransjen å søke konsesjon til å opprette **gjeldsinformasjonsforetak.** Bransjen får velge den teknologiske løsningen som er mest praktisk og kostnadseffektiv. Siden det kan være aktuelt med andre løsninger enn et gjeldsregister, brukes betegnelsen **gjeldsinformasjonsforetak.** Sammen med den nye gjeldsinformasjonsloven, trer også en ny forskrift i kraft. Den gir blant annet nærmere regler for hvilke gjeldsopplysninger finansforetakene skal gi til gjeldsinformasjonsforetakene, og hvor ofte. Regler for utlevering og bruk av gjeldsopplysninger blir også regulert i forskriften. På sikt kan ordningen utvides med annen type gjeld, for eksempel boliggjeld – dersom erfaringene viser at det er behov for det. Alle som yter forbrukskreditt har plikt til å gi fra seg informasjon om denne gjelden. Barne- og likestillingsdepartementet ga 22.6.18 konsesjon til Norsk Gjeldsinformasjon AS, som eies av Finans Norge, og til Gjeldsregisteret AS, som eies av Evry, til å drifte en ny gjeldsinformasjonsportal. Flere banker deltar høsten 2018 i utviklingen og testing av Norsk Gjeldsinformasjons løsning. Målsettingen er å ha mesteparten av funksjonaliteten klar til jul. Siste del av arbeidet vil bli fullført i begynnelsen av 1. kvartal 2019. Så snart all utvikling og testing av løsningen er fullført blir det bedt om å få en oppstartstillatelse fra Barne- og likestillingsdepartementet.	Ikraft-tredelse 1.11.17 Løsninger under utvikling, trolig oppstart febr/mars 2019	Kundebehandling, informasjon, rådgivning	**1**

		Finansforetakene må regne med at de må levere gjeldsdata i februar/mars neste år. Fra dette tidspunktet vil gjeldsportalen også være åpen for allment bruk. (Mappet 28.11.16) **(Oppdatert 11.9.18)**			
Kreditt Usikret kreditt	Direktiv 2008/48/EF av 23. april 2008 om forbrukerkredittavtaler (**Forbrukerkreditt-direktivet**) **Link Europalov**	Formål: harmonisering av medlemsstatenes lover og administrative bestemmelser om forbrukerkreditt. Kapittel II: Regler om **markedsføring** av kreditt og om **informasjon** og praksis forut for inngåelse av kredittavtalen: - **forklaringsplikt** - kredittundersøkelse. Kapittel IV: bestemmelser om utforming av kredittavtaler, herunder hvilken **informasjon** som må tas med i kredittavtalen. Forbrukeren gis rett til å gå fra avtalen innen en frist på 14 dager (angrerett). Direktivet innarbeidet i bl.a. finansavtaleloven med forskrifter. *Ref Finansavtaleloven (se denne)*	EU: Implementert 2010 N: Ikraft-tredelse 11.6.10	Markedsføring, Kredittgivning, informasjon, formidling, rådgivning, kundebehandling	**1**
Kreditt Kreditt-kort	Forskrift om **fakturering av kredittkortgjeld** mv. (4.4.17) Fastsatt av Finansdepartementet 4. april 2017 med hjemmel i lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) § 16-1 femte ledd. **Link Regjeringen**	Forskriften gjelder utforming av oppfordring til, og krav om, betaling av skyldig beløp (betalingshenvendelse) ved kredittavtale om rammekreditt, herunder kredittkort. Forskriften pålegger finansforetakene å fylle ut samlet utestående kreditt i beløpsfeltet på fakturaen. Forskriften pålegger finansforetakene å fylle ut kundens samlede utestående gjeld i beløpsfeltet på kredittkortfakturaen. Den er utformet slik at den dekker alle former for betalingshenvendelser fra finansforetaket. Forskriften er ikke begrenset til kredittkort, og vil gjelde også for andre avtaler om usikret rammekreditt. Kunden skal gis informasjon på fakturaen om at beløpet kan endres til et lavere beløp og hvilket beløp som minimum må betales. Finansforetaket kan etter avtale med **forbrukeren** angi et annet beløp som foreslått beløp for betalingstransaksjonen. En slik avtale kan bare inngås på bakgrunn av et aktivt og informert valg fra forbrukeren, der forbrukeren har fått forsvarlig **veiledning**. Avtalen kan ikke inngås samtidig som tidspunktet for inngåelse av kredittavtalen, og kan tidligst inngås ved første forfall. Finansforetaket skal årlig **foreslå** for **forbrukeren** at betalingshenvendelsen utformes som angitt i første ledd. Finansforetaket skal på en tilstrekkelig og betryggende måte **gjøre forbrukeren kjent med** de kostnader som påløper ved betaling av et annet beløp enn samlet utestående kreditt. **(Mappet 28.11.16)** **(Oppdatert 19.4.17)**	Ikrafttredelse april 2017. Tilpasn innen 15. juni 2017.	Virksomhet, informasjon, veiledning, rådgivning, kundebehandling	**2**
Kreditt Usikret	Retningslinjer for forsvarlig **utlånspraksis for forbrukslån**	Finanstilsynet har utarbeidet retningslinjer om finansforetaks behandling av søknader om usikret kreditt til **forbrukere** (forbrukslån), inkludert søknader om kredittkort med rammekreditt.	Ikraft-tredelse 4.	Kundebehandling	**1**

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
kreditt	(Rundskriv 5/2017) (7.6.17) **Link Finanstilsynet** **Link Regjeringen**	Retningslinjene skal bidra til en forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån. Det skal redusere faren for at **lånekunder** påtar seg gjeldsforpliktelser som de senere ikke er i stand til å betjene, og bidra til solide finansforetak, samt bidra til finansiell stabilitet og tillit til finansnæringen. Retningslinjene inneholder bla.: **1.** Virkeområde Retningslinjene gjelder for finansforetak og filialer av utenlandske finansforetak i Norge. Retningslinjene omfatter innvilgelse og forhøyelse av usikret kreditt til forbrukere (forbrukslån), herunder kreditt knyttet til kreditt- og betalingskort. **2.** Dokumentasjon av kredittvurdering Finansforetaket skal dokumentere at innvilgelse og forhøyelse av forbrukslån er basert på en forsvarlig kredittvurdering på grunnlag av utfyllende informasjon om lånekundens inntekter, utgifter og gjelds- og formuesforhold. Inntekts- og formuesopplysninger bør alltid sjekkes mot likningsdata, eventuelt også ved innhenting av kundens selvangivelse. Gjeldsopplysninger bør alltid sjekkes mot gjeldsregister1. Finansforetaket bør sjekke relevante registre for eventuelle betalingsanmerkninger. **3.** Betjeningsevne Finansforetaket skal beregne kundens evne til å betjene lånet basert på kundens bruttoinntekt og alle relevante utgifter, herunder renter, avdrag på lån og normale utgifter til livsopphold. I vurderingen av kundens betjeningsevne bør finansforetaket legge inn en renteøkning på minst 5 prosentpoeng fra det aktuelle rentenivået på kundens samlede gjeld. For rammekreditter skal full utnyttelse av rammen ligge til grunn for vurderingen. Dersom lånekunden ikke har tilstrekkelige midler til å dekke normale utgifter til livsopphold etter en slik renteøkning, bør lånet ikke innvilges. Kundens kredittramme skal ikke økes uten etter søknad fra kunden. **4.** Gjeldsgrad Finansforetak bør ikke innvilge forbrukslån som innebærer at lånekundens samlede gjeld utgjør mer enn fem ganger brutto årsinntekt. **5.** Avdrag Forbrukslån bør inneholde krav om avdragsbetaling og lengste løpetid. Finansforetaket bør ikke innvilge lån med løpetid over fem år. Rammekreditt som over tid er fullt opptrukket, bør finansforetaket avtale konvertert til nedbetalingslån. Finanstilsynet har undersøkt hvordan finansforetakene etterlever retningslinjene for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån. Resultatene fra undersøkelsen viser at et stort flertall av foretakene til nå ikke har kommet langt nok i gjennomføringen av retningslinjene. Finansdepartementet ber (juni 2018) om at Finanstilsynet starter opp arbeidet med å utarbeide utkast til forskrift som fastsetter nærmere krav til finans-foretakenes utlånspraksis i tråd med retningslinjene.	kvartal 2017. Hørings-utkast til forskrift klart innen 1.9.18	rådgivning, veiledning, informasjon	

		Finansdepartementet ber om at Finanstilsynet oversender utkast til forskrift og tilhørende høringsnotat innen 1. september 2018. Finans Norge støttet innføringen av retningslinjer for utlånspraksis for forbrukslån da disse ble innført, siden en forskrift fører til mer enhetlig praksis og klarere sanksjoner for de som eventuelt ikke følger reglene. *Se Finanstilsynets forslag til forskrift om forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån.(31.8.18)* **(Mappet 20.6.17)** **(Oppdatert 12.8.18)**			
Forbruks-lån	Rundskriv 5/2019	Finansdepartementet fastsatte 12. februar 2019 ny forskrift om krav til finansforetakenes utlånspraksis for forbrukslån. Forskriften trådte i kraft samme dato, og den skal gjelde til og med 31. desember 2020. Finansforetakene skal senest ha tilpasset seg forskriften innen 15. mai 2019. Dette rundskrivet erstatter rundskriv 5/2017 om Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån. Mappet 13.05.2019			
Kreditt Usikret kreditt	Forslag til forskrift om forsvarlig **utlånspraksis for forbrukslån** (31.8.18) **Link** *https://www.finanstilsynet.no/contentassets/97fa15e9b713427aaf85f26d04299de3/forskrifter-om-forsvarlig-utlanspraksis-for-forbrukslan---utkast-til-horingsnotat.pdf*	Finanstilsynet oversendte 31.8.18 til Finansdepartementet forslag til forskrift om forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån, basert på tilsynets eksisterende retningslinjer. Bakgrunnen for forslaget er Finanstilsynets uro for gjeldsproblemer i sårbare husholdninger og store mangler i bankenes oppfølging av retningslinjene som Finanstilsynet fastsatte i 2017. Foruten norske foretak, vil forskriften også omfatte utenlandske foretak som driver virksomhet i Norge gjennom filial eller grensekryssende virksomhet. Iflg Finanstilsynet er retningslinjene som Finanstilsynet fastsatte i 2017, er ikke fulgt tilstrekkelig opp av banker og andre finansforetak. Finanstilsynet foreslår derfor nå, at retningslinjene fastsettes som forskrift. Av hensynet til å verne **forbrukerne** gis foretakene ikke mulighet til å gjøre unntak fra kravene som stilles til utlånspraksis, og forskriften omfatter alle foretak som yter forbrukslån i det norske markedet. Finanstilsynets forslag til forskrift stiller blant annet følgende krav til utlånspraksis: - **Lånsøkerne** skal vurderes på grunnlag av utfyllende informasjon om **lånesøkers** inntekter og utgifter og gjelds- og formuesforhold. Inntekts- og formuesforhold skal sjekkes mot likningsdata og gjeldsopplysninger skal sjekkes mot gjeldsregister. - Dersom **kunden** ikke har tilstrekkelige midler til å dekke normale utgifter til livsopphold etter en renteøkning på 5 prosentpoeng på den samlede gjelden, eller samlet gjeld utgjør mer enn fem ganger årsinntekten, skal lån ikke innvilges. - Låneavtalen skal inneholde krav om avdragsbetaling og lengste løpetid, og det skal ikke innvilges lån med løpetid over fem år. Disse kravene gjelder ikke når det innvilges søknader om kredittkort med lav kredittramme, forutsatt at søker ikke har andre kredittkort. Refinansiering av eksisterende lån er på gitte vilkår unntatt fra kravene om betjeningsevne og gjeldsgrad. **(Mappet 31.8.18)**	Forslag fra tilsynet til dept. Hørings-frist 6. desember 2018	Foretak, kundebehandling, informasjon, rådgivning	

		12.02.2019: Forskriften fastsatt. Forskriften trer i kraft straks, og skal gjelde til og med 31. desember 2020. Finansforetakene skal senest ha tilpasset seg forskriften innen 15. mai 2019. Se regjeringen.no Den nye forskriften inneholder blant annet krav til: Betjeningsevne: Bankene skal ikke yte forbrukslån dersom kunden ikke har tilstrekkelig betjeningsevne til å tåle en renteøkning på 5 prosentpoeng på samlet gjeld. Gjeld i forhold til inntekt: Bankene skal ikke yte forbrukslån dersom kundens samlede gjeld overstiger fem ganger årsinntekt. Avdragsbetaling: Bankene skal kreve månedlig nedbetaling av forbrukslånet. Den månedlige nedbetalingen skal utgjøre et beløp som medfører at lånet nedbetales i løpet av fem år. For rammekreditter (som f.eks. kredittkort) skal minimumsbeløpet beregnes hver måned basert på benyttet kreditt. For å sikre at bankene fortsatt skal kunne utvise skjønn i enkeltsaker, åpner forskriften for at en viss andel av bankens utlån kan bryte med enkeltkravene i forskriften. Fleksibilitetskvoten i forskriften er 5 prosent av verdien av innvilgede lån hvert kvartal. Innvilgelse av kredittkort med ramme under 25 000 kroner er unntatt fra deler av kravene i forskriften, forutsatt at kunden ikke har andre kredittkort fra før. Forskriften er ikke til hinder for å refinansiere eksisterende gjeld, så lenge ikke lånebeløpet eller kundens totale kostnader over lånets løpetid øker. Bestemmelsene gjør ikke unntak fra finansavtalelovens regler om kredittvurdering og frarådningsplikt. **Mappet 13.02.2019**			
Kreditt Usikret kreditt	Vurdering av rentetak for **forbrukslån** (Finansmarkedsmeldingen 2017-2018) **Link Regjeringen**	I Finansmarkedsmeldingen for 2017-2018 (St.m. 14 (2017-2018): -et rentetak bør først vurderes når en har vunnet noe mer erfaring med gjennomførte og planlagte tiltak, og dersom tiltakene viser seg ikke å ha tilstrekkelig ønsket effekt. -Tiltak rettet mot å forbedre **informasjonen** både for låntakere og långivere fremstår som de mest effektive virkemidlene for å motvirke uheldige opptak av forbrukslån. -Rentetak kan likevel være et aktuelt virkemiddel, særlig dersom små forbrukslån med kort løpetid skulle få et visst omfang i Norge. -Departementet følger utviklingen nøye, og vil gi Stortinget en oppdatert orientering i neste års finansmarkedsmelding. **(Mappet 12.8.18)**	Til obs.		
Kreditt Usikret kreditt	Veiledning til utfylling av **SEF-skjema for usikrede kreditte**r (Standardiserte europeiske opplysninger om Forbrukerkreditt)	Forbrukertilsynet har offentliggjort nye veiledninger for utfylling av såkalt SEF-skjema Veiledning omhandler lovpålagte **opplysninger** som skal gis før forbruker blir bundet av en kredittavtale, og vil gjelde for alle aktører som tilbyr kredittavtaler til forbrukere. Veiledningen gjelder utfylling av SEF-skjema for usikrede kreditter (pga størst utfordringer m utfyllingen). **(Mappet 19.4.16)**	Februar 2016	Informasjon, veiledning	**1**

	Link Forbrukerombudet				
Kreditt Usikret kreditt	Ulovlig SMS-reklame for lån (24.2.16)	Forbrukertilsynet har sendt brev til Sparebank 1 (Telemark) og Møller Bil (Tønsberg) vedr brudd på markedsføringsloven for hhv forbrukslån og billån. Selskapene har sendt tilbud om lån pr SMS med manglende eller ingen informasjon om pris/effektiv rente og totalbeløpet kunden skal betale. **(Mappet 19.4.16)**	2016	Kredittgivning, markedsføring	**3**
Kreditt Usikret kreditt Markeds-føring	Bransjenorm: **Markedsføring av kredittkort og forbrukslån** (9.2.2017) **Link Finans Norge**	Supplerer gjeldende rett, og angir hvilke områder næringen forplikter seg til å gå lenger enn gjeldende rett. Bransjestandarden er forpliktende for alle medlemmer i organisasjonene. Bransjenormen har som målsetning å bidra til at: a) **forbrukeren** skal være godt kjent med vilkår, avtaleforhold og økonomiske forpliktelser før inngåelse av avtale om kreditt, b) **forbrukeren** ikke anbefales eller motiveres til å inngå avtaler om kreditt som ikke passer f**orbrukerens** finansielle situasjon, og at c) **markedsføring** av forbrukslån og kredittkort ikke er aggressiv og påtrengende. Bransjenormen gjelder **markedsføring** av kredittkort og forbrukslån mot forbrukere. Bransjenormen gjelder ikke for **markedsføring** av pantesikrede kreditter, eksempelvis boliglån. Normen inneholder regler som begrenser ulike former for **markedsføring,** hvilke elementer og begrep som ikke skal inngå i markedsføringen, bruken av konkurranser, vervekampanjer og fordeler, markedsføring rettet mot unge voksne under 25 år, og finansforetakets ansvar for å sørge for at agenter og samarbeidspartnere etterlever samme norm som finansforetaket. Det er presisert prinsipper finansforetak skal følge ved **markedsføring** av kredittkort/forbrukslån: • **Markedsføring** skal tydelig merkes. • Det skal klart fremgå hva slags produkt som **markedsføres.** • **Markedsføring** skal ikke legge opp til at forbruker må ta raske beslutninger eller at forbrukeren oppnår en fordel ved å ta et raskt valg. • Tilbud, uansett om det er betinget eller ikke, skal ha en varighet som gjør at forbruker får anledning til å vurdere det faktiske tilbudet, og eventuelt innhente andre tilbud. • Ved bruk av agenter til **markedsføring,** skal det tydelig fremgå hvilket finansforetak agenten representerer. • Avslår forbruker et tilbud, skal avslaget respekteres, og vedkommende skal ikke forsøkes overtalt til å inngå avtale. Det er et økende antall tilbydere av forbrukslån på markedet som ikke er medlemmer i Finans Norge eller Finansieringsselskapenes Forening. Disse er ikke formelt forpliktet til å følge normen. Finans Norge oppfordrer likevel alle som tilbyr forbrukslån og kreditt til forbrukere til å følge normen. Bransjenormen går på noen punkter lengre enn forskriften (inneholder regler om at kredittmarkedsføring ikke skal rettes mot ungdom under 25 år, samt at banker og finansieringsselskaper også tar ansvar for agenter som formidler kreditten). **(Mappet 19.4.17)**	2017		

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
Kreditt Markeds-føring	Forskrift om **markedsføring av kreditt** (4.4.17) **Link Regjeringen**	Formålet med reglene i forskriften er å forhindre aggressiv og pågående **markedsføring** som leder kundenes oppmerksom bort fra de negative konsekvensene av kredittbruken. Den nye forskriften innebærer: - at det ved **markedsføringen** av kreditt ikke skal fremheves hvor lett tilgjengelig den er (hvor raskt kunden kan få kreditten til sin disposisjon, hvor raskt svar man kan forvente på en forespørsel om kreditt, at det er en lav terskel for å få kreditt, og at det er en enkel søknadsprosess). Man kan i **markedsføringen** opplyse om søknadsprosess, behandlingstid og andre vilkår, men i så fall kan disse **opplysningene** ikke gis en mer fremtredende plass eller eksponering enn **opplysninger** om for eksempel kredittkostnadene osv. - det gis regler som begrenser adgangen til i **markedsføringen** av kreditt å fremheve tilleggsfordeler som gis til kunden. Omtalen av tilleggsfordeler kan ikke gis en mer fremtredende plass eller eksponering enn opplysninger om for eksempel kredittkostnadene osv. (bonuspoeng, rabatter, vervepremier, forsikring, osv.). - forbud mot å **markedsføre** kreditt ved **dørsalg** (ikke mot **salg** på telefon, stands og brev som opprinnelig foreslått). Det var i høringsutkastet forslag om et forbud mot avtalevilkår om at man kan oppnå tilleggsfordeler ved å inngå en kredittavtale eller bruke kreditt. Dette forslaget er ikke tatt med i den endelige forskriften. Forskriften regulerer bare hvordan **markedsføringen** skal foregå. Det vil fortsatt være adgang til å **markedsføre** kundelojalitetsprogrammer. Forskriften regulerer **markedsføringen** av for eksempel et kredittkort som er knyttet til programmet. Hvis man i **markedsføringen** omtaler at man oppnår bonuspoeng, rabatter, premier osv. ved å bruke et kredittkort, setter forskriften begrensninger for mye dette kan fremheves. Regjeringen vil se nærmere på om det er grunn til å forby direkte markedsføring i **sosiale medier**. **(oppdatert 19.4.17)**	Ikraft-tredelse 1.7.17	Markedsføring, salg	**2**
Kreditt Markeds-føring	Veiledning til finansavtaleloven § 46 - krav til **opplysninger ved markedsføring av lån og kreditt** **Link Forbrukerombudet**	Revidert og endret veiledning for markedsføring av kredittavtaler. Veiledningen kom opprinnelig i stand gjennom et samarbeid mellom bransjene (Finans Norge, Finansieringsselskapenes Forening) og Forbrukerombudet. Veiledningen ble revidert og endret som følge av et vedtak fra Markedsrådet. Den reviderte veiledningen gir kredittgiver større fleksibilitet ved utformingen av et representativt eksempel. Finans Norges Dokumentutvalg har tidligere i prosessen kommet med kommentarer til utkast til begge veiledningene. **(Mappet 19.4.16)**	Februar 2016	Markedsføring, informasjon, veiledning	**2**
Kreditt Av-betaling	Ulovlig tilbud om avbetaling ved netthandel (28.1.16)	Forbrukertilsynet mener Klarna og Collector Bank AB bryter loven på flere punkter når de tilbyr avbetaling ved netthandel, bl.a. i Nelly, Miinto, CDon og XXL. Når du kommer til kassen får du tilbud om blant annet å «delbetale i egen takt». I de senere årene har Forbrukerombudet sett en økning i antallet tilbud om avbetaling når kunder handler på nett. Blant annet markedsfører selskapene en lavere månedspris enn det som følger av	2016	Kredittgivning, markedsføring	**3**

		den faktiske kredittavtalen. Selskapene skal oppgi totalbeløpet for avbetalingen. Forbrukertilsynet har også bedt om opplysninger om hvordan de kredittvurderer kundene. **(Mappet 26.4.16)**			
Kreditt Valutalån	Finansiell rådgivning – valutalån (dom Frostating lagmannsrett 27.02.18) **Link Lovdata**	Frostating lagmannsrett har behandlet en anke over en dom i et søksmål fra en privatkunde mot Nordea vedrørende avtale om valutalån. Bakgrunnen var at saksøker i forbindelse med et eiendomskjøp i Frankrike i 2008, hadde inngått avtale med banken om et valutalån. Lånet var knyttet opp mot sveitsiske franc. I ettertid økte kursen på sveitserfranc betydelig sammenholdt med både norske kroner og Euro og kunden ble sittende med et betydelig tap. Kunden vant i tingretten frem med at avtalen om valutalån var i strid med avtaleloven § 36 pga. mangelfulle **opplysninger og rådgivning**. Banken ble på dette grunnlag ilagt erstatningsplikt. Prinsipalt for lagmannsretten ble det igjen anført at avtalen var ugyldig etter avtaleloven § 36, subsidiært at forpliktelsen måtte lempes etter finansavtaleloven § 47, og atter subsidiært at det var grunnlag erstatning på ulovfestet grunnlag. Lagmannsretten har i sin avgjørelse lagt til grunn at valutalånet ble inngått på **kundens initiativ** og at det ble gitt betydelig **informasjon** om risikoen ved valutalån. Det var heller ikke forhold som tilsa at banken skulle frarådet kunden fra å inngå avtalen iht. finansavtaleloven § 47 og det var således ikke grunnlag for erstatningsplikt. Saken er tidligligere behandlet i Finansklagenemnda Bank som kom til samme resultat som lagmannsretten. Høyesterett har 13.06.18 avvist å ta saken inn til ankebehandling. Sunnmøte tingrett mente Nordea selv burde ha vurdert valutalånet som uegnet for ekteparet gitt deres situasjon, og at banken dermed har brutt **frarådingsplikten** i finansavtalelovens paragraf 47. **(Mappet 20.6.17)** **(Oppdatert 12.8.18)**	Retts-kraftig dom		

2.1. REGELVERK I PROSESS

EU/INTERNASJONALT

GENERELT BRANSJE OG FORBRUKER

Forbruker generelt	EUs **forbrukerpakke** (New Deal for Consumers) (11.4.18) **Link Europa** Finansrett, juni 2018, nr 75	**Ny giv for å styrke forbrukervernet i det indre marked.** Forbrukervern står høyt på dagsorden i indre markeds-politikken. Pakken "New Deal for Consumers", som er ment å heve nivået på og styrke håndhevingen av EUs forbrukerregelverk. Forslaget består av: - forbrukervern i forbindelse med netthandel, - urettferdig handelspraksis og klageordninger, - regler for erstatningskrav. -regulering av adgangen til å reise gruppesøksmål innen EU. Forslagene vil modernisere de generelle **forbrukerbeskyttelsesreglene** og avhjelpe mangler i eksisterende direktiver. Konkrete forslag (bl.a.): -forslag om endringer ved at markedsføring på via søkemotorer på internett skal klart merkes som reklame, bl.a. hvor søkeresultater påvirkes av leverandører. - forslag om å regulere bruken av "gratis" digitale tjenester i bytte mot persondata. Deler av forslagene også berøre finansnæringen. Insurance Europe gått sterkt imot deler av forslaget, med støtte fra de andre finansorganisasjonene i Brussel. Hovedinnvendingen er at forslaget på noen områder går lenger i å tillate gruppesøksmål enn eksisterende europeiske institutter. Det anføres at de såkalte «safe guards» som skal motvirke misbruk av instituttet ikke er godt nok utredet. Særlig er det bekymring for at de foreslåtte kravene til en kvalifisert enhet (som bl.a. omfatter forbrukerorganisasjoner) er for lette å oppfylle og at man på denne måten kan sette opp organisasjoner med saksøkingsformål. **(Mappet 12.8.18)**	Til obs.		

REGELVERK TEKNOLOGI OG DIGITALISERING

FinTech ESA	Regulatory sandboxes and innovation hubs JC 2018 74 https://eba.europa.eu/documents/10180/2545547/JC+2018+74+Joint+Report+on+Regulatory+Sandboxes+and+Innovation+Hubs.pdf	Report 7 January 2019 Innovation facilitators typically take the form of 'innovation hubs' and 'regulatory sandboxes'. Innovation hubs provide a dedicated point of contact for firms to raise enquiries with competent authorities on FinTech-related 1 issues and to seek non-binding guidance on regulatory and supervisory expectations, including licensing requirements. Regulatory sandboxes, on the other hand, are schemes to enable firms to test, pursuant to a specific testing plan agreed and monitored by a dedicated function of the competent authority, innovative financial products, financial services or business models. In this report the European Supervisory Authorities (the ESAs) set out a comparative analysis of the innovation facilitators established to date in the EU, further to the mandate specified in the European Commission's March 2018 FinTech Action Plan.2 Mappet 31.01.2019			
AI Teknologi Etikk EU	https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/draft-ethics-guidelines-trustworthy-ai	Draft Ethics guidelines for trustworthy AL This working document constitutes a draft of the AI Ethics Guidelines produced by the European Commission's High-Level Expert Group on Artificial Intelligence (AI HLEG), of which a final version is due in March 2019. Mappet 31.01.2019			
Person-opplysning USA		Enactment of California Consumer Privacy Act California passed a groundbreaking law, California Consumer Privacy Act (CCPA) which goes into effect January 2020. California is the first state to pass a GDPR-inspired state privacy law. Although the CCPA protects California residents, businesses around the world must comply with the law, if they receive personal data from California residents and meet the threshold requirements. The law gives consumers more control over their personal information (PI), including (1) the right to know what information large corporations are collecting about them; (2) the right to tell a business not to share or sell their PI; and (3) the right to protections against businesses that compromise their PI. The law also provides a private right of action to bring data breach litigation. Mappet 31.01.2019			
Internet of Things USA		California's Cybersecurity Law Requiring Reasonable Security Measures California also passed the Nation's first Internet of Things (IoT) Cybersecurity Law. When it takes effect in January 2020, SB 327 will require manufacturers of Internet-connected devices that are sold or offered for sale in California to equip the devices with "reasonable security features" designed to protect against unauthorized access, destruction, use, modification, or disclosure. Although the law is intentionally vague as to what constitutes a "reasonable security feature," it provides some broad parameters and examples of specific approaches that may satisfy the requirement. Mapping 31.01.2019			

Teknologi AI EU	AI4EU	In the context of the EU's effort to support the development and uptake of Artificial Intelligence (AI), on 10 January 2019, the AI4EU project was launched, which aims to establish an AI-on-demand platform to serve as an open and collaborative focal point for AI resources in the EU. For small firms, companies whose core business is not technology, and public entities, the platform should be a useful means to provide access to AI solutions. The draft report acknowledges the beneficial, transformative potential of AI for all sectors. In parallel, parliamentarians call for adapted rules and processes to address the challenges triggered by AI, including a code of ethics and an ethical charter of best practices. Additionally, on 14 January 2019, the European Parliament's Industry Committee adopted an own-initiative report demanding for the development of a European industrial policy for robotics and AI. The Parliament's plenary will debate and vote on the report on 11 and 12 February 2019. Although not legally binding, the report serves as a call for action by the European Commission and the Member States. Overall, developing the European and national frameworks for legislative proposals concerning Artificial Intelligence will be among the top priorities for the legislators and policy-makers in the EU and in the Member States in the coming months. Mappet 06.02.2019			
AI Guidelines Singapore		Reportedly the world's first set of principles for the use of AI and data analytics in finance, the Monetary Authority of Singapore ("MAS") guidelines promote "FEAT" - fairness, ethics, accountability and transparency. Mappet 06.02.2019			
Teknologi Bet tj	Foreslår regler for betalingstjenester på nett (mars 2017) **Link Stortinget**	Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) foreslår nye standarder for betalingstjenester. Det foreslås blant annet at beløpet for når det kreves passord eller PIN-kode skal økes fra 10 til 30 euro. Utgangspunktet for forslaget til nye standarder, som ble lagt fram i mars 2017, er betalingstjenestedirektivet fra 2015 (PSD2). Direktivet innfører en standardisering av digitale bank- og kortløsninger. Det skal få nye typer betalingsløsninger inn i regulerte former og åpne for tredjepartsaktører. I tillegg skal forbrukernes data og personopplysninger sikres en fullgod beskyttelse. EBA foreslår blant annet: -å heve terskelen for å oppgi passord eller kode fra 10 til 30 euro. En begrunnelse er at en for lav terskel vil hindre forbrukerne i å handle på nett. -å innføre et unntak for «ubetjente terminaler» knyttet til transport og parkeringsavgift. Dette foreslås blant annet for å unngå kø, «shoulder surfing» eller for å hindre at man overvåker personer for å stjele PIN-koden. -å innføre et unntak basert på en risikoanalyse for overføringene, som er knyttet til et forhåndsdefinert nivå av svindel. Unntaket skal vurderes på nytt 18 måneder etter at reglene trer i kraft.	Til obs		

		-å gi fintechselskaper tilgang til grensesnitt utviklet av bankene, på samme måte som kundene har tilgang. Ifølge regjeringens foreløpige posisjonsnotat fra november 2015 antas betalingstjenestedirektivet å være EØS-relevant, og vil, dersom det tas inn i EØS-avtalen, medføre endringer i finansavtaleloven, finansieringsvirksomhetsloven og forskrift om betalingsforetak. **(Mappet 20.6.17)**			
Teknologi Robot	Felles EU-regler for bruken av robotikk? (12.1.17) **Link Europarl**	Europaparlamentets komité for juridiske spørsmål vedtok nylig en anmodning til Europakommisjonen om ny felles EU-lovgivning for å håndtere **de juridiske og etiske utfordringer** som oppstår som følge av den økte bruken av robotikk og kunstig intelligens. Blant annet oppfordres Kommisjonen til å vurdere og opprette et særskilt standardiseringsbyrå på området, som kan gi teknisk, etisk og regulatorisk ekspertstøtte til offentlige myndigheter. EU-parlamentet diskuterer forslaget februar 2017. **(mappet 18.1.17)**	Til obs.		
Teknologi Gen	EUs "tredje datapakke" (25.4.18)	Pakken følger opp tidligere initiativer fra Kommisjonen for å fremme flyten av data, bl.a.: -fjerning av nasjonale lokaliseringsrestriksjoner for ikke-personlig data -tiltak for å styrke tilgjengeligheten på data ikke minst for små og middelstore bedrifter. - strategimelding om utviklingen knyttet til kunstig intelligens (AI) -lovforslag for å styrke transparensen og motvirke urettferdig forretningspraksis i forholdet mellom plattformer og bedrifter. **(Mappet 13.8.18)**	Til obs.		
Teknologi Personvern	"Regulation on **Privacy and Electronic Communications**" (forslag) (10.1.17) ePrivacy Directive	Formål: bl.a. bedre personvern mht elektronisk kommunikasjon. Dagens «ePrivacy Directive" gjelder kun for tradisjonelle telekom-aktører. De nye reglene vil også gjelde nye aktører, som WhatsApp, Facebook Messenger, Skype, Gmail, iMessage, og Viber, for å sikre at disse tjenestene garanterer samme nivå for konfidensialitet som tradisjonelle telekom-operatører. Reguleringen vil omfatte styrket personvern både knyttet til metadata og konkrete innholdsdata i kommunikasjonen og knyttet til enhetene som brukes i kommunikasjonen. Kommisjonen ber om at forslagene vedtas av Europaparlamentet og Rådet innen 25.5.18, når "General Data Protection Regulation" trår i kraft, slik at regelverket blir komplett. **(Mappet 18.1.17)**	Imple-menteres sammen med de øvrige lovene knyttet til datavern (25.5.18)	Personvern, kundedata, elektronisk kom-munikasjon	-
Teknologi FinTech	Diskusjonsnotat om FinTech (15.8.17)	EUs banktilsyn (EBA) sendt i 2017 ut et diskusjonsnotat om FinTech. Formål: - å få innspill til EBAs arbeid -vurderinger knyttet til FinTech. Diskusjonsnotatet inneholder bl.a.: - en kort oversikt over FinTech-arbeidet innenfor EU og internasjonalt. - en redegjørelse for hensikten med EBAs aktiviteter og arbeidet så langt - presentasjon av funn og observasjoner fra en spørreundersøkelse besvart av tilsynsmyndighetene i medlemslandene.	Til obs.		

		Basert på funnene har EBA identifisert seks områder for videre arbeid og ber om innspill til disse områdene. **(Mappet 13.8.18)**			
Teknologi	Discussion Paper On **automation in financial advice** (4.12.15) **Link EBA** Oppsummering høring: **Link EBA** **ESA statusrapport 2018** (5.9.18) **Ny link** *https://esas-joint-committee.europa.eu/Publications/Reports/JC%202018%2029%20-%20JC%20Report%20on%20automation%20in%20financial%20advice.pdf*	Formål Vurdere hvilke, om noen, regulatoriske og/eller tilsynstiltak som er nødvendige for å dra nytte av de potensielle fordelene ved **robot-rådgivning**, og dempe risikoene. Bakgrunn ESA ser at et økende antall finansinstitusjoner tilbyr automatiserte verktøy når de **gir råd** eller **anbefalinger** til forbrukere, ofte kalt **robo-rådgivere** («roboadvisors»). European Banking Federation's (**EBF**) uttalelse (bl.a.): digitale prosesser må utarbeides med et klart fokus på investorers/forbrukernes behov. Viktig å skille mellom digitale verktøy (kalkulatorer etc) og **automatisert rådgivning** (hvis investeringer: må være regulert under MiFID). Det må gjøres helt klart for forbrukeren om man mottar et **råd** eller det kun er snakk om **guiding**. Uklarheter i dette skillet må også klargjøres for virksomhetene. En svakhet er også at lovgivningen ikke spesifikt tar opp **robot-rådgivning** (ref MiFID og IDD). Lovgivningen bør harmoniseres (f.eks. er definisjonen av «forbruker» ikke lik på tvers av lover). Vedr nye aktører: prinsippet «same service/risks, same rules» må gjelde. **Oppsummering høring:** ESA Joint Committee offentliggjorde 16.12.16 sine konklusjoner. Bl.a. vil de nye lovene MiFID II, IDD, Boliglånsdirektiv, PSD bidra til å redusere risikoen. ESA vil fortsette å overvåke utviklingen innen automatisert rådgivning, både fullautomatisert rådgivning og ulike hybrider. ESA vil ikke foreløpig ta reguleringsinitiativ på tvers av hovedproduktkategorier eller tilsynsinitiativ. **FinAut:** Diskusjonsnotatet fra ESA har vært gjennomgått i FinAuts Arbeidsgruppe Teknologi (18.1.16) og FinAuts Regelverksutvalg (20.1.16). Notatet er presentert for styret i FinAut i forbindelse med disse gruppenes forslag til styret (25.1.16). Ut fra anbefalinger fra disse gruppene, vedtok styret at det igangsettes et arbeid med å oppdatere **God rådgivningsskikk** og kommentarheftet for å fange opp endringene som teknologisk utvikling og digitalisering medfører. Styret har også vedtatt å initiere en utredning om mulig etablering av et **«godkjent»-merke** til bruk for bedrifter som følger **veiledende krav til digitale kjøpsprosesser** i bedriftens nettløsninger for digitaliserte kjøpsprosesser. Målet med dette vil bl.a. være å skape **trygghet/tillit fra forbrukernes** side til de digitale prosessene, og å etablere en standard for **god kvalitet i digitale kjøpsprosesser**. Styret har også vedtatt at det igangsettes et arbeid med å utvide fagplanene for tverrgående emner, slik at kompetanse og kunnskap om ulike kanaler og verktøy som benyttes i **digitale kjøpsprosesser** og **samspillet mellom kanalene** ble sikret. Dette arbeidet skal også sikre kunnskap om og forståelse for hvilken kompetanse som kreves i ulike faser av kjøpsprosessen, slik at henvisning skjer når det er nødvendig. ESA publiserte 5.9.18 en statusrapport mht. «automation in financial advice». Den baseres på en kartlegging gjort i mars 2018, inkl. status innen ulike produktkategorier. Konklusjonen er i hovedsak den samme som i rapporten fra 2016.	Oppsum-mering 16.12.16 ESA status-rapport 5.9.18 Styret i FinAut har igangsatt prosjekter knyttet til digitali-sering.	Selskap, rådgivning, informasjon, veiledning, kundekontakt	1

		ESA vil fortsette å monitorere utviklingen. *Se 1.2. «Utarbeidelse av sjekklister»* Det er arbeidet en modul i Tverrgående emner knyttet til digitale kjøpsprosesser. **(mappet 22.2.16)** **(oppdatert 11.9.18)**			

REGELVERK VERDIPAPIR

Verdipapir	Høring - **Egnethetsvurdering** under MIFID II (13.7.17) Finansrett desember 2017, nr. 73	Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndigheten ESMA gjennomførte fra 13.07.17 til 13.10.17 en høring om revisjon av retningslinjer for visse aspekter av kravene til **egnethetstesting** ved **investeringsrådgivning** og aktiv forvaltning. Testingen er en helt sentral av MiFID-reglene. Høringen inneholder forslag til revisjon av ESMAs eksisterende retningslinjer om egnethetsvurderingen, publisert i 2012. Endringene skal hensynta bruken av teknologi som f.eks. **robotrådgivning** mv., samt hensynta erfaringer fra nasjonale tilsyn med egnethetskravene. Den europeiske bankforeningen (EBF) understreker i høringssvar 13.10.17 at man fra EUs side legger opp til å utvide **informasjonspliktene** til bankene – med fare for at kundene neddynges med **informasjon.** Man er også kritisk til at ESMA i så stor grad gir detaljregler innenfor r**obotrådgivning**, som man til nå ikke har mye erfaring fra. En bedre tilnærming vil være å avvente praksis. I tillegg har man noen enkeltmerknader knyttet til føringer i rettledningen som EBF mener er feil forståelse av MiFID-regelverket. **(Mappet 12.8.18)**	Til obs.		**1**
Verdipapir	Questions and Answers On MiFID II and MiFIR investor protection topics (sist oppdatert 12.7.18)	Hensikten med Q&A er å sikre felles forståelse av reglene. Inneholder en rekke detaljerte spørsmål knyttet til bl.a. forskjellen i forståelse av tekst i MiFID I og MiFID II og konkret forståelse av MiFID II/MiFIR. (mappet 4.7.17) **(Oppdatert 13.8.18)**	Opp-dateres løpende	Salg og Rådgivning: Informasjon, opplysning,	**1**
Verdipapir	EBA og ESMA Guideline: **Egnethet for styre og ledelse** (26.9.17)	Bakgrunn: MiFID II og CRD IV, finanskrisen. Inneholder retningslinjer for **egnethetsvurdering** av personer som skal inngå i **styrer og ledelsen**, samt **nøkkelpersoner:** -felles kriterier for å vurdere den individuelle og samlede **kompetansen, evnene og erfaringene,** - felles kriterier for vurdering av deres **omdømme, ærlighet, integritet og uavhengighet** - rammeverk for å vurdere hvor mye tid styremedlemmene må avsette til vervet -retningslinjer for hvordan antall styreverv skal beregnes i forhold til regelverkets maksimalgrense for antall styreverv	Ikraft-tredelse 30.6.18	Styre-medlemmer, Ledelse, nøkkelpersoner, kompetanse	**1**

		-prosessen for utvelgelse av medlemmer til styret og ledelsen, herunder sikre et tilstrekkelig mangfold -krav til foretakenes **introduksjonsopplegg** for **nye personer** og til foretakenes **løpende opplæringsprogrammer** for de aktuelle persongruppene **(Mappet 9.8.18)**			
Verdipapir	EUs handlingsplan for finansiering av bærekraftig vekst MiFID II IDD ESG https://europalov.no/rettsakt/hensyn-til-baerekraftighet-ved-investeringsrad-portefoljeforvaltning-esg-vurderinger/id-26835	Hensyn til bærekraftighet ved investeringsråd og porteføljeforvaltning (ESG-vurderinger) EU 2017/565 utkast til delegert forordning lagt frem av kommisjonen 4.1.2018: The Commission has today published draft rules on how investment firms and insurance distributors should take sustainability issues into account when providing advice to their clients. Today's announcement forms part of the Commission's Action Plan on Financing Sustainable Growth first put forward in May 2018, and would amend delegated acts under the Markets in Financial Instruments Directive (MiFID II) and the Insurance Distribution Directive. The new draft rules will help integrate Environmental, Social and Governance (ESG) considerations and preferences into investment advice and portfolio management, and into the distribution of insurance-based investment products. Mappet 08.01.2019			
MiFID II Sveits	MiFID II Financial Services Providers Code of conduct	As of January 2020, the Federal Act on Financial Services (FinSA) will introduce new rules of conduct at the point of sale for financial services providers, aimed at aligning the Swiss financial market legislation with MiFID II. Their impact depends on the client category and whether the service qualifies as portfolio management, advisory or execution only client relationship. The consultation on the draft ordinance to the FinSA (Draft-FinSO) ends on 6 February 2019. Mappet 01.02.2019			

REGELVERK FORSIKRING

Forsikring	Forberedende retningslinjer om forsikringsforetaks og forsikringsdistributørers **styring og kontroll med produkter** (POG) (05.07.16). **Link Finanstilsynet**	EIOPA, EUs tilsynsmyndighet for forsikring og tjenestepensjon, har fastsatt "Preparatory Guidelines on product oversight and governance arrangements by insurance undertakings and insurance distributors". Formålet er kundebeskyttelse; å hindre salg til feil målgruppe. Finanstilsynet forventer at foretakene vil legge retningslinjene til grunn i sine systemer for styring og kontroll med produkter og vil legge retningslinjene til grunn i tilsynsarbeidet. De forberedende retningslinjene er fastsatt for perioden fram til IDD-direktivet er gjeldende (23. februar 2018). Hovedinnhold bl.a.:	Til obs	Virksomhet, informasjon, salg, rådgivning	**3**

	EIOPA: "Preparatory Guidelines on product oversight and governance arrangements" (6.4.16) **Link EIOPA**	• produsenter av forsikringsprodukter for **salg** til kunder skal ha systemer for godkjennelse av hvert enkelt forsikringsprodukt. • det skal fastsettes en **kundemålgruppe** for hvert produkt og sikres at produktet kun **selges** til denne målgruppen Retningslinjene legger ansvaret på foretakets ledelse for at foretakene har de nødvendige systemer på plass. Tilsvarende retningslinjer er fastsatt av European Banking Authority (EBA) for boliglån, forbrukslån, innskudd, betalingskontoer, betalingstjenester og elektroniske penger. **(Mappet 28.11.16)**			
Forsikring	EIOPA Opinion on sales via the internet on insurance and pension (28.1.15)	*Se Kap 2 Teknologi og digitalisering*	Til obs		

REGELVERK KREDITT

Ref Regelverk i prosess nasjonalt

2.2. REGELVERK I PROSESS

NASJONALT

GENERELT BRANSJE OG FORBRUKER

Bransje Generelt	Lov om Finansforetak og finanskonsern (10.4.15) (**Finansforetaksloven).** **Link Lovdata** **Link Regjeringen** Forskrift om overgangsregler (21.12.15): **Link Regjeringen** Dept. kan gi flere utfyllende forskrifter, herunder krav til fagkompetanse hos kundebehandlere**.** **Link Finans Norge**	Erstatter sparebankloven, forretningsbankloven, finansieringsvirksomhetsloven og banksikringsloven samt deler av forsikringsvirksomhetsloven. Hensikt: Bidra til finansiell stabilitet Definisjon av: finansforetak, finanskonsern, kredittinstitusjon, pensjonsforetak, §13.5.: God **forretningsskikk** Kap 16: Forholdet til kunder, **markedsføring** mv §16.1.: Org av **kundebehandling**: kundene behandles av ansatte som har nødvendig **kompetanse og fagkyndighe**t, og som kan gi kundene forsvarlig **rådgivning og veiledning** ved valg av produkter ut fra **kundens behov**. Departementet kan gi forskrift om organisering av **kundebehandling** og krav til **fagkyndighet** for **kundebehandlere**. §16.2. **Taushetsplikt:** hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger om kunders personlige forhold. Skal ha kontrollordninger. §16.3 Klagenemnd, inkl regler dekninger av omkostninger § 16-5.**Opplysningsplikt** om garantiordninger mv. (1) Finansforetak som tar imot innskudd, skal **skriftlig informere** om innskuddsgarantiordningen for virksomheten, og om hvilken garanti for innskudd ordningen gir. §16.8*:* **Opplysningsplikt** priser, produktpakker. gi kundene **opplysning** om renter/provisjoner/priser på sine tjenester. **Opplyse** om tjenester som inngår i en produktpakke, tilbys enkeltvis, og oppgi prisen på enkelt tjenester i pakken. Finansforetaksloven lovfester en plikt for banker til å motta kontanter fra kundene og gjøre innskudd tilgjengelig for kundene i form av kontanter i samsvar med kundenes forventninger og behov. Bankene har frist til 1. januar 2017 med å oppfylle dette kravet. Forarbeidene til finansforetaksloven forutsetter at det er opp til bankene å sørge for at kundenes behov for kontantinnskudd og kontantuttak dekkes på en hensiktsmessig måte. Etter § 16-4 annet ledd kan departementet gi «forskrift om bankers plikt til å ta imot og til å gjøre kontanter tilgjengelig for kundene». Det er per i dag ikke gitt en forskrift. Regjeringen fremmet 22.06.18 forslag til endringer i bl.a. finansforetaksloven knyttet til PSD2-regelverket. **(oppdatert 6.8.18)**	Kunngjort 10.4.15 Ikraft-tredelse 1.1.16 Ref Høring Finans-avtale-loven, PSD2	Alle ansatte, markedsf., Kundebeh., Rådgivning, informasjon	**1**
Bransje Innskudd	Nye regler om **innskuddsgaranti** og krisehåndtering av banker (Lov om endringer i finansforetaksloven mv. (Kunngjort 23.03.18)	For å gjennomføre EUs reviderte innskuddsgarantidirektiv fra 2014 er det vedtatt endringer i lovreglene om innskuddsgarantien. Det mest vesentlige er å innføre ubegrenset garanti for visse typer av innskudd i inntil 12 måneder, blant annet for innskudd knyttet til boligkjøp, særlige livshendelser, forsikringsutbetalinger og erstatninger. Den generelle innskuddsgarantien på to millioner kroner per innskyter per bank videreføres.	Ikraft-tredelse 1.1.19	Generelt	**3**

		Norge har i dag et av de best kapitaliserte banksikringsfondene i Europa. Fondet utgjorde om lag 32,5 milliarder kroner ved utgangen av 2016. I tråd med EU-direktivene foreslår Finansdepartementet å overføre disse midlene til to nye fond som skal finansiere innskuddsgarantien og krisetiltak. Det videreføres krav om årlige innbetalinger fra bankene til fondene. Loven bygger på Banklovkommisjonens utredning NOU 2016: 23. Utredningen var på høring fra oktober 2016 til januar 2017. Finansdepartementet har bedt Finanstilsynet utarbeide et høringsnotat med forslag til utfyllende forskriftsregler til de nye lovreglene, samt forestå en alminnelig høring av forslagene. Departementet tar sikte på å fastsette forskriftsregler som kan tre i kraft samtidig med lovreglene. **(oppdatert 1.8.18)**			
Forbruker Finans Avtale	Høring: **Ny finansavtalelov** (7.9.17)	Revisjonen av finansavtaleloven behandler i hovedsak tre ulike direktiver; Det reviderte betalingstjenestedirektivet (PSD2), boliglånsdirektivet (MCD) og betalingskontodirektivet (PAD). I tillegg er det foreslått flere endringer som ikke følger av disse. Lovforslaget tar sikte på et sterkere vern for kredittkunder og gir enkelte særskilte regler for boliglån. Lovforslaget skal sikre tilgang til moderne konto- og betalingstjenester, kundens erstatningsrettslige vern skal styrkes, og det klargjøres hvilke plikter tjenesteyteren har ved finansavtaler og ved virksomhet som utøves av finansmeglere, finansagenter og finansrådgivere. Loven regulerer i utgangspunktet finansnæringens forhold til husholdninger, men foreslås utvidet til også å gjelde næringslivet. Den berører med andre ord om lag alle norske borgere på svært viktige områder. Departementet mottatt ca 67 høringsuttalelser, herunder Finans Norge og FinAut. Finans Norge uttaler bl.a. (15.12.17): -forslaget har ikke vært konsekvensutredet i et ordinært lovutvalg slik en så viktig lov normalt blir gjenstand for. -flere av forslagene som fremkommer har potensielt store og uoversiktlige konsekvenser. -lovforslaget implementerer PSD2 på feil måte og mer vidtgående enn direktivet selv legger opp til. -lovforslaget vil føre til at PSD2 ikke er implementert i Norge på det tidspunktet direktivet gjelder i EU. Det skaper stor usikkerhet, -høringsforslaget utvider direktivets regler. Direktivet er et forbrukerbeskyttelsesdirektiv, departementet lar det også virke overfor næringsdrivende og begrenser dermed avtalefriheten for profesjonelle parter. Det vil kunne føre til en utilsiktet strengere kredittpolitikk fordi finansinstitusjonene blir pålagt å håndtere virksomheter på samme måte som forbrukere. -Finans Norge støtter heller ikke Justisdepartementets forslag om at det i lovens generelle del tas inn regler om bevisbyrde, erstatningsregler og klagebehandlingsregler, samt forslaget om innføring av en generell avslagsplikt. En modernisering av FAL må basere seg på bransjens evne til selv, innenfor rammene av god forretningsskikk, å håndtere hvilken og hvordan kundene gis informasjon, veiledning og rådgivning. Finans Norge foreslår at ny finansavtalelov implementeres i to faser: - PSD2 innføres raskt og i henhold til direktivet fra EU.	Status: Under behandling	Selskap, kunde-behandling, Veiledning, Informasjon, rådgivning	

		- De resterende delene av lovforslaget underlegges en ordinær lovprosess og det nedsettes en referansegruppe som utreder konsekvensene av forslagene før loven går til Stortinget i ferdig form. I et felles brev til justisministeren (12.1.18) sier en rekke bransje- og interesseorganisasjoner for norsk næringsliv nei til at en ny finansavtalelov kan vedtas uten at det gjøres store endringer i utkastet. Lovforslaget er utilstrekkelig utredet og med få konsekvensutredninger. Det bør snarest opprettes en bredt sammensatt referansegruppe med representanter for finansnæringen og andre berørte næringsinteresser for å bistå departementet i den videre prosessen. FinAut uttaler bl.a. (21.12.18): -det er hensiktsmessig fortsatt å regulere mest mulig i særlovgivning, slik at man kan være sikker på at reglene er tilpasset den til enhver tid gjeldende regulering for vedkommende område. -dette vil også gi størst trygghet for de forbrukerne som skal **rådgis.** - det er av svært stor betydning for FinAut hvordan **«rådgivning**» og «**rådgiver»** behandles i finansavtaleloven. - «**Rådgivning»** bør defineres i finansavtaleloven. Det bør også **«veiledning»/ «kundeveiledning».** -- Definisjonen bør ikke knyttes eksplisitt til «**rolle» («rådgiver**»), men til selve tjenesten som utføres **(funksjonen rådgivning**). Da kan definisjonene også benyttes uavhengig av om **veiledning og rådgivning** skjer gjennom heldigitale kundeløsninger eller når en ansatt utfører dette. - FinAut er imot at tittelen «**finansrådgiver**» om en person ansatt i banken forelås å opphøre. Regjeringen fremmet 22.06.18 forslag til endringer i bl.a. finansavtaleloven knyttet til PSD2-regelverket. Det er ikke kjent når proposisjon om ny finansavtalelov fremmes for Stortinget (mulig januar 2019). **(oppdatert 5.8.18)**			
Forbruker Finans Person-oppl	Bransjenormer for behandling av **personopplysninger** i finansnæringen (Finansrett Juni 2018, nr. 75)	Finans Norge arbeider med å utarbeide bransjenormer for behandling av personopplysninger i finansnæringen. Bakgrunnen for å utarbeide bransjenormer er bl.a. å sikre gode konkurransevilkår, men også å sikre godt personvern i næringen. Det utarbeides i første omgang to normer, en for bankvirksomhet og en for forsikring. I tillegg til bransjenormer utarbeides det underliggende veiledere. Iht. personvernforordningen skal bransjenormer godkjennes av Datatilsynet. I tillegg til arbeidet med bransjenorm har en ekspertgruppe i Finans Norge utarbeidet en rekke hjelpedokumenter og notater som skal være til hjelp for medlemmenes implementering av GDPR i bank og forsikring. Bl.a. er det publisert en mal for databehandleravtale og en oversikt over «saklige formål» for behandling av personopplysninger innen finansnæringen. Dokumentene er publisert på Finans Norges medlemsnett. Det er også utarbeidet generell info om GDPR i finans - spørsmål og svar – som er publisert på Finans Norges åpne nettsider. **(Mappet 12.8.18)**	2018 I prosess		

TEMA	LOVER/REGLER ETC.	INNHOLD	STATUS	FUNKSJON	RELEVANS
Forbruker Person-oppl	Veiledere i personvernloven og GDPR *https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-verktoy/veiledere/*	Datatilsynet har gitt ut ulike veiledere knyttet til den nye personvernforordningen i EU, bl.a.: - informasjon og åpenhet (4.6.18) - databehandleravtale (18.56.18) - vurdering av personvernkonsekvenser (DPIA) (19.6.18) - grunnleggende personvernprinsipper (25.6.18) - behandlingsgrunnlag (28.5.18) - programvareutvikling med innebygd personvern (20.6.18) - retten til dataportabilitet (26.6.18) - internkontroll og informasjonssikkerhet (19.6.18) **(Mappet 20.6.17)** **(Oppdatert 6.8.18)**	Publisert pr juli 2018		
Forbruker generelt	Personvern og forbrukervern	Forbrukerombudene i Danmark, Finland, Norge og Sverige er blitt enige om styrke samarbeidet for å sikre **forbrukervernet** i den digitale økonomien. Hvordan persondata samles inn, bearbeides og brukes kan ha stor betydning for **forbrukernes adferd**, men er i dag ofte uklart for forbrukerne. Når forbrukerne gir fra seg personopplysninger, blir de en handelsvare som til en viss grad kan erstatte penger. Dette gjør det vanskeligere å sammenligne de faktiske kostnadene ved ulike tjenester, og om verdien av det du gir vekk gjenspeiler verdien av hva du får i retur. **(Mappet 28.11.16)**	Til obs		
Forbruker Hvit-vasking	Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (**hvitvaskingsloven**) (1.6.18) **Link Lovdata**	Stortinget vedtok 22.05.18 ny lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven). Loven ble sanksjonert i statsråd 01.06.18. Loven gjennomfører store deler av EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv i norsk rett. Loven innebærer i stor grad en videreføring av gjeldende rett, men også en innstramming av reglene på sentrale punkter. Loven vil erstatte dagens hvitvaskingslov fra 2009. Nytt (bl.a.): - skjerper inn kravene til gjennomføring av kundetiltak (tidligere «kundekontroll»), undersøkelser og rapportering. - stiller klarere krav til foretakene om å gjennomføre risikovurderinger i sitt anti-hvitvaskingsarbeid, og tilpasse innsatsen til den identifiserte risikoen. - hjemler for å ilegge rapporteringspliktige overtredelsesgebyr for brudd på loven. - stiller strengere krav til kvalitet og ledelsesforankring - åpner for regulering av virtuell valuta Banker, kredittforetak, finansieringsforetak, forsikringsforetak, verdipapirforetak, forvaltningsselskap og betalingsforetak kan ilegges overtredelsesgebyr på inntil NOK 44 millioner. Det samme gjelder styremedlemmer, ledere, ansatte og andre som utfører oppdrag på vegne av rapporteringspliktig. Av temaer som kan bli regulert i forskrift er blant annet; -gjennomføring av forenklede kundetiltak i skadeforsikring, -lovens anvendelse for agenter av utenlandske betalingsforetak,	Ikraft-tredelse: I løpet av høsten 2018	Selskap, kunde-behandling	**1**

		-utkontraktering av kundetiltak, -fremgangsmåten ved avvikling av kundeforhold, -behandling av personopplysninger og kundetiltak ved utstedelse av virtuell valuta. Finans Norge vil søke dialog med departementet i forbindelse med forskriftsarbeidet. **(Mappet 6.8.18)**			
Forbruker Hvit-vasking	Høring - forskrifter til ny **hvitvaskingslov** (29.6.18)	Finanstilsynet har på oppdrag fra Finansdepartementet sendt ut på høring forskrifter om virtuelle valutaer, agenter av utenlandske betalingsforetak og informasjonsdeling i konsern. **(Mappet 6.8.18)**	Hørings-frist: 17.8.18	Selskap, kunde-behandling	**1**
Forbruker Finans Hvit-vasking	Veiledninger og retningslinjer for **hvitvaskingsregelverket** Retningslinjer: **Link Finans Norge**	Finans Norge har utarbeidet retningslinjer og veiledninger om forskjellige deler av regelverket: Disse ligger på Finans Norges medlemssider. Finans Norges fagutvalg for økonomisk kriminalitet og hvitvasking arbeider med en Q&A til Finanstilsynets rundskriv. Rundskrivet er nokså kortfattet, og Q & A tar for seg de vanligste spørsmål i forbindelse med etterlevelsen og som rundskrivet ikke løser. **(Mappet 13.8.18)**	I prosess	Selskap, kunde-behandlere	
Forbruker Finans Hvit-vasking	**Legitimasjonskontroll** og flyktningers tilgang til banktjenester mv. (13.6.18) *Finansrett juni 2018, nr 75.*	Finans Norge publiserte 19.05.17 et rundskriv om legitimasjonskontroll og tilgang til banktjenester for utlendinger (flyktninger mv.) som har fått opphold i Norge. Veiledningen omhandler bl.a. etablering av kundeforhold til den aktuelle kundegruppen, og angir hva som er gyldig legitimasjon, hvilken dokumentasjon som ellers må vises, og hvilke grunnleggende banktjenester kundegruppen minimum skal ha. På bakgrunn av innspill fra medlemsforetak, og i samarbeid med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og Utlendingsdirektoratet (UDI), har Finans Norge utarbeidet nye versjoner av rundskriv og veileder. Endringene gjelder bl.a. en presisering av hvilke grupper veiledningen gjelder for, hvilken dokumentasjon som skal fremlegges, samt presiseringer av hvem som mottar vedtaksbrev fra IMDi mm. **(Mappet 12.8.18)**	2018	Kunde-behandling	**1**
Forbruker	Høring om **nytt fødselsnummer (personidentifikator)** (23.3.17) **Link Regjeringen**	Fordi Norge rundt 2040 går tom for nye fødselsnumre sender Finansdepartementet forslag til ny personidentifikator (fødselsnummer) på høring. Departementet foreslår å videreføre dagens ordning men ta bort opplysninger om kjønn og endre kontrollnummeret. Forslaget innebærer at innbyggere født før 2032 vil beholde sitt eksisterende fødselsnummer, men opplysningen om kjønn vil bli «slått av» som bærende informasjonselement i fødselsnummeret registrert i Folkeregistret. Dette er en teknisk endring i oppbygningen av fødselsnummeret som ikke medfører direkte konsekvenser for borgerne. Opplysningen om kjønn vil i stedet registreres i et eget felt i Folkeregistret. De to siste sifrene i fødselsnummeret benyttes i dag til å kontrollere om det er	Status: Under behandling		

		feil i fødselsnummeret. Forslaget innebærer også at den matematiske kontrollberegningen i det nestsiste sifferet endres. Ved å endre måten dette beregnes på, kan kapasiteten også økes i nummerserien. Løsningen foreslås innført i 2032, senest i 2036. Finans Norge støtter i sitt høringssvar hovedlinjene i Finansdepartementets forslaget, inkludert forslaget om at kjønn ikke lenger skal kunne leses av fødselsnummeret. For at samfunnet skal få tilstrekkelig tid til omlegging, mener Finans Norge at ny personidentifikator ikke bør innføres før i 2036. **(Mappet 20.6.17)**			
Forbruker Finans Kunde-Behandl Rådgivn	Bransjestandard God skikk ved rådgivning og annen kundebehandling **(God skikk)** (9.11.17) God skikk: **Link FinAut** Kommentarutgave (betaløsning): **Link FinAut**	Finans Norges hovedstyre besluttet 9.november 2017 at FinAuts fremlagte forslag til «God skikk ved rådgivning og annen kundebehandling» (God skikk) erstatter «God rådgivningsskikk», og at God skikk skal være en bransjenorm forvaltet av FinAut. Virkeområdet for bransjenormen utvides til å gjelde ved rådgivning, informasjon, veiledning og salg i forbrukermarkedet. Reglene gjelder både for personlig betjening og for digitale prosesser. De viktigste endringene er: -utvidelse av målgruppen (alle i kundeposisjon, både salg, informasjon, veiledning og rådgivning) - gjelder for alle produktområder (verdipapir, ulike typer forsikringer, ulike typer kreditt etc.) -fokus på det som gjøres, uavhengig av om det utføres av ansatt eller gjennom digitale kanaler -tydeliggjøring av lederansvar, inkludert belønningssystem. Det er utarbeidet en kommentarutgave kommentarutgave tilpasset alle målgrupper, med søkefunksjonalitet og lovhenvisninger for å sikre ensartet tolkning av bransjenormen. FinAut utvikler og oppdaterer: -fagplaner og innhold til kunnskapsprøver -materiell til oppdateringskrav for 2018 -sensorveiledning og innhold til praktiske prøver -annet aktuelt materiell etter behov **(oppdatert 6.8.18)**	Ikraft-tredelse 1.10.18	Kunde-behandling, salg, informasjon, rådgivning	**1**

REGELVERK TEKNOLOGI OG DIGITALISERING

Betalings-tjeneste	Payment Services Directive **("PSD2") Betalingstjeneste-direktivet** (5.5.15). Avløser PSD fra 2007.	Gjelder for elektronisk betaling. Hensikt: modernisere regelverket for betalingsformidling, forbedre **forbrukervern** og forbrukervalg, fremme innovasjon, forbedre betalingssikkerhet, sikre enkle, effektive og sikre betalingsløsninger på tvers av landegrenser i EU, sikre lave priser på betalingstjenester. Bankenes monopol på kundenes kontoinformasjon og betalingstjenester forsvinner. Det åpner døren for selskaper som er interessert i å benytte seg av bankenes informasjon.	EU: Vedtatt, Publisert 23.12.15.	Selskap, Kundekontakt	**2**

	Link Europa **Link Regjeringen** **Link Europalov**	PSD2 gjør at bankkundene kan bruke tredjepartsleverandører til å styre sine finanser, betale regninger, foreta P2P-overføringer og analysere forbruket, samtidig som pengene er plassert på bankkonto. Bankene må gi tredjepartsleverandørene tilgang til kundenes kontoer. Dette vil sette tredjepartene i stand til å bygge opp finanstjenester oppå bankenes data og infrastruktur. PSD2 vil medføre behov for endringer i finansavtaleloven, finansforetaksloven, finansierings-virksomhetsloven og forskrift om betalingsforetak. Revisjonen av ny finansavtalelov behandler bl.a. betalingstjenestedirektivet. Finans Norge har foreslått at ny finansavtalelov implementeres i to faser, der PSD2 innføres raskt og i henhold til direktivet fra EU. Regjeringen fremmet 22.6.18 forslag til endringer i flere lover som bl.a. medfører: -tilbydere av betalingstjenestene betalingsfullmaktstjenester og kontoinformasjonstjenester, blir underlagt regulering og tilsyn fra Finanstilsynet. - tjenestene er søknadspliktig. - betalingstjenestetilbydere får rett til tilgang til kredittinstitusjoners betalingskontotjenester. -finansforetakenes adgang til å dele opplysninger presiseres, jf. finansforetaksloven § 16-2 femte ledd. - hjemmel til forskriftsbestemmelser slik at betalingsfullmaktstjenester og kontoinformasjonstjenester regnes som betalingstjeneste. Forskriften er under utarbeidelse i Justisdepartementet, og innebærer en midlertidig regulering i påvente av ny finansavtalelov. Saken skal til komitebehandling før endelig behandling. **(oppdatert 6.8.18)**	Gjennom-føringsfrist i EU: 13.1.18 Norge: Behandles i ny finans-avtalelov		
Betalings-tjenester Netthandel	Foreslår regler for betalingstjenester på nett (mars 2017) **Link Stortinget**	Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) foreslår nye standarder for betalingstjenester. Det foreslås blant annet at beløpet for når det kreves passord eller PIN-kode skal økes fra 10 til 30 euro. Utgangspunktet for forslaget til nye standarder, er betalingstjenestedirektivet fra 2015 (PSD2). EBA foreslår blant annet: -å heve terskelen for å oppgi passord eller kode fra 10 til 30 euro. En begrunnelse er at en for lav terskel vil hindre forbrukerne i å handle på nett. -å innføre et unntak for «ubetjente terminaler» knyttet til transport og parkeringsavgift. Dette foreslås blant annet for å unngå kø, «shoulder surfing» eller for å hindre at man overvåker personer for å stjele PIN-koden. -å innføre et unntak basert på en risikoanalyse for overføringene, som er knyttet til et forhåndsdefinert nivå av svindel. Unntaket skal vurderes på nytt 18 måneder etter at reglene trer i kraft. -å gi fintechselskaper tilgang til grensesnitt utviklet av bankene, på samme måte som kundene har tilgang.	Til obs		

		Reglene vil medføre endringer i finansavtaleloven, finansierings-virksomhetsloven og forskrift om betalingsforetak. **(Mappet 20.6.17)**			
Teknologi	Felles EU-regler for bruken av robotikk? (12.1.17) **Link Europarl**	Europaparlamentets komité for juridiske spørsmål vedtok nylig en anmodning til Europakommisjonen om ny felles EU-lovgivning for å håndtere **de juridiske og etiske utfordringer** som oppstår som følge av den økte bruken av robotikk og kunstig intelligens. Blant annet oppfordres Kommisjonen til å vurdere og opprette et særskilt standardiseringsbyrå på området, som kan gi teknisk, etisk og regulatorisk ekspertstøtte til offentlige myndigheter. EU-parlamentet diskuterer forslaget februar 2017. **(mappet 18.1.17)**	Til obs.		
Teknologi FinTech	Diskusjonsnotat om FinTech (15.8.17)	EUs banktilsyn (EBA) sendt i 2017 ut et diskusjonsnotat om FinTech. Formål: - å få innspill til EBAs arbeid -vurderinger knyttet til FinTech. Diskusjonsnotatet inneholder bl.a.: - en kort oversikt over FinTech-arbeidet innenfor EU og internasjonalt. - en redegjørelse for hensikten med EBAs aktiviteter og arbeidet så langt - presentasjon av funn og observasjoner fra en spørreundersøkelse besvart av tilsynsmyndighetene i medlemslandene. Basert på funnene har EBA identifisert seks områder for videre arbeid og ber om innspill til disse områdene. **(Mappet 13.8.18)**	Til obs.		
Teknologi Kunde-kjøps-løsninger	Utarbeidelse av sjekklister for God skikk	FinAut har utarbeidet sjekklister for digitale kundekjøpsløsninger for fire hovedkategorier av produkter: -Sparing og plassering -Personforsikring -Kreditt -Skadeforsikring Formål med sjekklistene er å -gi støtte ved utvikling av digitale kundeløsninger slik at løsningene er i tråd med bransjenormen for God skikk. -gi støtte ved internkontroll slik at de digitale kundeløsningene er i overensstemmelse med regelverk og bransjenormer. **(Mappet 6.8.18)**	Publisert februar 2018 (v1), oppdateres ved behov	Utarbeidelse av digitalløsninger, compliance	

REGELVERK VERDIPAPIR

Verdipapir	Høring - **Egnethetsvurdering** under MIFID II (13.7.17) Finansrett desember 2017, nr. 73 **Link ESMA**	Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndigheten ESMA gjennomførte fra 13.07.17 til 13.10.17 en høring om revisjon av retningslinjer for visse aspekter av kravene til **egnethetstesting** ved **investeringsrådgivning** og aktiv forvaltning. Testingen er en helt sentral av MiFID-reglene. Høringen inneholder forslag til revisjon av ESMAs eksisterende retningslinjer om egnethetsvurderingen, publisert i 2012. Endringene skal hensynta bruken av teknologi som f.eks. **robotrådgivning** mv., samt hensynta erfaringer fra nasjonale tilsyn med egnethetskravene. Den europeiske bankforeningen (EBF) understreker i høringssvar 13.10.17 at man fra EUs side legger opp til å utvide **informasjonspliktene** til bankene – med fare for at kundene neddynges med **informasjon.** Man er også kritisk til at ESMA i så stor grad gir detaljregler innenfor r**obotrådgivning**, som man til nå ikke har mye erfaring fra. En bedre tilnærming vil være å avvente praksis. I tillegg har man noen enkeltmerknader knyttet til føringer i rettledningen som EBF mener er feil forståelse av MiFID-regelverket. **(Mappet 12.8.18)**	Til obs.		
Verdipapir	Lov om verdipapirhandel (**verdipapirhandelloven**) (1997, sist endret 15.6.18) **Link Lovdata** Lov om endring av verdipapirhandelloven og oppheving av børsloven (15.6.18): **Link Regjeringen** **Link Lovdata**	MIFID II innarbeides i Verdipapirhandelloven og -forskriften Dagens lov: §1-1: Lovens formål er å legge til rette for sikker, ordnet og effektiv handel i finansielle instrumenter. **§2.4.:** Def **investeringsrådgivning** Kap 10, del II: Investorbeskyttelse: interessekonflikter, god **forretningsskikk**, **informasjonsplikt.** Ved **rådgivning/aktiv forvaltning:** innhente nødvendige opplysninger om kundens kunnskap/ erfaring, samt kundens finansielle situasjon og investeringsmål, for å kunne anbefale den investerings-tjeneste som egner seg for vedkommende. Hvis investeringsproduktet ikke er hensiktsmessig, skal kunden advares. §10-11: God **forretningsskikk** (Ref. Røeggen) § 10-17. Plikt til å foreta lydopptak. Delutredninger: - Delutredning nr 2 (MiFIID II/MiFIR) - Delutredning nr 3 (MAR) (se dette) Lovendring 2018: Stortingets vedtok lov om endringer av verdipapirhandelloven 4. juni 2018 (sanksjonert 15.6.18).	Nasjonalt Sist endret 2014. Lov-endring (MiFID II og MiFIR): Ikrafttredelse 1.1.19	Salg og Rådgivning: Informasjon, opplysning,	**1**

		Vedtaket er basert på lovforslag om MiFID II og MiFIR. Lovforslaget er en overordnet gjennomgang av det norske verdipapir- og børsregelverket med utgangspunkt i Verdipapirlovutvalgets utredning om EUs reviderte verdipapirmarkedsdirektiv (MiFID II) og verdipapirmarkedsforordning (MiFIR). Finansdepartementet vil utarbeide forskrifter med utgangspunkt i Verdipapirlovutvalgets utredning NOU 2018:1 om gjennomføring av utfyllende rettsakter til MiFID II og MiFIR. Per i dag gjelder forskrifter fastsatt av Finanstilsynet i desember 2017 som samsvarer med endringer etter MiFID II og speiler MiFIR og utfyllende kommisjonsrettsakter (MiFID 2 forskriften, MiFIR forskriften, samt utfyllende regler). Disse er av midlertidig karakter, likevel slik at myndighetene mener at Norge med disse reglene er i samsvar med EU-retten. Men det er jo et herlig rot det hele. Den «gamle» loven står fremdeles ved lag. *Se Forskrifter tilsvarende MiFID II/MiFIR* **(Oppdatert 7.8.18)**			
Verdipapir	**Markedsmisbruks-forordningen** (MAR) (nr. 596/2014) Europaparlaments- og rådsforordning om markedsmisbruk (market abuse regulation) **Link Regjeringen** Utredning nr. 3 fra Verdipapirlovutvalget (23.6.17) **Link Regjeringen** Høring (18.7.17) **Link Regjeringen**	Ny forordning om markedsmisbruk. Erstatter Market Abuse Directive ("MAD") (2003). Inneholder regler om: •Utvidelse av virkeområde til å omfatte flere markedsplasser og instrumenter •Presisering av at algoritmehandel og såkalt "high frequency trading" omfattes av markedsmanipulasjonsbestemmelsen. Presiseringer i definisjonen av innsideinformasjon Krav til rapportering av mistenkelige transaksjoner for markedsplasser og verdipapirforetak Krav til utsteders offentliggjøring av innsideinformasjon Krav til produksjon og offentliggjøring av investeringsanbefalinger •Markedsmanipulasjonsbestemmelsen utvides til å omfatte forsøk på manipulasjon. •Kompetent skal gis myndighet hjemmel til å sikre bevis i større utstrekning enn i dag. •Tilsynsmyndigheten skal ha kompetanse til å ilegge administrative sanksjoner og bøter mv. •Samarbeid mellom tilsynsmyndighetene ved transaksjoner som har tilknytning til flere land, herunder med tredjeland. •Beskyttelsesordning for varslere ("whistle blowing"). Utredning nr. 3 fra Verdipapirlovutvalget: omhandler markedsmisbruk. Utvalget forslår vesentlige endringer i verdipapirhandellovens regler om markedsmisbruk, sanksjoner og straff. Eksisterende norske regler på området som er dekket av MAR, må oppheves og erstattes med forordningsteksten. Dette gjelder blant annet verdipapirhandellovens definisjon av innsideinformasjon, forbudet mot innsidehandel, forbudet mot markedsmanipulasjon, samt regler om håndtering av innsideinformasjon, innsidelister og utsteders løpende informasjonsplikt. Utvalget foreslår nye og mer omfattende regler om overtredelsesgebyr. Brudd på reglene om innsidehandel og markedsmanipulasjon forbeholdes imidlertid strafferettslige sanksjoner.	EU. Delvis ikraft-tredelse 3.7.16 Status: Under behand-ling	Virksomhet, kundekontakt	**3**

		Strafferammen for brudd på reglene om spredning av innsideinformasjon forslås skjerpet fra ett til fire års fengsel. Utvalget skal avgi ytterligere to utredninger. Finans Norge høringsuttalelse (31.10.17): -støttet forslaget som innebærer at EUs nye atferdsregler for verdipapirmarkedet også blir gjeldende i Norge. – det overliggende hensyn er at reglene i størst mulig grad er harmonisert med resten av verdipapirmarkedet i EØS. -positivt at denne harmoniseringen nå også omfatter detaljreglene for atferden i markedet - Det haster dmed å sikre en også norsk gjennomføring av MAR, samt en autorisert norsk oversettelse av MAR. Forordningen krever innlemming i EØS-avtalen. **(Mappet 28.11.16)** **(Oppdatert 10.8.18)**			
Verdipapir	EBA og ESMA Guideline: **Egnethet for styre og ledelse** (26.9.17) **Link ESMA**	Bakgrunn: MiFID II og CRD IV, finanskrisen. Inneholder retningslinjer for **egnethetsvurdering** av personer som skal inngå i **styrer og ledelsen**, samt **nøkkelpersoner:** -felles kriterier for å vurdere den individuelle og samlede **kompetansen, evnene og erfaringene,** - felles kriterier for vurdering av deres **omdømme, ærlighet, integritet og uavhengighet** - rammeverk for å vurdere hvor mye tid styremedlemmene må avsette til vervet -retningslinjer for hvordan antall styreverv skal beregnes i forhold til regelverkets maksimalgrense for antall styreverv -prosessen for utvelgelse av medlemmer til styret og ledelsen, herunder sikre et tilstrekkelig mangfold -krav til foretakenes **introduksjonsopplegg** for **nye personer** og til foretakenes **løpende opplæringsprogrammer** for de aktuelle persongruppene Lov- og samtykkeproposisjon fremmet av regjeringen 10.4.2019 **(Mappet 9.8.18)** **Oppdatert 14.05.2019**	Ikraft-tredelse 30.6.18	Styre-medlemmer, Ledelse, nøkkelpersoner, kompetanse	
Verdipapir /Forsikring m. inv. valg	Høring - gjennomføring av **PRIIPs-forordningen** i norsk rett (18.5.17) **(PRIIPs-loven)** **Link Regjeringen**	Finansdepartementet sender 18.5.17 høringsnotat utarbeidet av Finanstilsynet med utkast til gjennomføringsbestemmelser i norsk lov og forskrift, som skal sikre gjennomføring i norsk rett av forventede EØS-regler om nøkkelinformasjonsdokumenter om sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter; PRIIPs-forordningen harmoniserer informasjonskrav ved salg av sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter på tvers av bank, forsikrings- og verdipapirsektoren. Forordningen krever at det skal utarbeides standardisert **produktinformasjon** ved bruk av et faktaark, såkalt **nøkkelinformasjonsdokument**, som skal gjøres tilgjengelig for ikkeprofesjonelle investorer før det inngås avtale om **salg** av slike produkter. Finanstilsynet foreslår i høringsnotatet at PRIIPs-forordningen gjennomføres i en ny lov om nøkkelinformasjon om sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter, i høringsnotatet	Status: Under be-handling	Informasjon, kundekontakt, salg	**2**

		omtalt som PRIIPs-loven. Finanstilsynet har i høringsnotatet beskrevet de plikter og rettigheter som fastsettes i forordningen, og har samtidig vurdert om det er behov for å gjøre tilpasninger i eksisterende lover eller forskrifter som følge av gjennomføringen i norsk rett. Loven vil bl.a. inneholde: -informasjonskrav ved salg av sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter på tvers av bank-, forsikrings- og verdipapirsektoren. -utarbeidelse av standardisert produktinformasjon ved bruk av et faktaark, såkalt nøkkelinformasjons-dokument, som skal gjøres tilgjengelig for ikke-profesjonelle investorer før det inngås avtale om salg av slike produkter. Forordningen åpner for enkelte nasjonale valg (høringsnotatet punkt 1.5). Finans Norge uttaler bl.a. (20.08.17): -Finans Norge støtter at PRIIPs-forordningen gjennomføres i norsk rett ved en ny tversgående lov om nøkkelinformasjon for sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter. -Finans Norge støtter ikke Finanstilsynets forslag om å utvide forordningens anvendelsesområde nasjonalt til individuelle pensjonsprodukter med investeringsvalg. -Salg av pensjonsprodukter med investeringsvalg er allerede undergitt et omfattende og robust regelverk. På toppen av myndighetskravene er det i tillegg bransjeregler om avkastningsprognoser som sikrer at kundene ved kjøp av både kollektive og individuelle pensjonsprodukter gis god og nøktern informasjon om hvilken avkastning de kan forvente. Dette bør ikke vike for EU-regelverket. -Finans Norge mener at det er viktig at det legges til rette for at kunder og leverandører kan kommunisere digitalt. Både PRIIPs- og IDD-reguleringen har regler **(Oppdatert 7.8.18)**			
Verdipapir Pensjons-konto	Høring: Egen **pensjonskonto** (endring i pensjonskontoloven) (21.11.17) **Link Regjeringen**	Forslaget åpner for at arbeidstaker kan samle sin pensjonskapital på én pensjonskonto (egen pensjonskonto). Forslaget innebærer at arbeidstakere som er medlemmer i en innskuddspensjons-ordning har rett til å få overført pensjonskapitalbevis til arbeidsgivers innskudds-pensjonsordning. Forslaget innebærer at arbeidsgiver skal dekke administrasjons-kostnader for pensjonskapital-bevisene. Den ansatte dekker selv kostnadene for forvaltning, som i dag. Etter forslaget vil pensjonskapitalbevis overføres automatisk, med mindre den ansatte reserverer seg (passivt samtykke). Departementet har også foreslått å oppheve regelen i innskuddspensjonsloven om at arbeidstaker må ha vært ansatt i minst 12 måneder for å ha krav på å få med seg opptjent pensjonskapital. Finans Norges støtter i sitt høringssvar forlaget, med kommentarer (21.2.18): -vedr passivt samtykke: vil kunne gi markedsmessige utslag for leverandører med høy andel pensjonskapitalbevis. Disse vil avgi markedsandeler til leverandører med en høy andel medlemmer i kollektive innskuddspensjonsordninger. -arbeidstakere som ikke anser seg tjent med at pensjonsrettighetene slås sammen, må få god informasjon om og gis en reell mulighet til å reservere seg.	Status: Under behandl		

		-det må legges opp til en tilstrekkelig lang implementeringsfase for at arbeidstakere skal få nødvendig tid til å områ seg, samt at leverandører få tid til å utvikle systemer for å håndtere flytting av inntil 1,5 millioner pensjonskapitalbevis. - fraråder et system hvor arbeidstakerne selv velger leverandør for den aktive pensjonsopptjeningen på egen pensjonskonto. **(Mappet 12.8.18)**			
Verdipapir	Fire tiltak for bedre velferd for **forbrukerne** i **fondsforvaltningen** (2.12.16) **Link Forbrukerrådet**	Forbrukerrådet foreslår fire konkrete tiltak til norsk fondsbransje for å bedre forbrukernes situasjon ved fondskjøp: 1. Større pristydelighet på nettsidene. 2. Priser i kroner og øre, ikke bare prosent. 3. Gi kundene kvittering. I dag finnes det ingen lovpålagt plikt for en forvalter til å informere om kostnadene som trekkes, mens du er kunde. Det får du vite hvis du eier aksjer. 4. Produktpakker tilslører pris og hemmer konkurranse. Produktpakkeforskriften er til for å hindre ufordelaktig produktpakking. Bare produktpakker som kan synliggjøre gevinst til sluttbruker er akseptable. Forbrukerrådets henviser til at i november kom dokumentasjon fra EU-kommisjonen som viser at tilgang på informasjon også har en effekt på velferden til oss forbrukere. Får å få dette til må et salg inneholde følgende punkter: 1.Forteller enkelt og forståelig om prisene på produktene og tjenestene 2.Vise fullstendige priser i begynnelsen av kjøpsprosessen. 3.Tydeliggjør nøkkelinformasjonen om produktet. **(Mappet 18.1.17)**	Forslag	Kunde-behandling, salg	**3**

REGELVERK FORSIKRING

Forsikring Distri-busjon	Høring - Norsk gjennomføring av **forsikrings-distribusjonsdirektivet** (IDD) (forslag til endringer i **forsikringsavtaleloven** (FAL) og tilknyttede forskrifter. 6.3.18) **Link Regjeringen**	Forsikringsdistribusjonsdirektivet berører både Justis- og beredskapsdepartementets og Finansdepartementets ansvarsområder. Justis- og beredskapsdepartementet har utarbeidet et eget høringsnotat med forslag til endringer i forsikringsavtaleloven og tilhørende forskrifter. I Justisdepartementets forslag til endringer i forsikringsavtaleloven (FAL) for gjennomføring av IDD, foreslås en betydelig revisjon av loven. Det foreslås å endre lovens struktur slik at del C med alminnelige bestemmelser blir flyttet frem til lovens første kapittel. Det foreslås videre å utvide denne delen av loven, slik at regler som er felles for skadeforsikring og personforsikring samles her. Dette innebærer at enkelte regler i gjeldende del A og B slås sammen og flyttes til lovforslagets første del. Videre foreslås det enkelte nye generelle bestemmelser. Formålet med disse endringene er at det skal bli enklere å finne frem til sentrale felles regler som er uavhengige av forsikringstypen. Finans Norges kommentarer (bl.a.) (6.6.18): -Finans Norge er positive til at man på europeisk nivå innfører harmoniserte regler som vil sikre at de samme reglene skal gjelde ved distribusjon av forsikringer uavhengig av man i forsikringsregelverket kategoriseres som formidling eller direktesalg.	Status: Under behandling		

		- må ikke innføre nasjonale avvik og tilleggskrav, med mindre dette kan begrunnes i særtrekk ved det norske markedet. - det foreslås å videreføre rådgivningspåbudet for salg av personforsikring og forsikringsspareprodukter. For å sikre like konkurransevilkår bør man som i Sverige og Danmark, legge seg på direktivets nivå uten ytterligere nasjonale særkrav. - Forslaget til en forskriftshjemmel for innføring av provisjonsforbud må utformes strengt og avgrenses til særlige tilfeller etter mønster av forslaget på verdipapirområdet. -Vedr forsterket kontroll med agentregistrene: Det legges imidlertid opp til ulikheter for norske og utenlandske filialer mht agentregistre som kan medføre konkurransevridning. **(Mappet 7.8.18)**			
Forsikring Avtale	Lov av 16.juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler (FAL) (**forsikringsavtaleloven)**, sist endret 1.7.13 **Link Lovdata** 5 forskrifter, bl.a.: -forsikringsgivers forpliktelse - rettshjelpsforsikring - forsikringsselskaps opplysningsplikt (Finansdept.) **Link NFT**	Del A: Avtaler om skadeforsikring (skadeforsikringsdelen) Del A perseptorisk (ufravikelig) i forbrukerforhold. Ikke for bedrifter som (minst to av følgende vilkår): har mer enn 250 ansatte, har en salgsinntekt på minst 100 mkr,, har eiendeler på minst 50 mkr. § 2-1. **Informasjon** ved tegningen **Informasjonsplikt** før avtaleinngåelse, legge forholdene til rette for at forsikringstakeren kan vurdere forsikringstilbudet. Del B: Avtaler om personforsikring (personforsikringsdelen) Preseptorisk. Kapittel 11. Selskapets **informasjonsplikt.** § 11-1. (**informasjon** i forbindelse med tegningen): Gi forsikringstakeren **opplysninger** om viktige sider ved de forskjellige typer forsikring som kan dekke forsikringsbehovet. «I forbindelse med tegningen.. skal selskapet så vidt mulig sørge for at forsikringstageren **får råd** om dekningen av foreliggende forsikringsbehov». **Informasjons- og opplysningsplikt:** Ulikt beskrevet for skade og person. Skade: En **relativ plikt** («i nødvendig utstrekning»). Person: Direkte **rådgivningsplikt** (§11-1). Aktiv og omfattende **informasjons-plikt,** kundesentrert behovsvurdering, vilkårssentrert vurdering basert på kundens behov. Vedr livsforsikring med investeringsvalg, se Finanstilsynets brev til Wiersholm (2013). Ref implementering IDD	EU: Vedtatt 2002 Nasjonalt: IMD I impl. i norsk lov Forsikrings-formidlings-loven av 10. juni 2005 nr. 41.	Informasjon, salg, rådgivning	**1**
Forsikring	Lov om forsikringsformidling (2005, sist endret 2014) **(Forsikringsformidlings loven**)	Erstattes av norsk gjennomføring av forsikrings-distribusjonsdirektivet (IDD) § 1-1.Anvendelsesområde: Loven gjelder **formidling** av direkte forsikring og gjenforsikring. Loven gjelder ikke virksomhet som utøves av et forsikringsselskap eller av en ansatt i et forsikringsselskap som handler på forsikringsselskapets ansvar.	Nasjonalt: Ikraft-tredelse 1.1.06	Informasjon, veiledning, rådgivning	**1**

		§ 1-2.Definisjoner: Forsikringsformidling (legge fram, foreslå, å inngå avtaler), forsikringsmegling, gjenforsikringsmegling, forsikringsagent (tilby forsikringsprodukter for og på vegne av et eller flere forsikringsselskap). **§ 3-2. Kvalifikasjonskrav** for forsikringsmeglere: Forsikringsmeglere skal ha den **kunnskap og kompetanse** som er nødvendig i forhold til forsikringsmeglingsforetakets virksomhet. 1. er autorisert forsikringsmegler fra bransjeorganisasjon eller utdannelsesinstitusjon godkjent av Finanstilsynet, 2. har en tilfredsstillende utdannelse og minst tre års praksis fra forsikring som er relevant. 3. har relevant praksis i fem sammenhengende år. § 5-2. Regler for **god meglerskikk** mv.: Uavhengighet, dokumentasjon, **§ 5-5.Informasjonsvilkår** All **informasjon** til kunder skal gis: 1. på papir eller et annet varig medium 2. på en tydelig og nøyaktig måte som er forståelig for kunden 3. på et offisielt språk. **Informasjon** kan gis muntlig når kunden ber om det, men umiddelbart etter inngåelsen av forsikringsavtalen bekreftes. Agenter: **§ 7-3.Kvalifikasjonskrav** for forsikringsagenter: skal til enhver tid ha den **kunnskap** og **kompetanse** som er nødvendig i forhold til den virksomhet som drives: autorisasjon, annen utdanning, praksis. I forb m IDD (IMD2) vil denne loven bli endret. *Se Høring - Norsk gjennomføring av forsikrings-distribusjonsdirektivet (IDD) (6.3.18)* *Se Insurance Distribution Directive (IDD) (20.1.16)*	Ref høring IDD		
Verdipapir /Forsikring m. inv. valg PRIIPs	Høring - gjennomføring av **PRIIPs-forordningen** i norsk rett (18.5.17) **(PRIIPs-loven)**	*Se kap. 1.3. Regelverk verdipapir, sparing og plassering*	Status: Under behandling	Informasjon, kundekontakt, salg	**2**
Forsikring Produkter	Forberedende retningslinjer om forsikringsforetaks og forsikringsdistributørers styring og kontroll med produkter (POG) (05.07.16).	EIOPA, EUs tilsynsmyndighet for forsikring og tjenestepensjon, har fastsatt "Preparatory Guidelines on product oversight and governance arrangements by insurance undertakings and insurance distributors". Formålet er kundebeskyttelse; å hindre salg til feil målgruppe. Finanstilsynet forventer at foretakene vil legge retningslinjene til grunn i sine systemer for styring og kontroll med produkter og vil legge retningslinjene til grunn i tilsynsarbeidet.	Til obs	Virksomhet, informasjon, salg, rådgivning	**3**

	Link Finanstilsynet **EIOPA:** "Preparatory Guidelines on product oversight and governance arrangements" (6.4.16) **Link EIOPA**	De forberedende retningslinjene er fastsatt for perioden fram til IDD-direktivet er gjeldende (23. februar 2018). Hovedinnhold bl.a.: • produsenter av forsikringsprodukter for **salg** til kunder skal ha systemer for godkjennelse av hvert enkelt forsikringsprodukt. • det skal fastsettes en **kundemålgruppe** for hvert produkt og sikres at produktet kun **selges** til denne målgruppen Retningslinjene legger ansvaret på foretakets ledelse for at foretakene har de nødvendige systemer på plass. Tilsvarende retningslinjer er fastsatt av European Banking Authority (EBA) for boliglån, forbrukslån, innskudd, betalingskontoer, betalingstjenester og elektroniske penger. **(Mappet 28.11.16)**			
Forsikring Produkt	EU Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a pan-European Personal Pension Product (PEPP)	Europaparlamentets plenumsvedtak 4.4.2019 (enighet med Rådet) Formålet med forordningen er å skape et nytt felles-europeisk pensjonsspareprodukt. Forslagets målsetninger er å: • Tilby den enkelte økte valgmuligheter for sin pensjonssparing, • Gi billigere løsninger for pensjonsleverandørerer som vil tilby tjenester i hele EU, • Sørge for at mer kapital vil bli tilgjengelig for realøkonomien når flere EU-borgere kjøper en PEPP • Gi økt pensjon til den enkelte. Produktet skal eksistere som et supplement til eksisterende statlige og private pensjonsordninger. Det tas ikke sikte på at PEPP skal erstatte eller harmonisere eksisterende nasjonale ordninger for privat pensjon. Mappet 14.05.2019			

REGELVERK KREDITT

Kreditt Boliglån	Mortgage Credit Directive (MCD): Credit on residential immovable properties (2014/17/EU)	Direktivets hovedformål er et mest mulig harmonisert regelverk EU-landene imellom, samt en høyere forbrukerbeskyttelse. Boliglånsdirektivet består av 14 kapitler og tre bilag. I tillegg har den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) laget retningslinjer og konkrete «Good practice»-anbefalinger i tilknytning til enkelte hovedbestemmelser.	EU: vedtatt 4.2.14	Markedsføring, informasjon, Kredittgivning, formidling, rådgivning	**1**

	(Direktiv om forbrukerkredittavtaler med pant i fast eiendom til beboelse - **Realkreditt/boliglånsdirektivet**) **Link Europa** **Link Regjeringen**	I Norge er mye av direktivet på plass i blant annet Finansforetaksloven og Finansavtaleloven med forskrifter, men direktivet rommer også temaer og krav som i dag ikke er dekket i lov og forskrift. Ikke minst **kunnskaps- og kompetansekrav til kredityternes (og -formidlernes) ledere og medarbeidere**. Disse kravene er nærmere listet opp i et eget bilag til selve direktivet. Felles regelverk for forbrukeravtaler om kreditt med sikkerhet i fast eiendom (realkreditt): -gjennomføre kredittvurdering av forbrukeren, -forsiktighets- og tilsynskrav, -gi obligatorisk **informasjon** til forbrukeren, -regler om **markedsføring** av realkreditt, produktpakker (tilleggstjenester), **rådgivningstjenester**. Direktivet er et minimumsdirektiv. Medlemsstatene kan innføre regler som avviker fra direktivet for å øke beskyttelsen av forbrukerne. Article 6: Opplæring av forbrukere («Memberstates shall promote measures that support the **education** of consumers in relation to responsible borrowing») Article 22: Standarder for **rådgivningstjenester:** Forbrukeren skal gis **opplysninger** bl.a. om anbefalingen utelukkende gis fra eget produktutvalg. Det skal **innhentes opplysninger** om forbrukerens personlige og finansielle situasjon, risiko etc. og gis advarsel ved høy risiko. Anvendelsen av betegnelsen «**rådgivning»** og **«rådgiver»** kan forbys når **rådgivning** gis av bundne kredittformidlere, evt innføre begrepet «**uavhengig rådgivning**» for **rådgivningstjenester** med et tilstrekkelig bredt spekter produkter. **Kunnskapskravene** i boligkredittdirektivet: I bilaget brukes begrepet passende («appropriate») om kravene til **kunnskaps- og kompetansenivå.** I dette ligger for det første at det kan stilles ulike krav til ulike **funksjoner** i virksomheten, og for det andre at ulikheter i **kunnskaps- og kompetansenivå** (kjennskap til at det finnes en regel, forstå betydningen av regelen og kunne anvende regelen). Det er altså virksomhetens art og den enkelte **medarbeiders arbeidsbeskrivelse** som avgjør hvilket nivå kunnskapen skal ligge på. Krav om passende kunnskap er også knyttet til **Etiske bransjestandarder**, samt Kredittvurderings-prosesser og evne til å vurdere **kundens kredittverdighet.** EU evaluerer direktivet innen mars 2019. Justis- og beredskapsdepartementet sendte 7.9.17 forslag til ny finansavtalelov på alminnelig høring. Forslaget innebærer en revisjon av gjeldende finansavtalelov som følge av bl.a. direktiv 2014/17/EU om boliglån. Boliglånsdirektivet er et felles regelverk som gjelder forbrukeravtaler om kreditt med sikkerhet i fast eiendom. Direktivet har som formål å gi forbrukere bedre beskyttelse i forbindelse med inngåelse av boliglån (markedsføring, informasjon før avtale inngås,	Status: Under behandling		

		rådgivning og bankens vurdering av kredittverdighet). Det fremlagte utkastet for ny finansavtalelov har en rekke bestemmelser som inkorporerer slik beskyttelse i norsk lov. Lovforslaget tar sikte på et sterkere vern for kredittkunder og gir enkelte særskilte regler for boliglån. Ved lovforslaget sikres tilgangen til moderne konto- og betalingstjenester, kundens erstatningsrettslige vern styrkes, og det klargjøres hvilke plikter tjenesteyteren har ved finansavtaler og ved virksomhet som utøves av finansmeglere, finansagenter og finansrådgivere. Finans Norge foreslår at ny finansavtalelov implementeres i to faser: - PSD2 innføres raskt og i henhold til direktivet fra EU. - De resterende delene av lovforslaget underlegges en ordinær lovprosess og det nedsettes en referansegruppe som utreder konsekvensene av forslagene før loven går til Stortinget i ferdig form. *Se kap. 1.1.: Generelt finans og forbrukervern* - *Høring ny Finansavtalelov* **(oppdatert 10.8.18)**			
Kreditt Boliglån	Forskrift om krav til nye utlån med pant i bolig (**boliglånsforskriften**) (19.6.18) **Link Regjeringen** **Link Lovdata** **Link Artikkel FinAut**	Finansdepartementet besluttet 19.6.18 å videreføre boliglånsforskriften ut 2019. Både de generelle kravene, bankenes fleksibilitetskvote og de særskilte kravene for Oslo videreføres i den nye forskriften, som skal gjelde frem til 31. desember 2019. Nytt: -åpnes det for at bankene kan ta med dokumenterte og stabile skattefrie inntekter, som barnetrygd, i beregningen av gjeld i forhold til inntekt. -I beregningen av belåningsgrad skal bankene også kunne medregne midler på BSU-konto som egenkapital. -det presiseres at forskriften også omfatter utlån med pant i fritidsbolig. -det gis unntak fra kravene om betjeningsevne, gjeldsgrad og avdragsbetaling for seniorlån og andre kapitalfrigjøringskreditter. - Det ikke har kommet signaler om endring i det det oppgåtte skillet mellom privatpersoner og virksomheter som driver boligutleie. Dette skillet ble presisert i et svarbrev til Finans Norge i mars 2017. Her skriver Finanstilsynet at virksomheter som driver utleie av fem boenheter eller mer, anses som virksomheter og unntas fra forskriftens §§ 3 og 4 – hhv. betjeningsevne og gjeldsgrad. Derimot gjelder kravene om belåningsgrad og avdragsbetaling også for virksomheter. Bakgrunn: På bakgrunn av sterk vekst i husholdningenes gjeld og i boligprisene fastsatte Finansdepartementet 15. juni 2015 en forskrift som regulerer bankenes utlånspraksis for lån med pant i bolig. Forskriften lister opp flere kriterier (gamle/nye) som hvert enkelt lån skal måles innenfor: •Kunden skal tåle en renteøkning på 5 prosentpoeng (som før) •Samlet gjeld kan ikke overstige 5 ganger brutto årsinntekt (nytt vilkår) •Lån skal ikke utgjøre mer enn 85 prosent av boligens verdi (som før)	Ikraft-tredelse 01.07.18 Gjelder til: 31.12.19	Informasjon, kredittgivning, formidling, rådgivning	**1**

		•Rammelån kan ikke overstige 60 prosent av boligens verdi (før 70) •Avdragsplikt for lån som overstiger 60 prosent av boligens verdi (før 70) Banken er gitt mulighet til å fravike ett eller flere av disse kriteriene for en viss mengde av nytt utlånsvolum hvert kvartal. Kvoten blir som før på 10 prosent. For utlån til bolig i Oslo kommune er fleksibilitetskvoten satt til 8 prosent. Alternativt kan en bank innvilge lån som ikke oppfyller ett eller flere av de nevnte vilkårene for inntil 10 millioner kroner hvert kvartal, dersom dette er et høyere beløp enn 8 prosent av samlede utlån i Oslo kommune. Finansdepartementet innfører et strengere krav til egenkapital for kjøp av sekundærbolig i Oslo på 40 prosent. Intensjonen er å dempe investoretterspørselen fra privatpersoner. Finanstilsynet følger opp etterlevelsen av forskriften gjennom stedlig tilsyn og innhenting av styrerapportene på ad hoc basis. Finanstilsynet forutsetter at styrerapporten foreligger senest innen utgangen av den påfølgende måneden etter hvert kvartal. **(Oppdatert 10.8.18)**			
Kreditt Avtale	Lov om finansavtaler og finansoppdrag, sist endret 1.7.14 (**finansavtaleloven**)	*Se kap. 1.1. Generelt finans og forbrukervern* - *Finansavtaleloven,* - *Høring ny finansavtalelov*	Ikraft-tredelse 1999, Status: Under behandling	Salg, Veiledning, informasjon, rådgivning	**1**
Kreditt	Samtykkebasert lånesøknad (3.6.17)	Samtykkebasert lånesøknad (SBL) muliggjør digital innhenting av skattegrunnlag og inntektsdata hos Skatteetaten med samtykkeløsning fra Altinn, og skal gjøre låneprosessen enklere og tryggere, og med bedre datakvalitet. I tillegg bidrar løsningen til økt **personvern**, ved at **lånesøker** kun deler den informasjonen som er nødvendig for å behandle lånesøknaden. Fra 1. oktober 2018 har det blitt besluttet at finansforetak som har konsesjon etter finansforetakslovens kapittel 2, kan ta i bruk SBL utover lån med pant i eiendom. Løsningen kan benyttes til: -Lån med pant i eiendom -Lån med pant i andre formuesgoder enn fast eiendom -Usikrede lån (kredittkort og forbrukslån) Utvidelsen skal gi mulighet til å gjøre korrekte beregninger av betjeningsevne og gjeldsgrad, og for å rapportere etter forbrukslånsretningslinjen og vurdere plikten til **fraråding.** **Lånesøkere** trenger ikke lenger levere skattemelding og lønnsslipper til banken, men gir digitalt samtykke via Altinn til at Skatteetaten kan dele informasjon om inntekt, gjeld og formue med banken. Samtykkeløsningen i Altinn gjør det mulig at sluttbruker kan samtykke til at data om dem kan deles mellom en datakilde (tjenesteeier) og en datakonsument (den som trenger data). Løsningen vant digitaliseringsprisen 2018. Samtykkebasert lånesøknad (SBL) er utviklet av Skatteetaten, Brønnøysundregistrene og finansnæringen v/Finans Norge og Bits AS.	Utvidelse fra 1.10.18	Kredittgivning, kundebehandling	**3**

		(Mappet 23.6.17) **(Oppdatert 12.8.18)**			
Kreditt Usikret kreditt	Vurdering av rentetak for **forbrukslån** (Finansmarkedsmeldingen 2017-2018) **Link Regjeringen**	I Finansmarkedsmeldingen for 2017-2018 (St.m. 14 (2017-2018): -et rentetak bør først vurderes når en har vunnet noe mer erfaring med gjennomførte og planlagte tiltak, og dersom tiltakene viser seg ikke å ha tilstrekkelig ønsket effekt. -Tiltak rettet mot å forbedre **informasjonen** både for **låntakere** og långivere fremstår som de mest effektive virkemidlene for å motvirke uheldige opptak av forbrukslån. -Rentetak kan likevel være et aktuelt virkemiddel, særlig dersom små forbrukslån med kort løpetid skulle få et visst omfang i Norge. -Departementet følger utviklingen nøye, og vil gi Stortinget en oppdatert orientering i neste års finansmarkedsmelding. **(Mappet 12.8.18)**	Til obs.	Selskap	
Kreditt Usikret kreditt	Retningslinjer for forsvarlig **utlånspraksis for forbrukslån** (Rundskriv 5/2017) (7.6.17) **Link Finanstilsynet** **Link Regjeringen**	Finanstilsynet har utarbeidet retningslinjer om finansforetaks behandling av søknader om usikret kreditt til **forbrukere** (forbrukslån), inkludert søknader om kredittkort med rammekreditt. Retningslinjene skal bidra til en forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån. Det skal redusere faren for at **lånekunder** påtar seg gjeldsforpliktelser som de senere ikke er i stand til å betjene, og bidra til solide finansforetak, samt bidra til finansiell stabilitet og tillit til finansnæringen. Retningslinjene inneholder bla.: **1.** Virkeområde Retningslinjene gjelder for finansforetak og filialer av utenlandske finansforetak i Norge. Retningslinjene omfatter innvilgelse og forhøyelse av usikret kreditt til forbrukere (forbrukslån), herunder kreditt knyttet til kreditt- og betalingskort. **2.** Dokumentasjon av kredittvurdering Finansforetaket skal dokumentere at innvilgelse og forhøyelse av forbrukslån er basert på en forsvarlig kredittvurdering på grunnlag av utfyllende informasjon om lånekundens inntekter, utgifter og gjelds- og formuesforhold. Inntekts- og formuesopplysninger bør alltid sjekkes mot likningsdata, eventuelt også ved innhenting av kundens selvangivelse. Gjeldsopplysninger bør alltid sjekkes mot gjeldsregister1. Finansforetaket bør sjekke relevante registre for eventuelle betalingsanmerkninger. **3.** Betjeningsevne Finansforetaket skal beregne kundens evne til å betjene lånet basert på kundens bruttoinntekt og alle relevante utgifter, herunder renter, avdrag på lån og normale utgifter til livsopphold. I vurderingen av kundens betjeningsevne bør finansforetaket legge inn en renteøkning på minst 5 prosentpoeng fra det aktuelle rentenivået på kundens samlede gjeld. For rammekreditter skal full utnyttelse av rammen ligge til grunn for vurderingen. Dersom lånekunden ikke har tilstrekkelige	Ikraft-tredelse 4. kvartal 2017. Hørings-utkast til forskrift klart innen 1.9.18	Kundebehandling rådgivning, veiledning, informasjon	**1**

		midler til å dekke normale utgifter til livsopphold etter en slik renteøkning, bør lånet ikke innvilges. Kundens kredittramme skal ikke økes uten etter søknad fra kunden. **4.** Gjeldsgrad Finansforetak bør ikke innvilge forbrukslån som innebærer at lånekundens samlede gjeld utgjør mer enn fem ganger brutto årsinntekt. **5.** Avdrag Forbrukslån bør inneholde krav om avdragsbetaling og lengste løpetid. Finansforetaket bør ikke innvilge lån med løpetid over fem år. Rammekreditt som over tid er fullt opptrukket, bør finansforetaket avtale konvertert til nedbetalingslån. Finanstilsynet har undersøkt hvordan finansforetakene etterlever retningslinjene for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån. Resultatene fra undersøkelsen viser at et stort flertall av foretakene til nå ikke har kommet langt nok i gjennomføringen av retningslinjene. Finansdepartementet ber om at Finanstilsynet oversender utkast til forskrift og tilhørende høringsnotat innen 1. september 2018. Finans Norge støttet innføringen av retningslinjer for utlånspraksis for forbrukslån da disse ble innført, siden en forskrift fører til mer enhetlig praksis og klarere sanksjoner for de som eventuelt ikke følger reglene. **(Mappet 20.6.17)** **(Oppdatert 12.8.18)**			
Kreditt Usikret kreditt	Forslag til forskrift om forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån (31.8.18) *https://www.finanstilsynet.no/contentassets/97fa15e9b713427aaf85f26d04299de3/forskrifter-om-forsvarlig-utlanspraksis-for-forbrukslan---utkast-til-horingsnotat.pdf*	Finanstilsynet oversendte 31.8.18 til Finansdepartementet forslag til forskrift om forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån, basert på tilsynets eksisterende retningslinjer. Bakgrunnen for forslaget er Finanstilsynets uro for gjeldsproblemer i sårbare husholdninger og store mangler i bankenes oppfølging av retningslinjene som Finanstilsynet fastsatte i 2017. Foruten norske foretak, vil forskriften også omfatte utenlandske foretak som driver virksomhet i Norge gjennom filial eller grensekryssende virksomhet. Iflg Finanstilsynet er retningslinjene som Finanstilsynet fastsatte i 2017, er ikke fulgt tilstrekkelig opp av banker og andre finansforetak. Finanstilsynet foreslår derfor nå, at retningslinjene fastsettes som forskrift. Av hensynet til å verne forbrukerne gis foretakene ikke mulighet til å gjøre unntak fra kravene som stilles til utlånspraksis, og forskriften omfatter alle foretak som yter forbrukslån i det norske markedet. Finanstilsynets forslag til forskrift stiller blant annet følgende krav til utlånspraksis: - Lånsøkerne skal vurderes på grunnlag av utfyllende informasjon om lånesøkers inntekter og utgifter og gjelds- og formuesforhold. Inntekts- og formuesforhold skal sjekkes mot likningsdata og gjeldsopplysninger skal sjekkes mot gjeldsregister. - Dersom kunden ikke har tilstrekkelige midler til å dekke normale utgifter til livsopphold etter en renteøkning på 5 prosentpoeng på den samlede gjelden, eller samlet gjeld utgjør mer enn fem ganger årsinntekten, skal lån ikke innvilges.	Forslag fra tilsynet til dept.	Foretak, kundebehandling, informasjon, rådgivning	

		- Låneavtalen skal inneholde krav om avdragsbetaling og lengste løpetid, og det skal ikke innvilges lån med løpetid over fem år. Disse kravene gjelder ikke når det innvilges søknader om kredittkort med lav kredittramme, forutsatt at søker ikke har andre kredittkort. Refinansiering av eksisterende lån er på gitte vilkår unntatt fra kravene om betjeningsevne og gjeldsgrad. **(Mappet 31.8.18)**			
Kreditt Gjelds-info	Lov om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner) **(Gjeldsinformasjons-loven)** (16.06.17) **Link Lovdata** Gjeldsinformasjons-forskriften: *Forskrift om virksomhet etter gjeldsinformasjonsloven (gjeldsinformasjonsforskrif ten)* (1.11.17)	Loven skal forebygge gjeldsproblemer i private hushold ved å bidra til bedre kredittvurderinger hos banker og andre kredittytere. Gjeldsinformasjonsloven åpner for at private aktører kan få konsesjon til å etablere gjeldsinformasjonsforetak. På den måten får banker mulighet til å sjekke hvor mye kreditt og forbruksgjeld en ny lånesøker allerede har. Da kan de gjøre en bedre kredittvurdering av kunden, og unngå at **kunden** får innvilget et større lån enn det hun eller han kan betjene. Loven omfatter forbrukskreditter, som kredittkortgjeld og usikrede forbrukslån. På sikt kan ordningen utvides med annen type gjeld, for eksempel boliggjeld. Det er opp til bank- og finansbransjen å søke konsesjon til å opprette **gjeldsinformasjonsforetak.** Bransjen får velge den teknologiske løsningen som er mest praktisk og kostnadseffektiv. Siden det kan være aktuelt med andre løsninger enn et gjeldsregister, brukes betegnelsen **gjeldsinformasjonsforetak.** Sammen med den nye gjeldsinformasjonsloven, trer også en ny forskrift i kraft. Den gir blant annet nærmere regler for hvilke gjeldsopplysninger finansforetakene skal gi til gjeldsinformasjonsforetakene, og hvor ofte. Regler for utlevering og bruk av gjeldsopplysninger blir også regulert i forskriften. På sikt kan ordningen utvides med annen type gjeld, for eksempel boliggjeld – dersom erfaringene viser at det er behov for det. Alle som yter forbrukskreditt har plikt til å gi fra seg informasjon om denne gjelden. Barne- og likestillingsdepartementet ga 22.6.18 konsesjon til Norsk Gjeldsinformasjon AS, som eies av Finans Norge, og til Gjeldsregisteret AS, som eies av Evry, til å drifte en ny gjeldsinformasjonsportal. Flere banker deltar høsten 2018 i utviklingen og testing av Norsk Gjeldsinformasjons løsning. Målsettingen er å ha mesteparten av funksjonaliteten klar til jul. Siste del av arbeidet vil bli fullført i begynnelsen av 1. kvartal 2019. Så snart all utvikling og testing av løsningen er fullført blir det bedt om å få en oppstartstillatelse fra Barne- og likestillingsdepartementet. Finansforetakene må regne med at de må levere gjeldsdata i februar/mars neste år. Fra dette tidspunktet vil gjeldsportalen også være åpen for allment bruk. (Mappet 28.11.16) **(Oppdatert 11.9.18)**	Ikraft-tredelse 1.11.17 Løsninger under utvikling, trolig oppstart febr/mars 2019	Kundebehandling, informasjon, rådgivning	**1**